

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

СТУДЕНТСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ФІНАНСИ ОЧИМА СТУДЕНТІВ»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

3 ЛИСТОПАДА 2017 РОКУ

ХАРКІВ – 2017

УДК 336 (063)
ББК 65.26Я4
Ф 59

*Рекомендовано до видання рішенням Вченої ради фінансового факультету
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця
(протокол № 5 від 3 листопада 2017 року)*

Редакційна колегія збірника (оргкомітет конференції):

Проноза П. В. д.е.н., професор, декан фінансового факультету

Журавльова І. В. д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів

Меренкова Л. О. к.е.н., доцент кафедри фінансів

Пустовгар С. А. к.е.н., викладач кафедри фінансів

Ф 59 **Фінанси очима студентів: Збірник матеріалів студентської науково-практичної конференції (3 листопада 2017 року). – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 117 с.**

У збірнику матеріалів конференції представлені власні бачення студентів фінансового факультету щодо вирішення актуальних проблем управління фінансами в сучасних умовах.

ББК 65.26я4

МЕТОДИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

АНДРЕЙКО Я.С.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Козьменко О.В.)

На діяльність будь-якого підприємства впливає велика кількість чинників, які потенційно можуть спричинити кризову ситуацію, яка спроможна погіршити показники його діяльності. Тому висока ймовірність виникнення кризових явищ на підприємстві зумовлює необхідність здійснення спеціалізованого антикризового управління.

Проблема антикризового управління є об'єктом дослідження багатьох науковців, даному питанню присвячено ряд праць учених-економістів: І. Бланка [2], М. Берест [1], О. Гаврильченко [3], О. Раєвська [1], О. Терещенко [4] та ін.

У сучасній спеціальній літературі не існує єдиного підходу до процесу антикризового управління підприємством, а саме до послідовності дій, які повинні бути здійснені для виведення підприємства зі стану кризи.

Узагальнюючи погляди дослідників [1-5] можна стверджувати, що антикризове управління підприємством – це комплексна система управління підприємством, що направлена на усунення можливих і наявних проблем в його діяльності шляхом розроблення і реалізації спеціальної програми з використанням всього потенціалу підприємства шляхом використання різноманітних принципів, форм та методів недопущення чи ліквідація кризових явищ.

Враховуючи різноманітність кризових явищ та багатоваріантність їх прояву, можна використовувати різні методи антикризового управління як по відношенню до окремих параметрів кризового явища, так і до кризової ситуації в цілому. Це обумовлює необхідність їх класифікації. Всі методи антикризового управління доцільно поділити на дві групи - тактичні та стратегічні.

Серед тактичних методів перш за все слід виділити санацію та даунсайзинг. Проте у більшості випадків цих методів недостатньо для усунення основної причини кризового стану, що потребує використання заходів більш тривалої дії [1].

Для більшості підприємств, що опинилися у кризовому стані, одним з основних методів є санація. Цей метод об'єднує сукупність заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного та соціального характеру, спрямованих на швидке покращення фінансових показників підприємства за рахунок зміни структури активів та пасивів підприємства.

Ще одним методом, що дає можливість швидко покращити показники діяльності підприємства, є даунсайзинг, який характеризує можливості підприємства адаптуватися до умов внутрішнього та зовнішнього середовища шляхом зменшення виробничих потужностей та чисельності персоналу підприємства відповідно до реального попиту та ринкових можливостей [2].

Застосування наступних методів спрямовано на покращення якісних характеристик діяльності підприємств.

Диверсифікація – розширення сфери діяльності суб'єкта господарювання в будь-якому напрямі, щоб не бути залежним від одного ринку, застосовується на початку створення підприємства, при перших ознаках кризи. Даний метод полягає в об'єднанні у межах однієї організації різних стадій виробництва та розподілу, різних видів діяльності [1].

Одним із сучасних методів антикризової управління підприємством є регуляризація. Основними заходами регуляризації є: формування системи стратегічного планування та управлінського обліку; створення комплексної системи фінансового контролю та планування; створення автоматизованої системи обліку; впровадження повноцінних маркетингових служб тощо [4].

За допомогою цього методу підприємства формують системи управління, що спроможні вирішувати великий обсяг складних задач, пов'язаних із роботою в ринкових умовах, виходом на міжнародні ринки [1].

Заслугує на увагу та поширення, такий метод антикризового управління, як реінжиніринг. Його сутність полягає у перепроєктуванні бізнес-процесів підприємства за рахунок скорочення зайвих ланок та операцій в бізнес-процесах, зайвих витрат часу та інших ресурсів.

Реструктуризація – здійснення організаційно-економічних, правових, виробничо-технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, його управління, форм господарювання, які можуть забезпечити підприємству фінансове оздоровлення, збільшення обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва [2].

Одним з головних завдань антикризового управління є вибір управлінських рішень, які дозволяють досягти визначеної мети. Існування значної кількості методів пов'язано з наявністю декількох підходів до антикризового управління підприємством і різною природою та причиною самих кризових явищ [4].

Вибір тих чи інших методів залежить від причини, глибини кризи та прийнятих підходів до антикризового менеджменту на підприємстві. Тому визначені методи антикризового управління підприємства можна покласти в основу формування системи антикризових заходів та розробки нових способів нейтралізації кризових явищ, що забезпечують її адекватність потребам і можливостям підприємства.

Література

1. Раєвнєва О. В. Санаційна стратегія промислового підприємства: механізм формування та моделі реалізації: монографія / О.В. Раєвнєва, М.М. Берест. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2012. – 344 с.
2. Бланк І. А. Финансовый менеджмент : учебный курс / И. А. Бланк . – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Эльга; Ника-Центр, 2009. – 656 с.
3. Гаврильченко О. В. Теоретичні та практичні аспекти підготовки плану досудової і судової санації підприємства–боржника / О. В. Гаврильченко //Бизнес–Информ. – 2015. – № 1. – С. 186 – 190.
4. Терещенко О.О. До питання щодо удосконалення фінансового механізму антикризового управління підприємством / О.О. Терещенко, С.В. Павловський // Фінанси України. – 2016. – № 6. – С. 108 – 122.

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ

АТАБАЄВ ОРАЗГЕЛДИ

(науковий керівник – к.е.н., доц. Холодна Ю.Є.)

Важливу роль у стимулюванні відтворювальних процесах в українській економіці відіграє банківський кредит як основне джерело забезпечення фінансовими ресурсами операційної та інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання: підприємств різних форм власності, організацій та установ, а особливо малих і середніх підприємницьких структур.

Кредит є однією з найскладніших економічних категорій, дослідження сутності якої займає досить важливе місце в наукових публікаціях і статтях як вітчизняних, так і зарубіжних учених-економістів і практиків. Окрім цього, істотне зростання обсягів кредитування та інвестування, яке супроводжується підвищеними ризиками, порівняно з іншими видами банківської діяльності, та відповідним зниженням дохідності, зумовлює потребу застосування нових підходів, методів та прийомів щодо ефективного управління кредитним портфелем банківської установи, розроблення дієвого механізму кредитного процесу та використання його у практичній діяльності.

На даний час, в Україні відсутнє достатнє ефективне управління кредитними ризиками, що негативно впливає на процес кредитування. У державі потрібно розвивати управління кредитними ризиками, щоб зменшувати їх, що призведе до зменшення витрат, які виникають у банківській установі, це спонукне розвиток ринку фінансових послуг та економіки.

Під час проведення кредитних операцій банки зустрічаються з ризиками, які впливають на діяльність банківських установ. До кредитних ризиків слід віднести [1]:

1) ризики, які пов'язані із позичальником (нездатність позичальника виконати свої зобов'язання, тобто повернути суму кредиту та сплати відсотки за користування коштів, недовіки в складанні договору);

2) ризики, які пов'язані із забезпеченням (нездатність гаранта виконати свої зобов'язання, неможливість використання предмета застави, або його знецінення).

Для управління кредитними ризиками банківські установи використовують багато різних методів та інструментів, до них можна віднести [1]:

1) лімітування (ліміт встановлюється на основі фінансових показників позичальника);

2) оцінка кредитоспроможності та платоспроможності позичальника;

3) страхування (існує декілька способів страхування ризиків, по-перше, це створення страхових фондів, по-друге, це страхування високих ризиків у страхових компаніях);

4) визначення кредитної політики (визначення сукупності форм, методів, принципів кредитування);

5) якісне забезпечення наданого кредиту.

Для управління ризиками на ринку фінансових послуг, а саме при кредитних послугах треба звертати особливу увагу на ознаки позичальника, бо саме від нього залежить більша частина ризиків.

Оскільки кредитний ризик притаманний найбільш значущому виду діяльності банків – кредитуванню, можна стверджувати, що процес управління кредитним ризиком як в управлінському, так і в нормативному аспектах знаходиться на стику ризик-менеджменту з іншим напрямом діяльності банку – управлінням кредитним процесом [3]. З метою формування комплексного уявлення про науково-методологічні засади управління кредитним ризиком, необхідно, насамперед, враховувати їх особливості відповідно до прийнятого часового горизонту управління. У найширшому розумінні можна розрізняти специфіку стратегічного і тактичного управління кредитним ризиком. При такому розмежуванні стратегічне управління полягає у розробці базових принципів, прийнятих якісних та кількісних параметрів загального та індивідуальних кредитних ризиків, визначення допустимих способів їх досягнення. У свою чергу, тактичне управління зводиться до обґрунтування та обрання комплексу методів та інструментів щодо управління певним різновидом кредитного ризику. Відповідно, проблеми формування методології управління кредитним ризиком належать безпосередньо до стратегічних аспектів кредитного ризик-менеджменту.

Процес управління ризиками повинен бути послідовним та чітким. По-перше, потрібно оцінити ймовірність появи певного ризику, проаналізувати його негативний вплив та масштаби наслідків на діяльність фінансової установи. По-друге, потрібно створювати та реалізовувати заходи щодо зменшення ризиків та покращення становища фінансової установи [2].

Із розвитком суспільства, економіки з'являються новітні технології, які дають можливість розвивати та покращувати систему управління ризиками на фінансовому ринку. З'являються нові можливості слідкування за використанням коштів, перевіркою та підтвердженням платоспроможності та кредитоспроможності суб'єктів, які беруть участь у процесі фінансових послуг, це все може значно зменшити ризики, та витрати, які несуть фінансові організації у зв'язку з виникненням ризиків.

Отже система управління ризиками є важливим інструментом на фінансовому ринку, бо за його допомогою можна зменшити витрати, збільшити прибуток та розвивати економіку держави.

Література

1. Кредитний ризик комерційного банку : навч. посіб. / В. В. Вітлінський, О. В. Пернарівський, Я. С. Наконечний, Г. І. Великоіваненко; за ред. В. В. Вітлицького. – К. : Знання, КОО, 2000. – 251 с.
2. Мілай А. О. Кредитно-розрахункові операції : Навч. посіб. – К. : МАУП, 2004. – 204с.
3. Ковзун Л. І. Основні проблеми банківського кредитування в Україні та шляхи їх вирішення / Л. І. Ковзун // Управління розвитком. – 2013. – № 19. – С. 140 – 142.

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

БАРСЬКА А. А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С. В.)

Розвиток підприємства в сучасних умовах господарювання вимагає насамперед мобілізації та підвищення ефективності використання як власного капіталу, так і запозичених коштів, що забезпечує його фінансову стійкість і достатній рівень платоспроможності.

Структура капіталу – це економічне поняття, що позначає комбінацію (співвідношення) джерел позичкового і власного фінансування, яке прийнято підприємством для реалізації його ринкової стратегії. Сьогодні цей термін часто замінюють поняттям «фінансовий важіль», як інструмент, що полегшує або примножує ефект затрачених фінансових зусиль. В свою чергу, залучення позичкового фінансування повинне працювати на стратегічні задачі власника.

За належністю підприємству розрізняють власний і позичковий капітали. Власний капітал – це частка активів (майна) підприємства, яка формується за рахунок внесків засновників та власних коштів суб'єктів господарювання. Позиковий капітал товариства характеризує залучені для фінансування розвитку підприємства на поворотній основі кошти чи інші майнові цінності [2].

Процес формування структури капіталу має дві складові:

перша – це оптимізація співвідношення частки боргового фінансування і власних коштів;

друга – вибір конкретних фінансових інструментів для залучення капіталу [1].

Оптимізація базується на виборі дешевих джерел фінансування активів підприємства. Для цього всі активи групують за такими групами:

необоротні (фіксовані) активи;

постійна частина оборотних активів;

змінна частина оборотних активів.

Запропонований порядок поетапних розрахунків щодо формування оптимальної цільової структури дасть змогу не тільки оперативно й оптимально структурувати капітал підприємства у його майновому та фінансовому втіленнях, а й спрогнозувати максимальність зростання рентабельності власного капіталу та фінансової стійкості на майбутнє, розробити загальні можливі напрями підвищення ефективної діяльності підприємства в цілому [3].

Кожне підприємство прагне збільшити обсяги своєї діяльності, тобто обсяги продажу продукції чи реалізації послуг. Основною метою підвищення ефективності управління капіталом, як власним, так і залученим, є підвищення рентабельності і, як наслідок, збільшення прибутку підприємства. Для досягнення цієї мети необхідно визначити завдання, які спрямовані на досягнення різних цілей:

уникнення фінансових втрат (прибутку, доходу, капіталу підприємства);

максимізація «ціни підприємства» через зростання курсової вартості акцій;

зростання обсягів виробництва та реалізації (продажу) продукції (товарів);

максимізація прибутку і мінімізація витрат;

забезпечення достатнього рівня дохідності активів, власного капіталу.

Пріоритетність тієї чи іншої цілі кожне підприємство визначає індивідуально. Найбільш поширене в міжнародній практиці твердження, що метою управління капіталом є забезпечення максимального доходу власникам підприємства, а це пов'язане зі зростанням прибутку, дохідності капіталу за мінімального рівня ризику [4].

Отже, основне завдання при оптимізації політики управління капіталом підприємства полягає у забезпеченні виваженої структури капіталу, яка б відповідала цільовим настановам підприємства і забезпечувала мінімальний фінансовий ризик за достатньо високої ринкової вартості. Виходячи з наведених вище висновків можна запропонувати такі пропозиції, які допоможуть ефективно використовувати капітал і сформувати оптимальну структуру:

оптимізувати співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел формування власного капіталу;

конкретизувати послідовні кроки формування оптимальної цільової структури капіталу щодо збереження або забезпечення фінансової стійкості товариства;

поліпшувати свою діяльність за рахунок використання кредитних ресурсів;

збільшувати розмір виручки від реалізації продукції за рахунок збільшення обсягу виробництва і ціни реалізації;

зменшувати витрати на виробництво одиниці продукції;

нарощувати величину і частку власних оборотних коштів тощо.

Література

1. Мальтус Т. Р. Опыт о законе народонаселения. / Т. Р. Мальтус. – М.: Директ-Медиа, 2012 – 289 с.
2. Воловец Я. В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. / Я. В. Воловец. – К. : АЛЕРТА, 2011. – 199 с.
3. Гурнак О. В. Визначення оптимальної структур капіталу промислових підприємств / О. В. Гурнак // Наукові праці НДФІ. – 2008. – № 4. – С. 73 – 76.
4. Афанасьєв С. Управління структурою капіталу / С. Афанасьєв, А. Кравченко // Економіка. Фінанси. Право. – 2009. – № 1. – С. 25 – 28.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

БІЛОУС П.М.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Голофаєва І.П.)

В умовах розбудови ринкових відносин в Україні якісно змінюються економічні важелі управління, в тому числі облік, контроль і аналіз витрат суб'єкта господарювання, тобто в управлінні витратами.

Існують багато визначень поняття витрати на підприємстві.

Так згідно економічної теорії: «Витрати – це виражені у грошовій формі витрати різних ресурсів (праці, сировини, матеріалів, основних засобів, фінансових ресурсів) у процесі виробництва, обігу і розподілу продукції, товарів». [1]

Згідно П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Форма №2 «Звіт про фінансові результати», Стаття №16 «Витрати»: «Витрати це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками)». [2]

Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торгівельній діяльності, затверджено наказом Міністерства економіки з питань європейської інтеграції України від 22.05.2002р. №145: «Поточні витрати підприємства в торгівлі - це грошове відбиття живої та уречевленої праці на здійснення поточної торгівельно-виробничої діяльності підприємства, що за натурально-речовим складом становлять частину матеріальних, нематеріальних трудових та фінансових ресурсів». [3]

Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22.05.1997р. №283/97-ВР зі змінами та доповненнями: «Валові витрати виробництва та обігу - сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних як компенсація вартості товарів (робіт, послуг), які придбаваються (виготовляються) таким платником податку для їх подальшого використання у власній господарській діяльності». [4]

Отже можемо зробити загальний висновок, що витрати - це грошова форма витрачених за певний період задіяних чинників виробництва, необхідних для здійснення підприємництвом своєї виробничої і реалізаційної діяльності.

Будь-яке підприємство представляє собою складне поєднання різноманітних ресурсів, організованих та скоординованих з метою виробництва товарів та послуг. Підприємство орієнтується на досягнення високого або постійно зростаючого прибутку від реалізації. Одержання бажаного результату залежить від трьох складових: витрат на виробництво і реалізацію продукції, планової ціни одиниці продукції і обсягу реалізації продукції. Таким чином необхідно здійснювати постійний аналіз цих складових та визначати залежність між витратами, обсягом реалізації, ціною і прибутком підприємства, а також здійснювати пошук можливостей

максимізації прибутку шляхом вибору найвигіднішого поєднання змінних та постійних витрат. Це входить до складу функцій процесу управління витратами. [5]

Основним завданням управління витратами є пошук шляхів найефективнішого використання наявних обмежених ресурсів за допомогою планування, калькулювання, обліку і контролю витрат внутрішньовиробничої діяльності.

Існує ряд концептуальних основ управління витратами. До них належать:

Концепція ланцюжка цінностей, що була сформульована М. Портером. Вона базується на необхідності виходу за межі підприємництва з метою ефективного управління витратами і переносить акцент в аналізі витрат на процеси, що відбуваються за межами підприємства. Тобто концепція ланцюжка цінностей ґрунтується на розширеному підході до формування й управління витратами та пропонує враховувати усі механізми, що приводять до витрат, по всьому ланцюжку цінностей в рамках усього набору видів діяльності підприємства.

Концепція трансакційних витрат. Ця концепція з'явилася у 90-х роках ХХ століття. Основою цієї концепції є те, що існує два види витрат: виробничі та трансакційні. Трансакційні витрати включають у себе:

- 1) витрати пошуку інформації;
- 2) витрати ведення переговорів;
- 3) витрати специфікації і захисту прав власності.

Концепція АВС. Вона формалізує облік і аналіз витрат за видами діяльності у частині розподілу накладних витрат на конкретні товари, роботи, послуги. В основі концепції – не стільки рутинне бухгалтерське формування витрат, скільки економічний розрахунок реальної собівартості товарів, робіт, послуг.

Концепції стратегічного позиціонування. Їх основна ідея полягає у тому, що до сфери управлінського обліку та аналізу витрат буде додаватися докладна інформація про витрати. І це буде відбуватися ще до початку розробки стратегії компанії, галузі, економіки в цілому.

Система управління витратами має функціональний та організаційний аспекти. Вона включає такі організаційні підсистеми: пошук і виявлення чинників економії ресурсів; нормування витрат; планування витрат; облік і аналіз витрат; стимулювання економії ресурсів і зниження витрат. [6]

Література

1. Дроб'язко С.І. Методичні основи управління витратами підприємства /С.І. Дроб'язко / Науковий вісник України. – 2010. – № 1 (32). – С. 35 – 39.
2. П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Наказ Про затвердження Методичних рекомендацій з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності від 22 травня 2002 року N 145 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
4. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22.05.1997р. №283/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
5. Атамас П.Й. Управлінський облік: навч. посібник / П.Й. Атамас. – Д.–К.: ЦУЛ, 2006. – 440 с.
6. Пушкар М. С. Логістичні системи підприємства: облік, аналіз і аудит. / Пушкар М. С., Богач А. Г., Мельник В. Г. - Тернопіль: Економічна думка, 2007. – С. 27 – 31.

МЕТОД ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

БОГДАНОВА Т. В.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Журавльова І. В.)

У цілому, факторний аналіз – це аналіз впливу окремих факторів (причин) на результативний показник за допомогою детермінованих чи стохастичних прийомів дослідження [1].

Однією з основних складових антикризового управління підприємством є визначення ймовірності банкрутства підприємства. На сьогодні існує велика кількість методів факторного аналізу, проте для розрахунку впливу окремих чинників на зміну величини банкрутства пропонується використовувати метод головних компонент, особливістю якого є визначення дисперсії досліджуваних ознак [2]. В якості чинників впливу на ймовірності банкрутства підприємства було розглянуто наступні коефіцієнти: рентабельності, ліквідності, платоспроможності, оборотності та фінансової стійкості, адже у сучасних умовах ринкової економіки велика роль приділяється фінансового стану підприємства.

Для економічної інтерпретації даних факторів здійснено повернення з метою визначення факторних навантажень показників, на основі яких проводився факторний аналіз. Чим тісніший зв'язок змінної із фактором, тим більшим є її факторне навантаження. Позитивний знак навантаження вказує на прямий зв'язок змінної з фактором, негативний – на обернений. Таблиця факторних навантажень представлена у вигляді рис. 1.

Variable	Factor Loadings (Varimax raw) (Spreadsheet1) Extraction: Principal components (Marked loadings are >.700000)			
	Factor 1	Factor 2	Factor 3	Factor 4
Коефіцієнт оборотності активів	0,043488	0,970799	-0,088881	0,179944
Коефіцієнт оборотності основних фондів	-0,072346	0,859750	-0,188887	0,431174
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,008860	0,974943	-0,106335	0,146150
Коефіцієнт оборотності запасів	0,063008	0,975922	0,019674	0,056722
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	-0,164848	0,904659	-0,136179	0,320919
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	-0,204324	0,682183	-0,584655	-0,059481
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,209763	-0,242830	0,333136	-0,815163
Рентабельність власного капіталу	0,049281	-0,386666	-0,110076	-0,887520
Рентабельність оборотних коштів	0,306197	0,295026	0,512118	0,639942
Рентабельність майна	0,237150	0,320040	0,443136	0,724775
Рентабельність продукції	0,478047	0,409043	-0,106822	-0,086509
Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства	0,729131	-0,138335	0,297949	0,345834
Коефіцієнт покриття запасів	0,827266	0,054385	0,492411	-0,007728
Коефіцієнт покриття	0,929745	-0,063919	0,205252	-0,019043
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,924751	-0,084718	0,219782	-0,023199
Коефіцієнт забезпеченості ВОК	0,947130	0,061965	0,267939	-0,007850
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат ВОК	0,945533	-0,027137	0,301699	-0,022893
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,237049	0,389153	0,136005	0,266074
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	0,810381	0,100460	-0,550182	0,069407
Коефіцієнт автономії	0,284227	-0,117658	0,940898	0,024043
Коефіцієнт фінансового ризику	-0,328213	0,111634	-0,911165	0,003093
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,658928	-0,282623	0,425633	-0,469224
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	0,183961	-0,138692	0,958341	0,045800
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	-0,183961	0,138692	-0,958341	-0,045800

Рис. 1. Матриця факторних навантажень головних компонент

Отже, виходячи з рис.1 можемо згрупувати досліджувані показники у чотири фактори, які мають найбільший вплив на ймовірність настання банкрутства підприємства: Фактор 1. Фактор ліквідності та платоспроможності підприємства. Фактор 2. Фактор ділової активності підприємства. Фактор 3. Фактор фінансової стійкості підприємства. Фактор 4. Фактор ефективності використання капіталу підприємства.

В результаті здійснення факторного аналізу показників фінансового стану підприємства, зайнятого у деревообробній галузі, отримано власні значення факторів (дисперсії, які пояснюються факторами) (рис. 2).

Eigenvalues (Spreadsheet1)				
Extraction: Principal components				
Value	Eigenvalue	% Total variance	Cumulative Eigenvalue	Cumulative %
1	9,280596	38,66915	9,28060	38,66915
2	6,799598	28,33166	16,08019	67,00081
3	3,461728	14,42387	19,54192	81,42468
4	1,684387	7,01828	21,22631	88,44296

Рис. 2 Статистичні характеристики головних компонент

За результатами рис. 2 маємо, що найбільш значущим при визначенні ймовірності банкрутства підприємства є фактор ліквідності, який пояснює 38,67 % дисперсії. Фактор ділової активності пояснює 28,33% дисперсії. В свою чергу фактор фінансової стійкості пояснює 14,42% дисперсії. Найменш значущим є четвертий – фактор ефективності використання капіталу підприємства (7,02 % дисперсії). В сумі чотири фактори дають 88,44 % накопиченої дисперсії, що свідчить про те, що факторним аналізом повністю вдалося описати нашу сукупність даних за допомогою виділених факторів. Даний показник має майже максимальне значення, що є позитивним для даного експерименту, так як було охоплено майже весь масив даних та вдалося його факторизувати.

Одержані результати дозволяють сформувати наступні напрямки зменшення ймовірності настання банкрутства досліджуваного підприємства: нарощення обсягів виробництва і реалізації товарів; здійснення заходів щодо підвищення продуктивності праці; зменшення витрат на виробництво продукції; кваліфіковане обґрунтування цінової політики; грамотна побудова договірних відносин з постачальниками, посередниками, покупцями тощо.

Сформовані фактори впливу на ймовірність банкрутства підприємства можна в подальшому розглядати як причини, що впливають на негативну динаміку рівня його фінансового стану, тому вони обов'язково мають бути враховані при обґрунтуванні антикризової програми діяльності підприємства.

Література

1. Полещук І.Ф. Особливості факторного аналізу прибутковості підприємства / І. Ф. Полещук, Ю. В. Волощук, І. В. Галкіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://intkonf.org>.
2. Халафян А. А. Статистический анализ данных / А. А. Халафян. – М.: Бином, 2009. – 528 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЛІКВІДНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

ВАРАВІНА Р.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О.П.)

Ефективне управління ліквідністю є однією з найважливіших проблем у діяльності кожного суб'єкта господарювання. Особливо актуальна вона для українських банків, адже об'єктивні економічні умови – нестабільна ресурсна база, обмежений кредитно-інвестиційний ринок – надзвичайно ускладнюють завдання ефективного управління ліквідністю.

Поняття ліквідність банку означає можливість банку своєчасно і повно забезпечувати виконання своїх боргових і фінансових зобов'язань перед усіма контрагентами, що визначається наявністю достатнього власного капіталу банку, оптимальним розміщенням і величиною коштів по статтях активу і пасиву балансу з урахуванням відповідних термінів. Іншими словами, ліквідність банку базується на постійній підтримці об'єктивно необхідного співвідношення між трьома її складовими - власним капіталом банку, залученими і розміщеними ним коштами шляхом оперативного керування їхніми структурними елементами.

Проблематикою ліквідності банку займалися такі провідні вітчизняні та іноземні науковці, як Л. А. Аскерова [8], А. М. Герасимович [2], Н. Е. Бодрова [7], С. М. Власов [5], Б. О. Базиров [9], Г. О. Весніна [6] та інші. Вони розглядали такі підходи до визначення сутності поняття «ліквідність банку» як: запас готівкових коштів; здатність вчасно погашати свої зобов'язання, здатність вчасно погашати свої зобов'язання та здійснювати активні операції.

В результаті проведеного узагальнення та дослідження визначень сутності поняття «ліквідність банку» відокремлено три підхода.

Перша точка зору щодо сутності поняття «ліквідність банку» (Л. А. Аскерова [8], А. М. Герасимович [2], М. В. Марущак [1] та інші), що полягає в ототожненні ліквідності банку з існуючим обсягом готівки. Так, ліквідність банку визначається як можливість використання певного активу банку як готівкових коштів або швидкого перетворення його в такі, а також як здатність активу зберігати при цьому свою номінальну вартість незмінною. Згідно з цим підходом банк вважається ліквідним, якщо суми його грошових коштів, які він може швидко мобілізувати, дозволяють повністю і своєчасно виконувати зобов'язання за пасивом без шкоди для прибутку банку.

Інший підхід до трактування сутності поняття «ліквідність банку» (Н. Е. Бодрова [7], С. М. Власов [5], О. Д. Вовчак, Н. Н. Руцишин, Т. Я. Андрейнів [3] та інші), відповідно до якого вона розглядається як якісна характеристика суб'єкта економічних відносин, тобто як здатність погашати свої зобов'язання в строк. Виходячи з цього, ліквідність окремих банків – це здатність своєчасно здійснювати платежі за зобов'язаннями до запитання та у визначені строки. Це має забезпечуватися шляхом відповідної організації активних і пасивних операцій і перерозподілу сукупної ліквідності банку без втрати для прибутку.

Такі науковці, як Б. О. Базиров [9], Г. О. Весніна [6], А. І. Вовканич [4] та інші вважають, що ліквідність банку визначається не лише його спроможністю в строки та в повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями, а й одночасним розширенням кредитної діяльності.

Отже ліквідність банку – це здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів (надання кредитів, інші витрати).

Таким чином у сучасній економічній літературі і банківській практиці розуміння банківської ліквідності не є однозначним, так як воно має широкий спектр різних підходів і тлумачень цього поняття. Але вважається, що існують дві найбільш поширені точки зору щодо трактування поняття "ліквідність банку". Перше – ліквідність банку визначається як можливість використання деякого активу банку як готівкових коштів або швидкого перетворення його в готівку, а також як здатність активу зберігати при цьому свою номінальну вартість незмінною. Друга – ліквідність банку трактується як якісна характеристика об'єкта економічних відносин, як здатність погашати свої зобов'язання в строк.

Література

1. Марущак М.В. Управління ліквідністю в банках України: стратегічний та операційний рівень / М.В. Марущак // Фінанси України. – 2009. – № 1. – С. 126 – 131.
2. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності : навч. посіб. / А.М. Герасимович. – К. : КНЕУ, 2004. – 599 с.
3. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа : навч. посіб. / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин, Т.Я. Андрейків. – К. : Знання, 2008. – 564 с.
4. Вовканич А.І. Економічний зміст, значення та управління ліквідністю банку в контексті банківського менеджменту / А. І. Вовканич // Ніковий вісник 171 Буковинської державної фінансової академії: зб. наук. праць / Буковинська державна фінансова академія. – Чернівці, 2010. – Вип. 19. – С. 66 – 75.
5. Власов С.Н. Управление ликвидностью многофилиального коммерческого банка в условиях ресурсных ограничений : дисс. ... канд. экон. наук : 08.00.10 / С.Н. Власов. – Хабаровск, 2003. – 176 с.
6. Веснина А.А. Современные проблемы российских коммерческих банков [Электронный ресурс] / А.А. Веснина // Система дистанционного обучения. – Режим доступа : <http://sdo.rea.ru/cde/conference/2/file.php?fileId=5>.
7. Бодрова Н.Е. Управління ліквідністю комерційних банків на основі стратегії трансформації активів / Н.Е. Бодрова // Вісник Університету банківської справи Національного банку України : зб. наук. праць / Університет банківської справи Національного банку України. – К., 2012. – Вип. 13. – С. 185 – 188.
8. Аскерова Л.А. Теоретико-методические основы оценки ликвидности коммерческих банков : дисс. ... канд. экон. наук : 08.00.10 / Л.А. Аскерова. – Махачкала, 2006. – 146 с.
9. Базиров Б.А. Повышение ликвидности банков : дисс. ... канд. экон. наук : 08.00.10 / Б.А. Базиров. – Иркутск, 2000. – 194 с.

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

ВІДОМЕНКО П.М.

(науковий керівник –к.е.н., доц. Сабліна Н.В.)

На сьогоднішній день в Україні питання управління інвестиційною діяльністю виходять на перший план, враховуючи сучасний стан економіки, перспективи, що відкриваються, і можливі проблеми її розвитку. Реформа української економіки передбачає створення і забезпечення ринку високотехнологічною, конкурентоздатною продукцією, але для вирішення такого завдання необхідні інвестиції, яких в Україні в даний час гостро не вистачає. Тому важливість підвищення ефективності залучення і використання інвестицій як детермінанти активізації підприємницької діяльності і подолання кризових явищ обумовлює значущість вивчення питань формування інвестиційної політики в контексті цілеорієнтованого використання інвестицій. Ефективність інвестиційної політики підприємства оцінюється по показнику терміну окупності інвестицій, який визначається на основі даних бізнес-плану підприємства і попередніх розрахунків по обґрунтуванню інвестиційних проектів в межах інвестиційної політики підприємства.

Інвестиційна практика останнього десятиліття в Україні свідчить про те, що відносно промислових фірм, багато інвесторів спочатку здійснюють портфельні інвестиції, а потім вкладають засоби в реструктуризацію контрольованих підприємств (фірм). Але частіше від підприємств в їхній новій іпостасі використовуються лише енергетичні, побутові об'єкти, промислові будівлі, які наповнюються і доповнюються нехарактерним обладнанням і спорудами. В результаті здійснення подібних інвестиційних проектів на базі кризових підприємств створюються одне або декілька високорентабельних, адаптованих до ринку підприємств різних галузей промисловості і сфери послуг.

Інвестиційна політика фірми є сукупністю принципів і правил досягнення головної її мети в конкретний термін часу. Вона визначає засоби досягнення і форми діяльності, містить установки і обмеження в діях менеджерів (що не можна, а що можна). Інвестиційна політика реалізується в комплексних програмах діяльності фірми, складовими елементами якої зазвичай виступають один або декілька інвестиційних проектів. Останні можуть займати центральне місце в інвестиційній програмі (якщо вони досить великі по масштабах) або виступати в ролі її периферійних компонентів (якщо вони орієнтовані на фрагментарні завдання). Інвестиційним проектом є документ, що містить технікоекономічне обґрунтування пропонованого заходу, його ресурсне забезпечення і порядок дій учасників по його здійсненню. Здійснення інвестиційних проектів, як правило, поділяють на наступні фази: передінвестиційну (пошук інвестиційних ідей; підготовка проекту; вибір прийнятного варіанту проекту); інвестиційну (пошук інвесторів і оформлення договорів; технічне

проектування; будівництво; вчення персоналу; запуск); експлуатаційну (набір потужності; стабілізація виробництва; розширення; оновлення). Джерела фінансування інвестиційного процесу є: власні фінансові кошти (прибуток, амортизаційні відрахування, суми, що виплачуються страховими організаціями у вигляді відшкодування збитку і так далі); продаж основних фондів, земельних ділянок і інших видів активів; залученні кошти від продажу акцій, засоби, що виділяються фінансово-промисловими групами на безоплатній основі, благодійні і інші внески; асигнування з державного бюджету і місцевих бюджетів; іноземні інвестиції, що надаються у формі фінансової або іншої участі у формі прямих вкладень (у грошовій формі) міжнародних організацій і фінансових інститутів, держав, підприємств різних форм власності і приватних осіб; різні форми позикових засобів, у тому числі кредити, що надаються державою на основі повернення, кредити іноземних інвесторів, облігаційні позики, векселі, кредити банків і інших інституційних інвесторів.

Отже, в управлінні інвестиційним процесом необхідно спиратися на визначення наступних важливих моментів: мають бути чітко визначені цілі інвестування (створення нових підприємств; технічне переозброєння і реконструкція підприємств, що діють, модернізація устаткування і так далі); необхідно вибрати об'єкти інвестування відповідно до визначених пріоритетів [5]. Так, в сучасних умовах переважним напрямом використання бюджетних коштів є створення відносно невеликих проектів з високою швидкістю обороту капіталу і швидкою віддачею. В умовах кризи в інвестиційній сфері особливої значущості набуває такий принцип фінансування, як здобуття максимального ефекту при мінімальних затратах, слід виявити реальні джерела інвестицій і з врахуванням певних можливостей створити законодавчу базу для здійснення і розвитку інвестицій, у тому числі іноземних. Ці базові умови повинні сприяти рішення основної задачі антикризової інвестиційної стратегії на рівні держави – забезпечити процес накопичення для оновлення основного капіталу і для довгострокового інвестування в реальний сектор економіки.

Література

1. Ендовицкий Д.А. и др. Анализ инвестиционной привлекательности организации. – М.: КноРус, 2010
2. Ряховский Д.И. Формирование методов поддержки инвестиционной деятельности организаций (теория и методология) / Д.И.Ряховский – М.: ИЭАУ, 2010.
3. Михайліді М.В. Особливості інвестиційних процесів в системі антикризового управління / М.В.Михайліді. – М.: ІЕАУ, 2010.
4. Макарій Н.П. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств / Н.П. Макарій // Економіст. – 2010. – № 10. – С. 52 – 60.
5. Донцов С.С. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия посредством анализа надежности его ценных бумаг / С.С. Донцов // Финансовый менеджмент. – 2015. – № 3. – С. 46 – 51.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

ВЛАСЕНКО А. О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С. В.)

В сучасних умовах господарювання проблема управління фінансовою стійкістю вітчизняного підприємства набуває все більшого значення. Вирішення даної проблеми вимагає вдосконалення механізму управління фінансовою стійкістю підприємства, що дозволяє забезпечити ефективність його управління.

Фінансова стійкість підприємства – це комплексне поняття, що є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю фінансово-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів. Безперечно, вона залежить від результатів його операційної, фінансової та інвестиційної діяльності [1].

Управління фінансовою стійкістю підприємства є одним з найбільш значимих функціональних напрямів системи фінансового менеджменту, який досить тісно пов'язаний з іншими системами управління. Безперечно, управління фінансовою стійкістю підприємства органічно входить до системи управління доходами та витратами, рухом активів, капіталу та грошових потоків, управління структурою капіталу та іншими аспектами його діяльності.

Ефективне управління фінансовою стійкістю промислового підприємства включає відповідні окремі етапи:

- моніторинг змін фінансової стійкості;
- визначення проблем виявлених змін;
- розробка заходів, що забезпечують заданий рівень фінансової стійкості;
- аналіз можливостей і повноважень для реалізації прийнятих рішень;
- запровадження розроблених завдань та рішень;
- контроль за реалізацією рішень та завдань [2]

Таким чином, управління фінансовою стійкістю підприємства можна представити як сукупність взаємопов'язаних складових: фінансування; розподіл фінансових активів; сукупність елементів, регулюючих процес залучення, розподілу і використання фінансових активів.

В рамках управління фінансовою стійкістю підприємства складаються окремі фінансові відносини з приводу залучення, розподілу і використання фінансових активів, розрахунків з державою, організаціями, співробітниками та іншими контрагентами. Даний механізм допомагає мобілізувати і розподіляти фінансові активи, необхідні для здійснення діяльності підприємства за основними напрямками, та забезпечувати стабільність за умови впливу зовнішніх факторів, у тому числі податкової системи та кредитно-банківської сфери. До елементів механізму управління фінансовою стійкістю відносяться умови та джерела залучення фінансових

активів, методи їх формування, які використовуються при визначенні доходів і витрат промислового підприємства [3].

Таким чином, механізм управління фінансовою стійкістю підприємства можна представити як систему регулювання процесів залучення, розподілу і використання зовнішніх і внутрішніх фінансових активів промислового підприємства відповідно до його стратегічних цілей в рамках певних принципів, фінансових методів, фінансових важелів і нормативно-правового середовища, враховуючи оперативну, тактичну та стратегічну оцінку фінансової стійкості підприємства.

Зміст даного механізму управління проявляється в його функціях, які забезпечують досягнення мети і виконання певного комплексу завдань. До числа даних функцій відносяться: планування, організація, координація, мотивація та контроль.

Механізм управління фінансовою стійкістю є одним з елементів управління діяльністю підприємства, який забезпечує вирішення завдань забезпечення заданого рівня фінансової стійкості при формуванні та розподілі фінансових ресурсів відповідно до стратегії підприємства найбільш ефективним способом.

Складність організації механізму управління фінансовою стійкістю підприємства обумовлюється різноманітністю інтересів сторін, які мають пряме або непряме відношення. Це державні, регіональні та місцеві органи влади, податкові служби, споживачі, суб'єкти фінансової інфраструктури. Одночасне дотримання інтересів усіх зацікавлених сторін в діяльності підприємства представляє собою складну задачу, однак саме її рішення в цілому визначає ефективність механізму управління фінансовою стійкістю підприємства [4].

Метою зазначеного механізму є забезпечення рівноваги між внутрішньою системою підприємства та його зовнішнім середовищем, враховуючи збереження цілісності в процесі структурних змін, виконання функціональних дій і розширеного відтворення капіталу.

Таким чином, в процесі управління підприємством необхідно використовувати такий механізм управління фінансовою стійкістю, який містить не тільки аналіз загальновідомих фінансових показників, а має комплексний підхід до аналізу системи управління, що склалася на підприємстві, структуру і якість кадрового потенціалу, маркетингову політику, адже саме доходи, а в кінцевому результаті й прибутки визначають на скільки ефективно функціонувало підприємство.

Література

1. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств : Навчальний посібник. / О. І. Гадзевич. – К .: Кондор, 2004. – 180 с.
2. Бугай В. З. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства / В. З. Бугай // Держава та регіони. – 2008. – № 1. – С. 34 – 39.
3. Масленніков Є. І. Елементи системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства / Є. І. Масленніков // Економіка. Фінанси. Право. – 2014. - № 12/1. – С. 25-28.
4. Гринкевич С. С. Економічні основи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах ринкових перетворень / С. С. Гринкевич, М. А. Михалевич // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – Випуск 18.5. – С. 112 – 115.

МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ

ВОРОНОВА А. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Берест М.М.)

Однією з найважливіших галузей промисловості будь-якої країни є машинобудування, яке відіграє значну роль у створенні матеріально-технічної бази господарства і є основою економіки будь-якої країни. Машинобудування забезпечує економічне зростання, соціальний розвиток, науково-технічний прогрес країни. У сучасних умовах набуває актуальності необхідність аналізу стану промисловості у цілому та машинобудування зокрема, адже саме від рівня розвитку машинобудування як важливої галузі промисловості залежить конкурентоспроможність та інноваційність країни.

Аналізу стану та проблем машинобудівної галузі, а також перспективам її розвитку присвячені роботи таких учених, як Короткий Ю. В. [1], Супрун В. О. [2], Нечепуренко Д. С. [3], Захарова Д. С. [4] та ін.

Метою дослідження є оцінка стану та тенденцій розвитку машинобудівної галузі України за результатами аналізу.

В Україні є всі передумови для розвитку машинобудівної промисловості. Це насамперед сировинна база, трудові резерви та вдале географічне розташування. Так, станом на 2016 рік промисловість України представлена 38555 підприємствами. При цьому машинобудування України як потужний сектор промисловості об'єднувало 11267 підприємств, з яких 146 – великих, 1834 – середніх і 9287 – малих з виробництва різноманітних машин та устаткування, приладів і апаратури. У машинобудуванні зосереджено понад 15 % вартості основних засобів і майже 6 % оборотних активів вітчизняної промисловості та понад 22% кількості найманих працівників [3].

З 2013 по 2015 роки галузь перебувала у кризовому стані внаслідок декількох причин: загальноекономічних кризових явищ, конфлікту на Донбасі, втрати традиційних ринків збуту у країнах СНД, відсутності комплексної промислової політики з боку влади тощо. Внаслідок цього помітно знизилися обсяги виробництва машинобудівного комплексу, закордонні поставки сировини, матеріалів, енергоресурсів, напівфабрикатів та комплектуючих, відбулося входження на ринок більш дешевої та якісної імпоротної продукції та спостерігалася поступова втрата платоспроможних ринків збуту машинобудівної продукції [1]. У 2016 році відбулось різке збільшення інвестицій до цієї галузі. Збільшення інвестицій в основний капітал за 2016 р. відбулось за всіма видами машинобудування: за виробництвом машин та устаткування – до рівня 2318,3 млн. грн., за виробництвом електричного, електронного та оптичного устаткування – до рівня 1402,3 млн. грн. та за виробництвом транспортних засобів та устаткування – до рівня 3388,1 млн. грн. Це спричинило зменшення кількості збиткових підприємств промисловості, хоча питома вага збиткових підприємств машинобудування залишилась досить вагомою і складає більше третини від загальної кількості підприємств галузі. Найбільш

збитковими є підприємства з виробництва транспортних засобів та устаткування, найменш збитковими – з виробництва електричного, електронного та оптичного устаткування.

Серед основних факторів, які спричиняють сповільнення темпів зростання і зумовлюють відсталість галузі від іноземних конкурентів, можна виділити такі [2; 4; 5]:

1) застарілість і низький технічний рівень основних фондів на підприємствах, що негативно впливає на конкурентоспроможність, якість та собівартість машинобудівної продукції;

2) недостатній рівень платоспроможності товаровиробників та нестача власних фінансових коштів для розвитку виробництва;

3) нестабільна політична ситуація та звуження внутрішнього ринку внаслідок зниження купівельної спроможності населення;;

4) низький рівень інвестицій з боку вітчизняних та іноземних інвесторів;

5) значна залежність вітчизняних підприємств від постачань вузлів, деталей та комплектуючих виробів з інших країн;

6) неефективна політика держави щодо діяльності монополістів.

Важливими заходами щодо поліпшення функціонування машинобудування в Україні є: удосконалення галузевої структури машинобудування, розширення асортименту його продукції за рахунок підвищення питомої ваги галузей, що виробляють товари народного споживання, модернізація машинобудівних заводів, їх технічне переоснащення з використанням сучасних технологій, налагодження виробництва високоефективних машин та їх систем для всіх галузей і сфер народного господарства, орієнтація спеціалізації та кооперування виробництва в машинобудуванні на вітчизняні підприємства тощо.

Таким чином, можна зробити висновок, що машинобудівний комплекс України сильно постраждав від кризи 2013-2015 рр., що спричинила значне гальмування її розвитку: різкий спад виробництва, зменшення обсягів реалізації, фінансових результатів, рентабельності, збільшення збиткових підприємств. Однак після 2015 р. відбувається підвищення ефективності діяльності підприємств машинобудування та поступового виходу з кризового стану. Усе це підтверджує необхідність негайної реалізації вищезазначених заходів, адже машинобудівний комплекс України має значний інноваційний потенціал.

Література

1. Короткий Ю. В. Машинобудівна промисловість України: здобутки та перспективи. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент». – 2015. – № 11. – С. 117 – 120.

2. Супрун В. О. Економічний стан і проблеми розвитку підприємств галузі машинобудування в Україні. Вісник університету банківської справи. – 2015. – № 1 (22). – С. 49 – 53.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Нечепуренко Д. С. Концептуальні підходи до оптимізації систем управління підприємствами машинобудування в умовах зміни векторів розвитку економіки України. Економічний форум. – 2016. – № 1. – С. 185 – 189.

5. Захарова Д. С. Конкурентоспроможність вітчизняних підприємств галузі машинобудування на світовому ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.confcontact.com/2016-ekonomika-imenedzhment/zaharova.htm>.

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ

ВУСИК О. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С. В.)

В сучасних умовах економічної самостійності суб'єктів господарювання все більшого значення набуває реалізація принципів самофінансування. Основним чинником їх реалізації є формування таких фінансових результатів, які забезпечують зміцнення бюджету держави, сприяють інвестиційній привабливості, діловій активності підприємств у виробничій та фінансовій сферах.

В отриманні високого фінансового результату діяльності зацікавлені всі суб'єкти господарювання, оскільки прибуток необхідний для розширення діяльності підприємства, реалізації інвестиційних проектів, запровадження інновацій, а також підвищення матеріальної зацікавленості працівників у результатах своєї праці. Стабільна, ефективна і прибуткова діяльність підприємства може бути забезпечена застосуванням наукових методів планування й аналізу прибутку та визначення ефективних напрямів його використання. Прибуток підприємства є важливою категорією, яка зміцнює фінансовий стан підприємства та водночас є першочерговим джерелом формування бюджетних ресурсів [1, с.183].

Основним показником результату фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства – є фінансовий результат: прибуток або збиток.

Фінансовий результат – це приріст (чи зменшення) вартості власного капіталу підприємства, що утворюється в процесі його підприємницької діяльності за звітний період [1].

Основним фінансовим результатом діяльності підприємства є прибуток, збільшення якого означає примноження фінансових ресурсів та зростання фінансових результатів. Збиток підприємства означає втрату фінансових ресурсів підприємств, якщо збитки носять регулярний характер, то врешті-решт будуть витрачені всі фінансові ресурси і підприємство збанкрутує. Отже, фінансовим результатом діяльності підприємства може бути прибуток або збиток.

Так, Покропивний С. Ф. зазначає, що функціонування підприємства супроводжується безперервним обігом коштів, який здійснюється у вигляді витрат ресурсів і одержання доходів, їхнього розподілу й використання. При цьому визначаються джерела коштів, напрямки та форми фінансування, оптимізується структура капіталу, проводяться розрахунки з постачальниками матеріально-технічних ресурсів, покупцями продукції, державними органами (сплата податків), персоналом підприємства тощо. Усі ці грошові відносини складають зміст фінансової діяльності підприємства. Головний зміст фінансової діяльності підприємства (організації) полягає в належному забезпеченні фінансування [2, с.446].

В свою чергу, Литвин Б. М. та Стельмах М. В. визнають прибуток основним джерелом фінансування витрат на виробничий і соціальний розвиток підприємства, найважливішим джерелом формування державного

бюджету. У прибутку акумулюються результати виробництва, реалізації продукції (робіт, послуг), ефективності використання виробничих і фінансових ресурсів [3, с.37]

Збільшення обсягів реалізації прибуткової, тобто рентабельної продукції сприяє зростанню прибутку та поліпшенню фінансового стану підприємства. Навпаки, збільшення обсягів реалізації збиткової продукції негативно впливає на прибуток і фінансовий стан підприємства. Тому фінансові результати господарської діяльності підприємства потрібно вивчати у взаємозв'язку з використанням і реалізацією продукції [4, с.281].

Економічний механізм управління фінансовими результатами господарської діяльності підприємства – це динамічна, комплексна організаційно-управлінська підсистема, яка передбачає реалізацію спеціальних процедур (організації, інформаційного забезпечення, управління, контролю), спрямованих на забезпечення сталого зростання прибутковості, оптимальної мобілізації та реалізації потенціалу економічного розвитку підприємства в довгостроковій перспективі його господарської діяльності, що призводить до збільшення ринкової вартості суб'єкта господарювання та відповідає основній меті, цілям і завданням загальної системи управління промисловим підприємством [5, с.86].

Основними завданнями аналізу фінансових результатів діяльності підприємства є:

- пошук можливостей одержання прибутку відповідно до наявного ресурсного потенціалу підприємства та кон'юнктури ринку;

- здійснення системного контролю за процесом формування прибутку та зміною його динаміки;

- визначення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на фінансові результати діяльності підприємства;

- вивчення напрямків і тенденцій розподілу прибутку;

- розрахунок і оцінка показників рентабельності;

- вироблення рекомендацій, спрямованих на мобілізацію виявлених резервів зростання прибутку та рентабельності [6].

Таким чином, фінансовий результат являє собою сукупність прибутку або збитку від реалізації продукції, робіт, послуг, а також позареалізаційних доходів і витрат.

Література

1. Маліновська О. Я. Фінансові результати діяльності промислових підприємств Львівщини / О. Я. Маліновська // Науковий вісник НЛТУ України, 2010. – Вип. 20.7. – С. 183 – 187.
2. Економіка підприємства: Підручник / За ред. С. Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ – 1999. – 545 с.
3. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. – К.: «Хай-Тек Прес», 2008. – 336 с.
4. Ковальчук М. І. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК: Підручник. – К.: КНЕУ, 2004. – 406 с.
5. Скалюк Р. В. Економічний механізм управління фінансовими результатами промислових підприємств: теоретичні основи забезпечення функціонування // Економічний вісник Донбасу № 2 (24). – 2011. – С. 86 – 93.
6. Дробишева О. Управління фінансовими результатами діяльності промислового підприємства / О. Дробишева, А. Рижков // [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_5_188.pdf.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

ГАРКУША Є. В.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Вовк В. Я.)

На сучасному етапі економічного розвитку України в умовах реальної самостійності суб'єктів господарювання все більшого значення набуває реалізація принципів самокупності та самофінансування. Кожне підприємство, яке здійснює фінансово-господарську діяльність, повинне самостійно фінансувати всі напрямки своїх витрат відповідно до виробничих планів, розпоряджатися наявними фінансовими ресурсами, вкладаючи їх у виробництво продукції з метою одержання кінцевого результату - прибутку.

Проблемою управління фінансовими результатами займалися такі вітчизняні вчені, як Вужинська О. І., Іванілов О. С., Покропивний С. Ф., Скалюк Р. В., Сопко В. В., Терещенко О. О., Шкарабан С. І.

Метою роботи є аналіз, описання сутності та особливостей управління фінансовими результатами підприємства та їх наукове обґрунтування.

Основним показником результату фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства є фінансовий результат, прибуток або збиток. Головний зміст фінансової діяльності підприємства полягає в належному забезпеченні фінансування [1, с.446].

Управління фінансовими результатами можна розглядати щонайменше з двох позицій: як функцію фінансового менеджменту; ототожнення з процесом управління прибутком підприємства. Управління фінансовими результатами, по-перше, є значно ширшим поняттям, ніж управління прибутком, по-друге, його не доцільно ототожнювати з функціями фінансового менеджменту. Вважаємо, що процес управління фінансовими результатами входить до сфери предмету вивчення фінансового менеджменту [2, с.86].

Основними завданнями аналізу фінансових результатів діяльності підприємства є: вивчення можливостей одержання прибутку відповідно до наявного ресурсного потенціалу підприємства та кон'юнктури ринку; здійснення системного контролю за процесом формування прибутку та зміною його динаміки; визначення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на фінансові результати діяльності підприємства; вивчення напрямків і тенденцій розподілу прибутку; розрахунок і оцінка показників рентабельності; вироблення рекомендацій, спрямованих на мобілізацію виявлених резервів зростання прибутку та рентабельності.

За методикою Іванілова О.С., основним методом фінансової діяльності є комерційний розрахунок. Комерційний розрахунок є раціональним і високоефективним, він націлює підприємство на пошук достатніх і дешевих фінансових ресурсів, раціональне їх розміщення, мінімізацію витрат і максимізацію доходів та прибутку. Комерційний розрахунок притаманний ринковій економіці. Саме він, а не ринкові відносини самі по собі, сприяє високоефективному господарюванню [3, с.625].

За методикою Базілінської О. Я., фінансові результати діяльності підприємства оцінюється цілим набором показників, де вихідними категоріями доходи, витрати, прибутки, збитки. Саме вони закладаються в основу всіх подальших розрахунків і всі інші показники можна вважати похідними. У звіті про фінансові результати виокремлюють чистий дохід, валовий прибуток та прибутки за видами діяльності [4, с.139].

За методикою авторів Крамаренка Г.О. та Чорної О.Є., аналіз фінансових результатів діяльності підприємства включає такі основні елементи дослідження: зміна кожного показника за аналізований поточний період; дослідження структури відповідних показників і їх зміни; зміна показників фінансових результатів за звітний період [5, с.75].

Таким чином, на нашу думку, основними шляхами покращення цільової структури використання прибутку підприємства є: визначення пріоритетного напрямку використання прибутку – капіталізації коштів, що сприяють подальшому розвитку підприємства та покращенню фінансових результатів від діяльності підприємства; оптимізація розміру коштів, спрямованих на фонд споживання, зокрема грошових коштів, спрямованих на матеріальне заохочення працівників, що сприятиме підвищенню продуктивності праці і, як наслідок, – розміру прибутку у майбутні періоди, а також соціального розвитку підприємства; розрахунок оптимального розміру резервного фонду та спрямування коштів на забезпечення його збільшення; оптимізація коштів, що спрямовуються в інші цільові фонди та на інші цілі; забезпечення умов діяльності підприємства, за яких прибуток, який підлягає розподілу підприємства, не буде використовуватися для сплати підприємством штрафних санкцій; складання детального плану використання та розподілу прибутку підприємства з визначеними датами та конкретним кошторисом; проведення чіткого контролю за виконанням поставлених завдань у плані використання та розподілу прибутку; проведення економічної роботи щодо аналізу динаміки та чинників отриманих прибутків у базовому періоді, виявлення резервів, що сприятимуть максимізації прибутку, а також планування формування, розподілу та використання прибутку на наступні періоди [6, с.122].

Таким чином, в результаті проведеного аналізу було виявлено шляхи та методи управління фінансовими результатами підприємства, які допоможуть оптимізувати діяльність та покращити його фінансовий стан.

Література

1. Економіка підприємства: Підручник / За ред. С.Ф. Покропивного. - К.: КНЕУ, - 1999. - 545 с.
2. Скалюк Р.В. Економічний механізм управління фінансовими результатами промислових підприємств: теоретичні основи забезпечення функціонування / Р. В. Скалюк – Економічний вісник Донбасу. – 2011. – № 2 (24). – С.86-93.
3. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов - К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
4. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О.Я. Базілінська - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 328 с.
5. Крамаренко Г.О., Фінансовий аналіз. Підручник./ Г. О. Крамаренко, О. Є.Чорна – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.
6. Вужинська О.І. Вдосконалення формування та використання прибутку підприємства / О. І. Вужинська, В. І. Блонська. – Науковий вісник. – 2008. – № 18 – С.122-128.

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ НА БАЗІ МОДЕЛЮВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ТАКСОНОМІЧНОГО ПОКАЗНИКА

ГНІЩЕВИЧ О. А.

(науковий керівник – к. е. н., доц. Ус Ю. В.)

Фінансова стійкість банку – це важлива якісна, динамічна характеристика його розвитку. Зміцнення або підтримання фінансової стійкості банку на заданому рівні неможливе без застосування відповідних ефективних методик її оцінки. На наш погляд, інструментом, що дозволяє у повній мірі вирішити задачу щодо забезпечення адекватної оцінки рівня фінансової стійкості банку і задовольнити потребу в інформації максимального кола користувачів, є методика розрахунку інтегрального таксономічного показника. До переваг застосування такої методики у порівнянні з іншими варто віднести: 1) можливість однозначно інтерпретувати отриманий результат, оскільки при формуванні висновку враховується один результуючий показник (таким чином нівелюється недолік використання методу коефіцієнтів, за якого аналітик оперує великим масивом показників, за результатами розрахунку яких складно сформулювати остаточний висновок); 2) не вимагає громіздких розрахунків, як при використанні статистичних методів, для яких характерна складність застосування математичного апарату пересічним користувачем інформації, а також необхідність залучення даних, що відсутні у публічному доступі для широкого кола користувачів; 3) менший рівень суб'єктивізму у порівнянні з використанням експертних методів, завдяки чому отримана оцінка є більш точною та достовірною; суб'єктивізм присутній лише на етапі вибору репрезентативних показників і при їх розподілі на стимулятори та дестимулятори.

Інтегральну оцінку рівня фінансової стійкості банківської установи пропонується проводити у шість етапів. На першому етапі аналітик визначає перелік репрезентативних показників, що будуть використані для розрахунку таксономічного коефіцієнта. У вітчизняних дослідженнях система таких показників відрізняється за складом, назвою показників, проте суть зберігається однакова – в основу кожної із них закладений всебічний аналіз фінансової стійкості банківської установи з позицій достатності капіталу, активності банку у залученні і розміщенні ресурсів, ліквідності, рентабельності. З цієї точки зору корисною і універсальною є методика оцінки фінансового стану банку А. М. Герасимовича [1], що вже давно стала класикою аналізу банківської діяльності. На основі розрахунку значень обраних показників формується матриця спостережень, за необхідності (у випадку, коли дані неоднорідні, мають різні одиниці вимірів), дані стандартизуються. Після побудови матриці спостережень для кожного із показників обирається еталонне значення, із яких буде сформовано координати вектора-еталону. Для цього всі змінні треба розділити на стимулятори і дестимулятори. Ознаки, що мають позитивний (стимулювання) вплив на загальний рівень розвитку об'єкта, називаються

стимуляторами; ознаки, що уповільнюють розвиток об'єкта, називаються дестимуляторами [3]. Таким чином, тенденцію до зростання значень коефіцієнтів-стимуляторів варто інтерпретувати як динаміку до покращення стану фінансової стійкості банку, а дестимуляторів – як можливі загрози щодо порушення існуючої рівноваги. Зважаючи на це у якості точки еталону для дестимуляторів мають бути розраховані мінімальні значення показників, а для стимуляторів – максимальні. Прикладами факторів-дестимуляторів є: коефіцієнт фінансового важеля, коефіцієнт якості кредитного портфелю, коефіцієнт кредитної активності, мультиплікатор капіталу. Так, зростання коефіцієнту кредитної активності з одного боку вказує на ріст масштабів діяльності банку, а з іншого призводить до зростання кредитного ризику, що за умов макроекономічної нестабільності, може викликати активізацію і посилення інших видів фінансових ризиків, зокрема валютного, призвести до відволікання значної частини ресурсів у резерви під активні операції, зменшення прибутку і власного капіталу банку.

П'ятим етапом розрахунку показника таксономічного рівня розвитку є визначення відстані між фактичними показниками, що характеризують фінансову стійкість банку у певному періоді та еталонними значеннями. Як міру відстані пропонується використовувати Евклідову відстань. Результати обчислень Евклідової відстані є вихідними даними для розрахунку модифікованого показника розвитку. Крім того за результатами обчислень Евклідової відстані можна визначити, який із факторів чинив найбільш вплив на фінансову стійкість банківської установи у той чи інший період: чим більше значення відхилення фактору від вектору еталону, тим сильніший вплив.

Модифікований показник розвитку варто інтерпретувати у такий спосіб: чим менша відстань між точкою і вектором-еталоном та чим більше значення модифікованого коефіцієнта розвитку, тим більш стійким є фінансовий стан банківської установи.

Отже, таксономічний аналіз дозволяє оцінити фінансову стійкість банківської установи в динаміці та визначити показники, що мають найбільший вплив на її зміни, завдяки чому можливо побачити проблемні сторони механізму управління фінансовою стійкістю банківської установи та розробити заходи щодо підвищення капітальної стійкості, ліквідності, платоспроможності, виявити резерви підвищення ефективності функціонування банку та попередити виникнення фінансової кризи. Значення інтегрального показника рівня фінансової стійкості банку також можна порівняти із значенням таксономічних показників по галузі та, використовуючи технологію бенчмаркінгу, обрати банк-еталон для впровадження у існуючий бізнес-процес нових управлінських рішень з метою підвищення його ефективності і оперативності.

Література

1. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності: підручник / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін.; за ред. А. М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2004. – 599 с.
2. Самородов Б. В. Результати визначення рейтингів банків з використанням модифікованого таксонометричного методу / Б. В. Самородов // Фінанси, облік і аудит. – 2012. – № 19. – С. 161 – 169.
3. Таксономічний показник рівня розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vchilka.in.ua/ipropbb/3>.

ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Д'ЯЧЕНКО К.О.

(науковий керівник - д.е.н, проф. Проноза П.В.)

При управлінні капіталом підприємств важливе значення має власний та позиковий капітал як інструмент забезпечення збалансованості, та є як ніколи актуальним й необхідним в умовах євроінтеграції. Проведені дослідження підприємств відповідного кластеру свідчать, що головною проблемою лісового господарства є значна собівартість, адже значна питома вага деревини пошкоджується під час лісозаготівлі. Серед великого різноманіття методів, які використовуються в зарубіжних країнах для оптимізації та скорочення собівартості, найбільш ефективними і адаптивними для українських підприємств є критерій максимізації рівня фінансової рентабельності та мінімізації вартості.

Питанням оптимізації управління капіталом при використанні ефекту фінансового левериджу та мінімізації вартості капіталу займаються велика кількість науковців, а саме: Брігхем Є. В, Ковальов В. В., Кузенко Т. Б., Мішина С. В, Стоянова О. С., Терещенко О. О., Шеремет А. Д. та інші. Відсутність єдиної комплексної методики чи критерію оптимізації зумовило подальші дослідження у цьому напрямку.

Метою роботи є визначення оптимальної структури капіталу суб'єктів господарювання шляхом порівняння основних критеріїв управління капіталом підприємств лісового господарства.

Зазвичай, кількісне визначення необхідного співвідношення між власним та позиковим капіталом з урахуванням особливостей лісової галузі, стадії життєвого циклу, поточного рівня конкурентоспроможності продукції, рентабельності й законодавства майже неможливе, проте максимальне наближення планової структури до оптимального значення є головною метою керівництва. Досягнення цієї мети здійснюється при проведенні оптимізаційних розрахунків за допомогою механізму фінансового левериджу чи попередньої оцінки власного та позикового капіталу при різних умовах його залучення.

В основі першої методики закладено підвищення рентабельності на підставі визначення ефекту фінансового левериджу шляхом варіації можливої суми позикового капіталу [1]. Загальна формула левериджу складається з трьох складових: податкового коректору, диференціалу й коефіцієнту фінансового левериджу. Перший показник ілюструє як оподаткування прибутку впливає на відображення фінансового левериджу. Диференціал характеризує різницю між показником валової рентабельності активів та середнім рівнем % за кредит. Останній коефіцієнт відображає суму позикового капіталу, що використовується підприємством, на одиницю власного [5]. Таке виокремлення складових дозволяє найбільш раціонально керувати ефектом. Наприклад, податковий коректор зовсім не залежить від діяльності підприємства, проте можна відстежувати зміну ефекту при різних режимах оподаткування, де велике значення мають пільги. Зазвичай, для підприємств лісового господарства застосовується звичайна ставка оподаткування, проте за умови праці 50 й

більше відсотків інвалідів згідно з ст. 154.1 ПСУ може переглянути ставку й звільнити підприємство від оподаткування [3].

Диференціал фінансового левериджу повністю залежить від валового прибутку після сплати відсотків за кредит, пов'язаний з кон'юктурою ринку, а також відображає зниження фінансової стійкості внаслідок підвищення використовуваного капіталу. Позитивне значення диференціалу викликає приріст рентабельності власного капіталу, в протилежному – впливає на коефіцієнт фінансового левериджу та збільшує фінансові ризики від втрати потенційного прибутку підприємства.

Фундаментом іншої методики є побудова оптимізаційної моделі шляхом перебору потенційних структур капіталу підприємства. Як і в попередній методиці враховується рівень передбачуваних виплат, ставки відсотку за кредит з урахуванням премії за ризик, а також податковий коректор. Проте на виході керівництво отримує інформацію не тільки щодо оптимальної структури, але й середньозваженої вартості капіталу за різних умов.

Після розрахунку максимальної та мінімальної структури капіталу керівництво проводить агрегування та групування статей поточного та прогнозного балансу з метою визначення моделі фінансування активів до та після вжиття необхідних заходів. Структурування рядків таким чином дозволяє виявити «вузькі місця» в балансі, завдяки чому керівництво може відстежити динаміку та своєчасно корегувати розроблену методику управління капіталом.

Стоянова О. С., Терещенко О. О. та Шеремет А. Д. [4] вдосконалили та адаптували поточні критерії оптимізації для підприємств лісового господарства. Згідно з чим, аналіз капіталу в динаміці та виявлення «вузьких» місць в балансі здійснюється шляхом агрегування і групування статей поточного та прогнозного балансу, а також критерій мінімізації вартості дозволяє обрати таку пропорцію, на підставі середньозваженої вартості капіталу, за якої даний показник буде мінімальним. Кузенко Т. Б. й Мішина С. В. [2] вдосконалили методику фінансового аналізу показників, що характеризують не тільки капітал, а й чинники, що на нього впливають.

Отже, проаналізувавши критерії оптимізації управління капіталом вважаємо, одночасне використання дозволяє зменшити фінансові ризики, розрахувати необхідне співвідношення між власним та позиковим капіталом, враховує основні компоненти балансу, а також дозволяє швидко реагувати на постійні зміни в умовах економічної кризи.

Література

1. Брігхем Є. В. Методи оптимізації структури капіталу підприємства [Електронний ресурс] / Є. В. Брігхем. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdnuet/econ/2009_3/27.pdf.
2. Кузенко Т. Б. Управління структурою капіталу підприємств в довгостроковому періоді : навчальний посібник / Т. Б. Кузенко, С. В. Мішина. - Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. - 308 с.
3. Податковий Кодекс України № 2755-VI від 02.12.2012 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Стоянова О. С. Управління капіталом підприємств лісового господарства : монографія / В. В. Ковальов, О. С. Стоянова, А. Д. Шеремет. – Вінниця : УНІВЕРСУ, 2009. – 156 с.
5. Терещенко О. О. Антикризисне фінансове управління на підприємстві : монографія / О. О. Терещенко. – К. : ХНЕУ, 2004. – 268 с.

СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ

ДІГТЯРЮК А. О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М. О.)

Важливим питанням, при розгляді практичних аспектів управління ліквідністю банку, є дослідження сучасних методів управління даним процесом. Сутність даних методів, призначених для довгострокової мети збільшення власного капіталу, полягає в ефективному управлінні процентної маржею і спредом. Важлива тут і концепція гепа. Геп визначають як різницю в грошовому вираженні між обсягами активів банку з плаваючою процентною ставкою і його зобов'язань також з плаваючою процентною ставкою або як різниця в грошовому вираженні між обсягами активів банку з фіксованою процентною ставкою і його зобов'язань, також з фіксованою процентною ставкою [0] .

Найпростішою стратегією управління процентною маржею є стратегія фіксації спреда (табл. 1) [0]. При цій стратегії банк намагається зафіксувати спред, приводячи у відповідність типи і терміни дії активів і пасивів. Таким чином, всі активи з фіксованою ставкою будуть фінансуватися пасивами з фіксованою ставкою, а всі активи з плаваючою ставкою будуть фінансуватися пасивами з плаваючою ставкою. Ця стратегія, хоча і досить надійна, але не виключає ризику неповернення позик і доходів по цінних паперах.

Таблиця 1

Стратегії управління ліквідністю банку та способи їх реалізації

Назва стратегії	Зміст стратегії	Способи реалізації
Стратегія фіксації спреда	Банк намагається зафіксувати спред, приводячи у відповідність типи і терміни дії активів і пасивів	Фіксація розміру спреда банку
Стратегія управління гепом	Банк змінює геп у відповідь на зміни очікувань щодо майбутніх процентних ставок і форми кривої прибутковості	Прогноз відсоткових ставок та коригування гепу
Стратегія отримання максимального прибутку	Свідоме прийняття ризику, що характеризується спекулятивними тенденціями	Управління гепом, дюрацією, утримання відкритої валютної позиції, формування агресивного портфеля цінних паперів, проведення спекулятивних операцій із фінансовими деривативами
Стратегія мінімізації ризику	Обирається тоді, коли рівень прибутковості банку задовольняє керівництво й акціонерів	Приведення у відповідність строків та обсягів активів та зобов'язань, чутливих до змін відсоткової ставки, імунізація балансу, утримання закритої валютної позиції, проведення операцій хеджування і страхування ризиків

Управління гепом є більш агресивною стратегією. При її використанні банк змінює геп у відповідь на зміни очікувань щодо майбутніх процентних ставок і форми кривої прибутковості.

Стратегія отримання максимального прибутку передбачає свідоме прийняття ризику, характеризується спекулятивними тенденціями і реалізується шляхом застосування незбалансованих підходів до управління активами та зобов'язаннями. Основне завдання управління за даного підходу - запобігання ситуації, за якої допустимий ризик переростає у катастрофічний, загрожуючи банку банкрутством [0].

Стратегію мінімізації ризику обирають тоді, коли рівень прибутковості банку задовольняє керівництво й акціонерів, а основною метою є стабілізація фінансових результатів. У цьому разі мета досягається за допомогою таких прийомів управління ліквідністю як приведення у відповідність строків та обсягів активів та зобов'язань, чутливих до змін відсоткової ставки (фіксація спреду), імунізація балансу, утримання закритої валютної позиції, формування збалансованого портфеля цінних паперів, проведення операцій хеджування і страхування ризиків та ін. Зрозуміло, на практиці цілковитої відповідності між активними та пасивними статтями балансу досягти неможливо – йдеться насамперед про спрямованість на максимальне узгодження балансових позицій [0].

Вибір раціональної стратегії управління ліквідністю банку є важливою складовою фінансового менеджменту банку. Кожен банк самостійно визначає, яку саме стратегію управління ліквідністю слід обрати. Кожна з розглянутих у статті стратегій має свої переваги й недоліки та в чистому вигляді практично не використовується сучасними банками. Також необхідною умовою успішного управління ліквідністю є визначення чинників, які впливають на її стан. Аналіз впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на ліквідність банку дає змогу вибрати найбільш оптимальну стратегію управління банківською ліквідністю.

Література

1. Парасій-Вергуненко І. М. Стратегічний аналіз у банках: теорія, методологія, практика : [монографія] / І. М. Парасій-Вергуненко. – К. : КНЕУ, 2007. – 360 с.
2. Михайлюк Р. Стратегія управління ліквідністю комерційних банків / Р. Михайлюк, В. Рудан // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2010. – № 14 – 15. – С. 149 – 165.
3. Чуб П. М. Методи антикризового управління банком / П. М. Чуб // Фінанси, облік і аудит. – 2011. – № 18. – С.42 – 49
4. Коваленко В.В. Обґрунтування стратегії управління ліквідністю банківської установи[Текст]/ В. В. Коваленко, О. Г. Коренєва, Ж. І. Торяник //Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 17. – С.159 – 167.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ДОХОДІВ З ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ДОБРЯКОВА О.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Алексеєнко І.І.)

Сучасне управління формуванням доходів з операційної діяльності будь-якого підприємства потребує застосування адекватних стратегічних методів і моделей. Одним із головних інструментів якісного аналізу позиціонування підприємства в конкурентному середовищі є матричні методи. Сутність методу визначення відносних пріоритетів полягає в тому, що на основі їх парних якісних порівнянь між собою з урахуванням різних факторів, які впливають на ефективність, ми даємо їм кількісну оцінку, що потім можна використовувати для подальшого економічного аналізу [1].

Кінцевою метою використання таких методів є отримання пріоритетів певної сукупності показників-чинників. У контексті нашого дослідження – чинники, що сприяють підвищенню ефективності операційної діяльності підприємств легкої промисловості [2].

Перша ітерація передбачає визначення сукупності показників, що характеризують стан та ефективність управління формуванням доходів від операційної діяльності підприємства за два досліджуваних періоди ПАТ «Новий стиль».

Таблиця 1

Показники ефективності операційної діяльності
ПАТ «Новий стиль» за 2015-2016 рр.

Рік	ЧП	ЧД	Собівартість	Власний капітал	Вартість майна	Середньооблікова чисельність працівників
	1	2	3	4	5	6
2015	27133	934240	718411	321752	513438	1940
2016	45831	1004977	768221	348583	507485	1889
Індекс	1,69	1,08	1,07	1,08	0,99	0,97

Подібна інформація дозволяє побудувати матрицю індексів ефективності господарської діяльності підприємств (табл.2).

Друга ітерація – обчислення вагомості досліджуваних показників (ω_i). Відношення сукупного індексу відповідного показника до узагальненого індексу ефективності характеризує його вагомість. Число на перетині рядків і стовпчиків являє собою частку випадкової переваги одного показника над іншим [4].

Узагальнений індекс ефективності характеризує сукупний показник ефективності управління формуванням доходів від операційної діяльності підприємств легкої промисловості.

Здійснена оцінка за допомогою методу матриці координат дозволяє встановити рейтинг підприємств меблевої галузі України за рівнем ефективності управління формуванням доходів з їх операційної діяльності.

Таблиця 2

Динамічна оцінка ефективності операційної діяльності підприємства
ПАТ «Новий стиль» за 2015-2016 рр.

Індекси показників	1	2	3	4	5	6	Сукупний індекс	Ω_i
ЧП	-	1,56	1,58	1,56	1,71	1,74	8,15	0,261
ЧД	0,64	-	1,01	1	1,09	1,11	4,85	0,155
Собівартість	0,63	0,99	-	0,99	1,08	1,1	4,79	0,153
Власн.кап.	0,64	1	1,01	-	1,09	1,11	4,85	0,155
Варт.майна	0,59	0,92	0,93	0,92	-	1,02	4,38	0,14
Сер.к.прац.	0,57	0,9	0,9	0,9	0,98	-	4,25	0,136
Узагальнений індекс ефективності							31,27	1

Додатково для формування цільових управлінських рішень щодо управління формуванням фінансових результатів підприємства можуть бути використані такі показники. В групі показників, що оцінюють доходи як результат операційної діяльності, головним показником доцільно обрати коефіцієнт валової доходності поточних витрат. В групі показників, що оцінюють дохід як фінансовий ресурс (фінансовий базис) формування інших фінансових результатів операційної діяльності, головним показником обираємо коефіцієнт загальної прибутковості валового доходу підприємства.

Розрахунок обраних показників за даними звітності ПАТ «Новий стиль» свідчить про покращення рівня ефективності операційної діяльності в 2015-2016 рр.: 1) коефіцієнт валової доходності поточних витрат в 2015 р. складав 0,3 і в 2016 р. підвищився до рівня 0,308; 2) коефіцієнт загальної прибутковості валового доходу мав значення по рокам 1,13 і 1,04.

У сукупності с з отриманою раніше рейтинговою оцінкою ефективності операційної діяльності підприємства, ці показники можуть бути використані як критерії для цільового управління формуванням доходів з операційної діяльності підприємств легкої промисловості.

Література

1. Мельник Т. С. Використання матричних моделей в стратегічному плануванні та управлінні пасажирським залізничним комплексом / Т. С. Мельник, О. В. Христофор, П. О. Яновський // Залізничний транспорт України. Науково-практичний журнал. – 2009. – № 6. – Режим доступу: [http:// www.nbuv.gov.ua](http://www.nbuv.gov.ua)
2. Третяк В. П. Методи парних порівнянь і визначення відносних пріоритетів в дослідженнях ефективності господарювання підприємств АПК / В.П. Третяк, К.Л. Положенцева // Економічні науки. Математичні методи в економіці. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>.
3. Ванькович Л. Я. Теоретико-концептуальні засади застосування матричних методів в управлінні інформацією підприємств / Л. Я. Ванькович. // Видавництво національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 691. – С. 35 – 40.
4. Єріна А.М. Статистичне моделювання та прогнозування / А. М. Єріна. – К. : КНЕУ, 2001. – 170 с.

МАШИНОБУДІВНА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ДОНЦОВА Н. Ю.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Меренкова Л. О.)

Машинобудування є однією з центральних галузей промисловості країни та основою технічного прогресу. Ця галузь здійснює забезпечення виробництва машинами та устаткуванням, а населення – предметами споживання. Рівень розвитку та стан машинобудівної галузі впливає на виробничий потенціал країни, тож забезпечення її процвітання прямо пов'язане з загальним рівнем розвитку промисловості країни. Аналіз сучасного стану машинобудівної галузі проведено на основі статистичного аналізу даних Державної служби статистики України [1] та співставлення їх з відповідними показниками розвитку промисловості в цілому як індикатору економічного стану країни.

Аналіз показника динаміки обсягів реалізації продукції свідчить, що машинобудівна галузь стрімко відновлювалася після кризи 2008 р. Протягом 2011 - 2012 рр. спостерігалось зростання обсягу реалізації в середньому на 7,5%, що перевищувало темп відповідного показника по промисловості на 2,3%. Проте у 2013 р. спад обсягів реалізації продукції машинобудівної галузі склав 18,3%. Причинами такого скорочення стало зниження економічної та інвестиційної активності на внутрішньому ринку, скорочення продажів на основному для українського машинобудування ринку Російської Федерації через проведення цей країною політики імпортозаміщення та бажання переорієнтувати українську промисловість на західний ринок внаслідок євроінтеграційних процесів. Останні фактори можемо назвати більш вагомим зважаючи на те, що скорочення обсягів реалізації у промисловості в цілому склало лише 3,3%. Негативна для галузі машинобудування тенденція продовжилася у 2014 р., коли при зростанні реалізації товарів промисловості на 5,5% відповідний показник по галузі складав -13,1%. Серед факторів такого зниження особливо значущими було відчуження підприємств на територіях Донецької та Луганської областей, а також скорочення експорту до РФ на 30%. І хоча динаміка реалізації продукції підприємств машинобудівної галузі у 2015 - 2016 рр. є позитивною (зростання у 2015 р. на 13%, 2016 р. – збереження обсягів попереднього періоду), проте зберігається значне зменшення обсягів збуту порівняно з докризовим рівнем, в тому числі через недостатність заміни втрачених східних ринків збуту продукції західними.

Протягом 2011 - 2014 рр. обсяги виробництва зменшувалися як у галузі машинобудування (від 115,9% у 2011 р. до 79,4% у 2014р.), так і у підприємств промисловості (від 108% до 89,9%). При цьому окрім 2011 р. індекс продукції машинобудування є нижчим за показники по промисловості в цілому. Причинами такого скорочення є підвищення витрат виробництва через збільшення цін на сировину, матеріали, а також енергоносії, погіршення попиту на внутрішньому ринку. Відновлення виробництва у галузі починається у 2016 р., коли індекс зріс до 101,3% та зрівнявся у

динаміці з приростом виробництва промислової продукції, індекс якої в цей час склав 102,4%. Спостерігається досить висока ступінь кореляції між індексами промислової продукції і індексами продукції машинобудування. Така ситуація свідчить про те, що продукція галузі все ж користується попитом серед споживачів, галузь має потенціал до подальшого розвитку.

На протязі усього аналізованого періоду близько 65-75% від загальної кількості підприємств отримують прибутки в результаті своєї операційної діяльності. У 2016 році це показник склав 76,5%. Проте така позитивна динаміка нівелюється при аналізі співвідношення обсягів прибутку та збитку від звичайної діяльності до оподаткування. Якщо до 2013 року переважав позитивний фінансовий результат, який скоротився з 14637,6 млн. грн. у 2011 р. до 5526,9 млн. грн. у 2013 р., то за умови кризового стану у галузі у 2014 р. збитки перевищили доходи на 20501,5 млн. грн. На кінець аналізованого періоду сальдо залишається від'ємним, хоча показник зменшився до 455,1 млн. грн. Тож незважаючи на те, що більша частина підприємств в галузі отримує прибутки, загальний результат – 30% збиткових підприємств, які мають значно більші обсяги коштів в обороті. Негативний фінансовий результат спричиняють високий рівень тінізації економіки, нестача власних коштів для фінансування діяльності при значних цінах на залучення позикового капіталу. Також у галузі машинобудування в Україні в великих масштабах продовжують використовувати витратні та енергоємні технології, що веде до збільшення ресурсомісткості продукції і перешкоджає скороченню витрат виробництва.

Незважаючи на це машинобудівна галузь має достатній рівень рентабельності, що значно перевищує середні показники по промисловим підприємствам. Так у 2016 р. рентабельність машинобудівних підприємств складає 7,6%, що більш ніж у два рази перевищує рівень рентабельності у промисловості. Протягом 2011 – 2013 рр. рентабельність галузі мала стійку тенденцію до зменшення, що відповідало змінам відповідного показника відносно промислових підприємств в загалом та пояснювалося загальним спадом у економіці, зростанням витрат внаслідок зростання цін на складові та енергоносії, зниженням курсу гривні за умови імпорту сировини та деталей. Збитковість у 2,4% галузь виказувала лише на тлі загального спаду 2014 р. Проте рівень рентабельності залишається меншим за результат 2011 р. у 9,3%, що свідчить про потребу відновлення ефективності діяльності галузі машинобудування.

За результатами аналізу макроекономічних показників та на основі визначення проблем машинобудівної галузі визначено наступні напрямки розвитку та підвищення ефективності діяльності підприємств машинобудування: розширення внутрішніх ринків збуту продукції в межах імпортозаміщення; завоювання нових зовнішніх ринків збуту, що за умови втрати російського напрямку експорту потребує переорієнтації; підвищення конкурентоспроможності продукції машинобудування шляхом скорочення її енерго- та матеріаломісткості, покращення якості та стандартизації; впровадження інновацій у вигляді нових технологічних процесів та освоєння виробництва інноваційних видів продукції.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

ДОНЦОВА Н. Ю.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Меренкова Л. О.)

Ефективне управління оборотними активами підприємства є необхідною передумовою забезпечення безперебійності операційної діяльності підприємства, досягнення його платоспроможності, рентабельності та фінансової стійкості. Дослідження сутності та механізму управління оборотними активами підприємства знайшли відображення в працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених, зокрема І.О. Бланка, М.Д. Білика, Ю. Бріггема, А.М. Поддєрьогіна, Р.А. Слав'юка, О. П. Коптева, Н. Цал-Цалко, Дж. Ван Хорна, В. В. Хохлова, М. Я. Коробова.

Поняття оборотні активи трактують як сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і повністю споживаються протягом одного операційного циклу [1, с. 62].

Оборотні активи підприємства мають циркуляційну природу, що виражається у постійній трансформації їх окремих елементів в процесі поточної діяльності підприємства [2, с. 70]. Ця особливість оборотних активів вимагає високої оперативності та гнучкості системи управління оборотними активами, побудови окремих стратегій щодо їх окремих елементів.

Проаналізувавши трактовки поняття управління оборотними активами у працях таких науковців, як І.О. Бланк, С. А Сироткін, Е. С. Стоянова, Дж. Ванхорн, О.В.Царенко та інших, його зміст можна визначення наступним чином: управління оборотними активами - це комплекс заходів щодо формування необхідного обсягу та структури оборотних активів, а також визначення оптимальних джерел їх фінансування.

Об'єктом управління виступають предметний склад, структурне співвідношення елементів оборотних активів та джерела їх фінансування. Предметом управління є характеристики ефективності використання оборотних активів, зокрема їх ліквідність, оборотність та рентабельність.

Для побудови дієвого механізму впливу на визначені об'єкти управління необхідно приділити особливу увагу розробці політики управління оборотними активами на підприємстві з урахуванням особливостей його функціонування, факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, їх впливу на формування оборотних активів підприємства.

Спираючись на викладену у [1, с. 331; 3, с. 73; 4, с. 232] послідовність та зміст етапів формування політики управління оборотними активами підприємства, виокремлено наступні функції системи управління оборотними активами: 1) моніторинг ефективності управління оборотними активами на підприємстві, виявлення напрямків її підвищення; 2) визначення елементного складу та структури поточних активів для забезпечення операційної діяльності; 3) вибір політики фінансування в залежності від особливостей формування оборотних активів та можливого складу джерел фінансування; 4) забезпечення достатнього рівня ліквідності

та рентабельності оборотних активів.

Суттєвим для процесу управління оборотними активами є їх класифікація, що досліджувалось у працях М.Д. Білика, І.О. Бланка, А.М. Подерьогіна та інших вітчизняних науковців. Але єдиного підходу щодо класифікації оборотних активів підприємства з метою їх управління досі не розроблено. На основі аналізу праць вищевказаних дослідників та закордонних англomовних науковців, таких як Дж. Ван Хорн, Преве Л., Брігам Є. Ф., вважаємо найбільш суттєвим для завдань управління поділ оборотних активів за наступними класифікаційними ознаками: 1) за статтями (видами): виробничі запаси сировини, матеріалів та запаси готової продукції, грошові активи, дебіторська заборгованість та інші види оборотних активів; 2) за періодом функціонування: постійна (системна) частина, що визначається як мінімум оборотних активів, який необхідний для здійснення операційної діяльності у стандартних умовах та змінна (варіативна) частина, поява якої пов'язана з коливаннями у обсягах виробництва чи формуванням запасів, сезонними потребами; 3) за характером фінансових джерел формування: валові оборотні активи (характеризують загальний їх обсяг, без визначення джерел формування), чисті оборотні активи (сформовані за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу), власні оборотні активи (сформовані за рахунок власного капіталу підприємства).

На основі розподілу оборотних активів підприємства за цими ознаками відбуваються процеси визначення величини та оптимальної структури оборотних активів, прогнозування змін потреби у їх обсягах за часом, а також структури джерел їх фінансування.

Формування активів неможливо відокремити від фінансових ресурсів, за рахунок яких і здійснюється цей процес. Необхідність співвідношення елементів оборотних активів з джерелами їх фінансування, потреба у визначенні оптимальних джерел безпосередньо для окремих видів поточних активів дозволяє стверджувати про взаємозв'язок управління оборотними активами з управлінням їх фінансуванням.

Таким чином управління оборотними активами на підприємстві має на мету забезпечення достатності оборотних активів для нормального функціонування підприємства, а також в найефективнішому їх використанні у виробничо-господарській діяльності [5, с. 134].

Література

1. Бланк И. А. Управление активами / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2004. – 656 с.
2. Царенко О. В. Формування політики управління оборотними активами / О. В. Царенко // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка. – 2013. – Вип. 1. – С. 41 – 51.
3. Сукач О. Підходи щодо управління оборотними активами підприємства / О. Сукач // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. – 2014. – Вип. 36(2.1). – С. 69 – 75.
4. Чобіток В. І. Управління оборотними активами підприємства : теоретичний аспект / В. І. Чобіток, К. С. Пятилоктова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – №41. – С. 230 – 234.
5. Кірдіна О. Г. Управління оборотними активами підприємств / О. Г. Кірдіна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – № 43 – С. 133 – 137.

СТРАТЕГІЯ МІНІМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

ДЯТЧЕНКО А.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С.В.)

Сьогодні стратегічне управління є найважливішим кроком успішного виживання в ринкових умовах, проте постійно можна спостерігати в діях організацій відсутність стратегії, що найчастіше зумовлює їх поразку у конкурентній боротьбі. З іншого боку, вирішення суб'єктами господарювання різноманітних фінансових завдань завжди супроводжується ризиком, що викликає у вітчизняних підприємств велику кількість загроз, які потребують проведення відповідної оцінки ступеню ризику та прийняття заходів щодо його зниження чи страхування. Ефективне формування фінансової стратегії дозволить мінімізувати фінансові ризики діяльності підприємства. При цьому ефективність її реалізації залежить від постійного моніторингу та корегування фінансової стратегії.

Головна ідея полягає у виборі напрямку формування фінансової стратегії, спрямованої на досягнення і підтримку фінансової стійкості та мінімізацію можливих фінансових втрат за допомогою виявлення максимального рівня темпів росту обсягів реалізації, обмеженого темпом росту прибутку в заданому діапазоні фінансових ризиків. Формування та реалізація стратегії мінімізації фінансових ризиків підприємства виконується у декілька етапів [1].

Етап 1. Події, які спонукають до формування нової стратегії – формулювання нових цільових орієнтирів, відкриття нових ринків тощо. Починається процес стратегічного управління фінансовою стійкістю з постановки цілей.

В ряді публікацій по стратегічному менеджменту стверджується, що починати роботу над стратегією необхідно з постановки головної фінансової мети. Відносно стратегії управління фінансовими ресурсами, орієнтованої на фінансову стійкість і конкурентоспроможність – головною фінансовою метою є досягнення і підтримка рівня збалансованого зростання ринкової вартості підприємства, тобто максимального рівня приросту обсягів реалізації в заданому діапазоні фінансових ризиків.

Етап 2. Стратегічна діагностика фінансового потенціалу підприємства. Діагностика фінансового потенціалу машинобудівного підприємства дозволяє приймати обґрунтовані стратегічні рішення. Оцінка потенціалу та ситуації на ринку дозволяє визначити конкретні стратегічні цілі та завдання.

Етап 3. Розробка дерева цілей. Основна вимога для розробки будь-якої концепції розвитку підприємства полягає в розумінні власником переслідуваних цілей. Це відправна точка для стратегічного підходу до планування підприємства.

Етап 4. Формування альтернатив фінансової стратегії. Отримана в результаті реалізації методики формування альтернатив конкуренто-орієнтованої фінансової стратегії, оцінка альтернатив фінансової стратегії повинна дозволити керівництву і менеджменту підприємства розв'язувати

проблеми стратегічного вибору, а саме має забезпечити порівняння різних альтернатив фінансової стратегії і виносити рішення з доцільності вибору конкретної фінансової стратегії.

Етап 5. Вибір конкуренто-орієнтованої фінансової стратегії та прийняття рішення щодо її реалізації. В результаті виконання четвертого етапу методичного підходу прийнятними можуть виявитися декілька конкуренто-орієнтованих фінансових стратегій.

Етап 6. Система формування фінансової політики, розробка планів, розрахунок ресурсного забезпечення. Фінансова політика розробляється на основі аналізу та оцінки його фінансового стану в тісному взаємозв'язку з виробничою, технологічною, постачальницько-збутовою, ціною, інвестиційною й іншими політиками.

Етап 7. Контроль виконання планів, оцінка ризиків фінансової ефективності, платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, конкурентоспроможності [2].

Об'єктом системи контролю виконання фінансової стратегії є не міра реалізації окремих стратегічних заходів, передбачених програмою реалізації стратегії, а рівень реалізації стратегічних фінансових цілей. Тому кількісними стандартами контролю виступає система цільових стратегічних фінансових нормативів і критерії фінансових ризиків [3].

Отже, можна зробити висновок, що безперервний контроль виконання фінансової стратегії є необхідний та дозволяє розробляти заходи для її коригування.

Категорія ризику притаманна ринковим відносинам і проявляється на всіх стадіях виробничого процесу (виробництво, оптова і роздрібна торгівля, інші сфери фінансово-господарської діяльності, що пов'язані з отриманням прибутку), тому стратегічний аналіз ризиків повинен враховувати особливості діяльності підприємства з метою своєчасного запобігання негативних наслідків ризикових подій [4]. Саме тому, вибір можливої стратегії оптимізації рівня ризику фінансової стратегії залежить від розміру можливого збитку та ймовірності настання ризику.

Отже, стратегія мінімізації фінансових ризиків підприємства полягає в передбаченні та нейтралізації їх негативних наслідків. Для успішної діяльності підприємствам необхідно враховувати чинники ризику при прийнятті управлінських рішення, основуючись на методах управління ризиками. Основне завдання побудови такої системи полягає в тому, щоб система управління фінансовими ризиками була простою, прозорою, практичною і

Література

1. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект : навч. посібн. – К. : Вид-во "Атака", 2010. – 432 с.
2. Фаріон І.Д. Стратегічний аналіз: Навчальний посібник для студентів і аспірантів. – Тернопіль: ТНЕУ, 2011. – 635 с.
3. Кім Ю.Г. Фінансові ризики в системі фінансово-економічної безпеки підприємства / Ю.Г. Кім // Фінанси України. – 2010. – № 6. – С. 12 – 15.
4. Плосконос Г.М. Економічні ризик-фактори діяльності підприємств // Актуальні проблеми економіки, – 2013. – № 9. – С. 166 – 171.

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

ЕГІЄВ Р.

(науковий керівник к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

Особливістю ринкової економіки в сучасних умовах є нестача усіх видів ресурсів, зокрема фінансових ресурсів підприємства. Цей процес має негативний вплив на виробничо-господарську діяльність підприємства, значно загострює існуючі та викликає появу нових ризиків діяльності підприємства, сприяє збільшенню боргів перед суб'єктами господарювання, бюджетом. Тому від побудови системи управління фінансовими ресурсами підприємства залежить його ефективне функціонування та розвиток.

Управління фінансовими ресурсами підприємства – це сукупність цілеспрямованих методів, операцій, важелів, прийомів впливу на різноманітні види фінансів для досягнення певного результату. При управлінні фінансовими ресурсами підприємства необхідним є застосування системного підходу, що підпорядкований загальній меті розвитку підприємства та визначає доцільність управлінського рішення залежно від ситуації, яка виникає під впливом внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства [1].

Система управління фінансовими ресурсами характеризується взаємозв'язком та безперервною взаємодією двох підсистем (об'єкт та суб'єкт управління), а мета її функціонування полягає у забезпеченні оптимальних умов формування, використання, оптимізації добробуту власників підприємства в теперішньому і майбутньому періодах. Звідси, удосконалення системи управління фінансовими ресурсами постає одним з ключових факторів підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності. Від нього залежить стабільне функціонування, динамічний розвиток, ринкова позиція підприємства тощо. За цих умов необхідною є наукова організація роботи з управління фінансовими ресурсами, яка забезпечить високий рівень прийняття оптимальних управлінських рішень.

Основним напрямком управління фінансовими ресурсами підприємства є оптимізація процесу формування та використання ресурсів підприємства. Оптимальний варіант формування та використання фінансових ресурсів базується на застосуванні системно-аналітичного підходу до управління фінансами.

В основі цього підходу лежить доцільність управлінського рішення, що визначається ситуацією, що формується під впливом факторів оточення. При формуванні фінансових ресурсів найчастіше використовують такі типи стратегій: використання власних коштів для розширення своєї ринкової бази; об'єднання фінансових ресурсів фірм для реалізації певних проектів на ринках; залучення всіх можливих джерел фінансування для формування та реалізації інноваційних програм підприємств; залучення донорських коштів великих фірм; перехресне фінансування [2].

Ефективність функціонування підприємств у довгостроковій

перспективі, забезпечення високих темпів їх розвитку та підвищення конкурентоспроможності в умовах ринкової економіки значною мірою визначаються рівнем стратегічного управління процесами формування, розміщення і використання фінансових ресурсів на даних підприємствах, забезпечувальним інструментом якого виступає фінансова стратегія підприємства. Зміст останньої проявляється у формуванні довгострокових цілей та виборі найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватному коригуванні напрямів формування, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства при зміні умов фінансового середовища [2].

Процес розробки фінансової стратегії становить формування сукупності цілеспрямованих управлінських рішень, забезпечуючи підготовку, оцінку і реалізацію програми стратегічного фінансового розвитку підприємства.

В економічній літературі існує декілька моделей розробки та класифікації фінансових стратегій підприємства, заснованих на різних фінансових показниках і різних методологічних підходах: управлінської парадигми, концепції стійкого зростання, методики рейтингових оцінок і т. д. Серед зарубіжних методик можна виділити фінансові матриці Франсона Ж. та Романа І., моделі Бостонської консалтингової групи, а також методики російських авторів: підхід, заснований на класифікації фінансових рішень Сорокіна М. В. та підхід Акулова В. Б. Серед українських авторів, які найбільш чітко обґрунтовують алгоритм розробки фінансової стратегії, Бланк І. А. є найбільш відомим [3].

Матриця Франсона-Романа є одним із найбільш ефективних методичних підходів до визначення стадії фінансового розвитку підприємства та оцінки альтернативних варіантів подальшої зміни його фінансового стану. Цей метод фінансової стратегії виділяється серед інших методів тим, що дозволяє не тільки визначити поточне положення компанії з точки зору фінансового ризику, але й розглядати ситуацію в динаміці, щоб дозволити прогнозувати зміни фінансової стратегії залежно від зміни важливих показників діяльності, а також планувати майбутнє становище компанії, цілеспрямовано змінюючи ці показники та знижуючи рівень фінансового ризику [3].

Важливим фактором при вдосконаленні управління фінансовими ресурсами підприємства є поєднання стратегії з конкретним планом дій на певний період, впровадження сучасних методів формування і використання фінансових ресурсів. Це дасть змогу підприємству досягти позитивних результатів у довгостроковому періоді і отримати стійке фінансове забезпечення.

Література

1. Гриньов А. В. Якість формування фінансової стратегії підприємства / А. В. Гриньов, О. М. Ястремська // Фінанси України. – 2013. – № 6. – С. 121–128.
2. Прушківська Е. В. Напрями вдосконалення, формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві / Е. В. Прушківська, М. А. Санакоєва // Економічні науки. – 2010. – № 3. – С. 256 – 262.
3. Іванюта С. М. Антикризове управління : навч. посібн / С.М. Іванюта. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 288 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ГРОШОВИЙ ПОТІК ПІДПРИЄМСТВА»

ЄРМАШКЕВИЧ К.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Берест М.М.)

Термін «грошовий потік» – Cash flow – з'явився в іноземній літературі по фінансовому аналізу та фінансовому менеджменту наприкінці 50-х років минулого сторіччя та використовувався виключно в процесі визначення вартості фінансових активів та оцінки ефективності реальних інвестиційних проектів, пізніше грошові потоки набули значно ширшого значення та використання в фінансовій практиці. Останнє обумовлене поступовим переходом від всебічного дослідження показників прибутковості до розгляду ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, тощо. Тобто визначальним етапом у розвитку економічної категорії «грошовий потік» став перехід до вирішення дилеми «ризик-прибутковості» як запобігання ймовірного банкрутства та фінансового краху суб'єкта господарювання [7].

Концептуальні основи сутності, виникнення та руху грошових потоків достатньо широко розглядаються в працях зарубіжних та вітчизняних вчених: Ю. Бріггема, Л. Гапенскі, Д. Ван Хорна, А. Кінга, В. Бочарова, І. Бланка, В. Ковальова, Л. Лігоненко, А. Поддєрьогіна, О.Терещенка, О. Шеремета та інших. Але незважаючи на існуючі зарубіжні та вітчизняні видання, автори з різним ступенем теоретичного та практичного висвітлення розкривають по-різному питання сутності грошових потоків. Тому залишається багато нез'ясованих питань, які потребують поглибленого теоретичного висвітлення і практичних рекомендацій.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «грошовий потік підприємства» та аналіз підходів до її визначення.

На сьогодні в економічній літературі немає єдиного визначення поняття «грошовий потік». Тому дослідивши останні публікації приводимо наступні підходи до визначення даної економічної категорії.

Образно «грошовий потік» можна представити як систему «фінансового кровообігу» господарського організму підприємства. Ефективно організовані грошові потоки підприємства є найважливішим симптомом його «фінансового здоров'я», передумовою досягнення високих кінцевих результатів господарської діяльності в цілому [1].

За визначенням Бланка І.А., грошовий потік підприємства представляє собою сукупність розподілених надходжень і виплат грошових коштів за окремими інтервалами періоду часу що розглядається, генерованих його господарською діяльністю, рух яких пов'язаний з факторами часу, ризику і ліквідності [2, с.17].

Визначення грошового потоку в МСБО № 7 «Звіт про рух грошових коштів» звучить, як надходження і вибуття грошових коштів та їхніх еквівалентів [4].

Терещенко О.О. вважає, що термін Cash-flow потрібно перекладати як рух коштів. Вчений зосереджує увагу на операційному Cash-flow. Який можна розглядати як критерій оцінки внутрішнього потенціалу фінансування

підприємства. Достатній розмір операційного Cash-flow створює сприятливі передумови для залучання фінансових ресурсів із зовнішніх джерел [6].

Павлова Л.Н. розглядає потоки капіталу, від яких залежить рівень потоків грошових засобів, а не весь грошовий потік на підприємстві [5, с.217].

Аналізуючи вищевикладене, постає питання вибору найбільш вдалого визначення грошового потоку і його уточнення. На нашу думку, «грошовий потік» - це сукупність розподілених у часі надходжень і видатків грошових коштів та їхніх еквівалентів, генерованих його господарською діяльністю, рух яких пов'язаний з факторами часу, структури, ризику і ліквідності.

Та не зважаючи на відмінності в деталях усі підходи до тлумачення поняття грошового потоку підкреслюють його виняткову значимість для функціонування суб'єкта господарювання й забезпечення створення доданої вартості та достатку власників такого суб'єкта. Генеровані в результаті прийняття управлінських фінансових рішень грошові потоки мають слугувати забезпеченню загальної ефективності й досягнення основної мети діяльності підприємства – отримання прибутку.

Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку шляхом збалансування обсягів надходжень і витрат грошових коштів та синхронізація їх в часі [3].

Ефективність роботи підприємства повністю залежить від організації і системи управління грошовими потоками. Дана система створюється задля забезпечення виконання короткострокових і стратегічних планів підприємства, підтримання платоспроможності і фінансової стійкості, більш раціонального використання активів і джерел їх формування, а також мінімізації витрат на фінансування господарської діяльності. Від якості управління грошовими потоками залежить не тільки стійкість і ефективність роботи підприємства, але і здатність до майбутнього розвитку, досягнення фінансового успіху в довгостроковій перспективі.

Література

1. Бланк И.А. Управление денежными потоками / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2002 – 736 с.
2. Бланк И.А. Управление финансовой стабилизацией предприятия. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. – 496 с.
3. Езерская О. Денежный поток причина конфликта собственников и топ-менеджеров [Електронний ресурс] / О. Езерская // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
4. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. / Пер. з англ. за ред. С.Ф. Голова. – К.: ФПБАУ.- 1998. – 736 с.
5. Нікбахт Е., Гроппеллі А. Фінанси / Пер. з англ.. В.Ф. Овсієнко та Павлова Л.Н. Финансовый менеджмент: Учебник для вузов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 269 с.
6. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.
7. Федисин, М.П. Грошові потоки підприємств: сутність, особливості формування та управління [Електронний ресурс] / М. П. Федисин // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

ВИЗНАЧЕННЯ ЗАГРОЗ МАКРОСЕРЕДОВИЩА ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА

ЄФАНОВ М. С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Голофаєва І.П.)

Упродовж останніх років, в умовах коли кризові явища набувають все більшого загострення, особливої уваги потребують питання відносин між державою та регіонами та впливу їх взаємодії на діяльність підприємств. Проблема забезпечення ефективної державної політики на мезорівні залишається одним з головних завдань Уряду країни, що підтверджується і законодавчими актами останніх років, які наголошуються на стихійності, неврегульованості державної політики та політики органів місцевого самоврядування, а також значній диференціації розвитку та ступеню захисту інтересів регіонів, що одним з впливових факторів на умови функціонування кожного окремого суб'єкта господарювання та економіки України загалом. З огляду на зазначене та з урахуванням завдань дослідження доцільно провести аналіз стану фінансової безпеки регіонів України та визначити головні причини виникнення загроз фінансовій безпеці підприємств внаслідок порушення ієрархічної системи фінансових відносин у їх взаємодії.

Відзначимо, що фінансова безпека на рівні регіону, як окремий об'єкт, є найменш дослідженою частиною загальних питань управління фінансовою безпекою, а у сучасній науковій думці існує незначна кількість праць, присвячених вивченню зазначеного поняття [1]. Провівши дослідження серед праць науковців, що вивчали дане поняття, та ґрунтуючись на тому, що фінансова система регіону є структурним елементом (формує сфери та ланки) загальнодержавної фінансової системи, автор погоджується з визначенням Медведєвої І. Б. та Погосової М.Ю [3], що під фінансовою безпекою регіону розуміють такий стан її складових, що характеризує стійкість суб'єктів мезорівневих фінансових відносин до внутрішніх і зовнішніх загроз.

Вибір методичного підходу, що застосовується у роботі для оцінювання рівня фінансової безпеки регіонів України, базується на аналізі поглядів таких учених як І.Б. Медведєва, М.Ю. Погосова, І. Благун, Н. Вавдіюк, В. Геєць, З. Герасимчук, Н. Дюженкова, Я. Жаліло [1-3], та ін., праці яких присвячено вивченню різноманітних сторін функціонування регіону, як елементу економічної системи держави. Не дивлячись на відмінності в об'єктах дослідження зазначених авторів та використання різних первинних характеристик, у підґрунті методичних підходів до визначення результируючих показників лежать принципи інтегрального оцінювання. При цьому як метод згортання первісних характеристики об'єкту дослідження у багатьох з них пропонується метод таксономії.

Слід відзначити, що оскільки складові фінансової безпеки регіону у кількісному виразі відображаються через систему часткових індикаторів, то застосування інтегрального індикатора її стану показника рівня розвитку, дозволить, на думку авторів, більш структуровано, з одного боку, та

всебічно – з іншого, діагностувати причини динаміки як рівня фінансової безпеки загалом, так й її складових. Інтегральний індикатор рівня фінансової безпеки регіону може змінюватися у діапазоні від 0 до 1, а отже й інтерпретувати його доцільно аналогічно до загального індикатора на рівні держави (ІФБД).

Джерелами інформаційного забезпечення інтегрального оцінювання є дані Державного комітету статистики України, регіональних управлінь статистики, Національного банку України, Міністерства фінансів України та Міністерства економіки України. Зробимо два зауваження щодо застосування вихідної інформації та особливостей застосування таксономічного методу для визначення рівня фінансової безпеки регіонів України:

1) вихідними даними є абсолютні та відносні показники, які мають різні одиниці виміру, що обґрунтовує доцільність проведення процедури їх стандартизації;

2) у залежності від мети дослідження інформаційна база може формуватися або у часовому, або у порівняльному розрізі. У першому випадку визначаються тенденції розвитку регіонів у динаміці, у другому – місце кожного з регіонів України у загальній їх сукупності [3]. Тому, з огляду на те, що у роботі вивчалася динаміка рівня фінансової безпеки кожного регіону еталонні значення (максимальне або мінімальне) обиралися за кожним регіоном окремо (це не стосується показників, що мають еталоном критеріальне значення).

Для узагальненого оцінювання рівня фінансової безпеки регіонів України за аналізований період, представимо динаміку середніх за регіонами значень інтегрального індикатора (ІФБР) у графічному вигляді, який представлено на рис. 1.

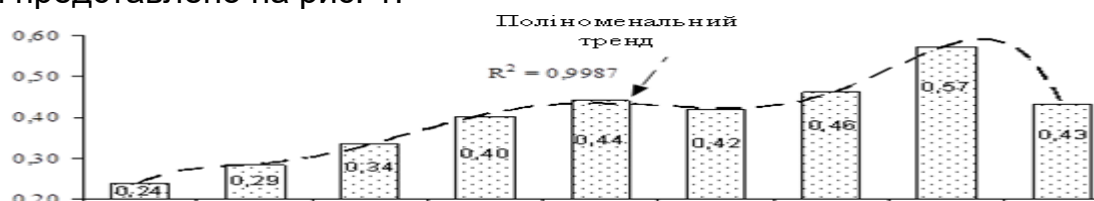

Рис. 1. Динаміка середньорегіонального значення інтегрального індикатора рівня фінансової безпеки регіонів України

Слід зазначити, середньорегіональний рівень фінансової безпеки може формуватися, з одного боку, близьким рівнем значень за регіонами, а з іншого – значним їх розкидом. Недостатня стабільність, розбалансованість та диспропорційність функціонування фінансово-економічної системи України зумовлює значну варіацію визначальних факторів впливу на стан їх фінансової безпеки.

Література

1. Герасимчук З. В. Управління фінансовими ресурсами регіону: монографія / З. В. Герасимчук, І. М. Вахович, І. М. Камінська. – Луцьк: Надстир'я, 2015. – 244 с.
2. Жаліло Я. А. Економічна стратегія держави : теорія, методологія, практика : монографія / Я. А. Жаліло. – К. : НІСД, 2014. – 368 с.
3. Медведєва І.Б. Діагностування безпеки промислового підприємства у трирівневій системі фінансових відносин: монографія / І. Б. Медведєва, М. Ю. Погосова. – Х. : ХНЕУ, 2011. – 238 с.

ПОЛІТИКА АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

ЖАРКО М.П.

(Науковий керівник – к.е.н., доц. Алексеєнко І.І.)

Фінансова криза, яка охопила більшість країн, а також Україну, загрожує життєдіяльності вітчизняних підприємств. У сучасних умовах немає важливіших завдань, ніж пошук та реалізація шляхів виходу з цієї кризи. Розробка ефективної політики антикризового фінансового управління підприємством є одним із заходів подолання кризи. Оскільки, саме політика антикризового фінансового управління підприємством передбачає здійснення постійного моніторингу фінансового стану підприємства; визначення масштабів кризового стану; дослідження основних чинників, які характеризують кризовий розвиток підприємства; формування системи цілей виходу підприємства з кризового стану; вибір і використання дієвих внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства [1].

Причинами необхідності такого дослідження є, у першу чергу, масштабність наслідків від здійснення антикризового управління. Адже підприємство або інший господарюючий суб'єкт є невід'ємною частиною суспільства, його елементом, що одночасно використовує та формує обмежені економічні блага, є місцем застосування трудового потенціалу людини та забезпечує задоволення її різноманітних потреб. Від ефективності його функціонування залежить ефективність діяльності не лише його контрагентів та працівників, а й результативність функціонування галузі, державних органів, економіки країни.

Основною метою антикризового фінансового управління є швидке поновлення платоспроможності, а також відновлення рівня фінансової стабільності для того щоб підприємство мало змогу запобігти банкрутству. З урахуванням цієї мети на підприємстві розробляється спеціальна політика антикризового фінансового управління при загрозі банкрутства, що складається з таких задач [2]: визначення масштабів кризового стану підприємства; постійний моніторинг фінансового стану підприємства з метою своєчасного виявлення ознак кризових явищ; ідентифікація основних факторів, що зумовили кризовий стан підприємства (і можуть призвести до нього в майбутньому періоді); формування цілей і вибір основних механізмів управління фінансовим капіталом підприємства при загрозі банкрутства, враховуючи масштаби кризового стану і прогноз розвитку основних факторів, що визначають загрозу банкрутства; впровадження внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства та контроль за своєчасністю і ефективністю впроваджених заходів; фінансове забезпечення ліквідаційних процедур при банкрутстві підприємства.

Література

1. Кукоба В.П. Управління антикризовою діяльністю підприємства: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2008. – 400 с.
2. Колісник М. К. Фінансова санація і антикризове управління підприємством: навчальний посібник / М. К. Колісник. – К. : Кондор, 2007. – 272 с.

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

ІСКРОВ Г.Д.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Журавльова І.В.)

Формування фінансової стратегії підприємства є багаторівневим та складним процесом, що враховує безліч чинників, що постійно впливають на діяльність підприємства.

Формування фінансової стратегії розпочинається з проведення аналізу зовнішнього середовища, у якому функціонує підприємство. Найзручніше це здійснити за допомогою проведення PEST-аналізу. У роботі проведено PEST-аналіз зовнішнього середовища ТОВ «Агротрейд експорт» та виділено наступні основні чинники впливу зовнішнього середовища на підприємство: інфляція, курс валют, зниження купівельної спроможності населення, ЗМІ та реклама, часті зміни у законодавстві, військові дії на сході України. [1]

Після аналізу зовнішнього середовища необхідно проводити аналіз внутрішнього середовища. У роботі проаналізовано основні сильні та слабкі сторони підприємства, виділено загрози та можливості підприємства за допомогою розширеного SWOT-аналізу. Найсильнішими сторонами підприємства є висока якість продукції, довіра покупців до підприємства, висока кваліфікація персоналу та технологічність процесу виробництва. Найбільшими загрозами є тиск з боку фірм конкурентів та продуктів-аналогів, підвищення рівня витрат через коливання валютного курсу та інфляції, зниження обсягів реалізації через спад попиту споживачів на сільськогосподарську продукцію. [2]

У роботі за допомогою проведення фінансового аналізу виявлено також такі слабкі сторони та загрози підприємства, як неліквідність, втрата фінансової незалежності, порушення фінансової стійкості.

З метою оптимізації управління капіталом та вирішення проблем у фінансовій стійкості у роботі за допомогою регресійного аналізу сформовано модель управління зобов'язаннями та власним капіталом, що дозволить підприємству розраховувати оптимальні обсяги вказаних складових капіталу, а також здійснювати прогноз їх обсягів. [3]

Невід'ємним етапом при формуванні фінансової стратегії виступає формування місії підприємства, його цілей, філософії та бачення. За допомогою морфологічного аналізу місій сільськогосподарських підприємств-конкурентів сформовано місію ТОВ «Агротрейд експорт»: «Залишити якість виготовленого сільськогосподарського продукту не дивлячись на зміни». Також у роботі сформовано перелік цінностей підприємства, а також сформовано бачення підприємства у майбутньому, базуючись на знанні про її потенціал та можливості до розвитку. [4]

За допомогою побудови «дерева цілей» сформовано основні напрями проведення фінансової стратегії на підприємстві, з метою підвищення її фінансової безпеки, стійкості та рентабельності.

За результатами розрахунків фінансово-господарської діяльності та складання матриці Франсона-Романе проведено визначення позиціонування підприємства залежно від його стану та ефективності функціонування. Нажаль, на даний момент діяльність підприємства супроводжується зниженням ефективності господарської діяльності та значними фінансовими ризиками, тому, для підприємства обрано стратегію сталого росту, що допоможе підприємству розкрити його потенціал, оптимізувати управління бізнес-процесами та підвищити його рентабельність. [5]

У роботі також визначено пріоритетні напрямки, за якими слід розробляти стратегію, сформовано стратегічну карту та збалансовану систему показників з метою забезпечення процесу моніторингу та контролю за ходом реалізації стратегії. [6]

Як висновок, можна сказати, що ТОВ «Агротрейд експорт» - підприємство зі значним потенціалом до покращення діяльності, виходу на нові ринки та зайняття лідерства серед сільськогосподарських підприємств України. Якісно сформована та вдало реалізована фінансова стратегія допоможе підприємству досягти нового рівня розвитку та підвищити ефективність його функціонування. [7]

Література

1. Андреева В. М. Інвестиційний менеджмент : конспект лекцій / В. М. Андреева, О. І. Лук'яненко. - Х. : ХНАМГ, 2010. - 82 с.
2. Горелов Д. О. Стратегія підприємства : навч. посіб. / Д. О. Горелов, С. Ф. Большенко. -Х.: ХНАДУ, 2010. - 133 с.
3. Дикань В. Л. Стратегічне управління : навч. посіб./ В. Л. Дикань, В. О. Зубенко, О. В. Маковоз, І. В. Токмакова, О. В. Шраменко - К. : Центр учбової літератури., 2013. - 272 с.
4. Дикань В. Л. Стратегічне управління : навч. посіб./ В. Л. Дикань, В. О. Зубенко, О. В. Маковоз, І. В. Токмакова, О. В. Шраменко - К. : Центр учбової літератури., 2013. - 272 с.
5. Динаміка валютних курсів [Електроний ресурс]. - Режим доступу : [http://charts.finance.ua/ru/currency/cash/-/0/usd/..](http://charts.finance.ua/ru/currency/cash/-/0/usd/)
6. Донець Л. І., та ін. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : навч. посіб. / За заг. ред. Л. І. Донець- К.: Центр учбової літератури, 2012. - 472 с.
7. Звіт «Купівельна спроможність населення України» [Електроний ресурс]. - Режим доступу : <http://zet.in.ua/statistica-2/kupivelnna-spromozhnist-naselennya-ukraini-serednya-zarobitna-plata-kupivelnna-spromozhnist/>.

МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

КОЛПАК А. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О. П.)

В умовах глобалізації промисловість є однією з найважливіших галузей економіки, оскільки вона забезпечує економічне зростання, соціальний розвиток, науково-технічний прогрес країни, формує значну частку ВВП. Саме тому набуває актуальності необхідність постійного контролю за станом і розвитком промисловості в цілому та машинобудування зокрема.

Питанням аналізу діяльності молочної галузі України займалися такі вчені як Білорус О. Г., Губський Б. В., Дмитренко Л. О., Карачина Н. П., Лук'яненко Д. Г., Юдін М. А. та ін.

Метою роботи є виявлення та оцінка сучасних тенденцій розвитку машинобудівної галузі України.

В Україні є всі передумови для розвитку вітчизняного машинобудування. Це і сировинна база, і трудові резерви та вдале географічне розташування. Але не дивлячись на це, обсяги виробництва машинобудування у 2015 р. знизилися в порівнянні з 2001 р. майже в п'ять разів, вітчизняна продукція, за винятком окремих її видів, є не конкурентоспроможною як на світовому, так і на внутрішньому ринках, що знаходить своє відображення на обсягах реалізації. Так, обсяги реалізації зростали до 2008 року, після чого внаслідок світової кризи, обсяги зменшилися майже на 30%. Кризові явища не ускладнювали подальший стан галузі машинобудування, так спостерігається зростання виручки у 2011 році на 34,2%. У 2012 році Україна втрачає частину ринку через скорочення обсягів торгівлі з Росією у зв'язку із політичною напруженістю. Тут потрібно відзначити, що сектор машинобудування є найбільш залежним від російського ринку збуту серед всіх секторів економіки України, із долею експорту готової продукції сягаючою 32% випущеної продукції до Росії.

Ситуація з експортом ускладнюється із року в рік, обсяги експорту продукції машинобудування стрімко падають починаючи з 2012 року. Так, незважаючи на існуючі торгівельні зв'язки і з іншими країнами (в 2012 році вітчизняний сектор машинобудування експортував більш ніж 30% своєї продукції до країн інших, ніж Росія, в тому числі 12% продукції було експортовано до країн ЄС), вразливість сектору до шоків, що пов'язані з російським ринком є дуже високою. Враховуючи, що очікувана здатність внутрішнього ринку споживати більшу кількість продукції є обмеженою, то для повної компенсації втрат експорту до Росії, експорт до ЄС та до решти країн світу мав би бути збільшеним у два рази [0, с. 111].

Однією із тенденцій не лише галузі машинобудування, а промисловості загалом, є зниження середньорічної кількості працівників. Питання як оцінювати такі зміни можна стати доволі дискусійним, адже для розвинених країн вони означають випередження розвитку технічного прогресу над розвитком людських здібностей [0, с. 63]. На жаль, українська промисловість не може висунути саме ці аргументи на користь скорочення штату, скоріш за

все причина в ліквідуванні та замороженні цілих цехів та підрозділів, що однозначно трактується як негативні тенденції.

Вищевикладені зміни не могли не відобразитися на фінансовому результаті до оподаткування у галузі машинобудування, так, у 2014-2016 рр. підприємства не втримали хоча б точку беззбитковості та зазнали значних втрат, що одразу відобразилося на величині власного капіталу підприємств, який для підприємств промисловості зменшився у 2015 році майже на 18% [0, с. 64].

Забезпечення випереджаючого розвитку машинобудівної галузі – одна з найважливіших умов побудови постіндустріального суспільства, що базується на ефективному використанні наукових знань і високих технологій. Машинобудування має ключове значення для технологічного переозброєння всіх галузей виробництва [0, с. 134]. Проте для цього необхідно як залучення додаткових коштів для технічного переозброєння та обігових коштів, так і нова політика взаємодії з клієнтами. В результаті активізації процесів стимулювання збуту вже виготовленої продукції, підприємства починають більше працювати над розробкою політики взаємовідносин із покупцями, що у 2015 році призвело до значного росту дебіторської заборгованості.

Відтік із оборотку обігових коштів у вигляді дебіторської заборгованості, призводить до того, що підприємства не мають змогу профінансувати свою операційну діяльність лише за рахунок власних коштів і наявного обсягу позикових, тому поряд із зростання дебіторської заборгованості відбувається збільшення і кредиторської. Кредитні кошти – ефективний інструмент розширення виробництва підприємства за умови перевищення рівня рентабельності активів на вартість користування позиковим капіталом [0, с. 112]. У нашому випадку, галузь збиткова, додаткове залучення короткострокових кредитів не тільки не допоможуть підприємствам галузі вийти з кризи, а тільки загонять її до боргової ями.

Таким чином, з метою покращення конкурентоспроможності галузі, має бути застосована стратегія модернізації, що включатиме детальну оцінку потреби у модернізації для різних підгалузей машинобудування, розробку сукупності заходів, які відповідають цим потребам, а також бути інтегрованою в ширшу рамкову політики розвитку промисловості.

Література

1. Дмитренко Л. О. Аналіз машинобудування України в умовах фінансової кризи / Л.О. Дмитренко // Машинобудування України, 2015. – № 22. – 63 – 71 с.
2. Карачина Н. П. Машинобудування України: сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку за умов економічної кризи / Н. П. Карачина // БізнесІнформ. – 2014. – № 647. – С. 64 – 70.
3. Лук'яненко Д. Г., Білорус О. Г., Губський Б. В. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації / Д. Г. Лук'яненко, О. Г. Білорус, Б. В. Губський – К. : КНЕУ, 2015. – 538с.
4. Машинобудування в Україні : тенденції, проблеми, перспективи / Під заг. ред. чл. - кор. НАН України Б. М. Данилишина. – Ніжин : ТОВ Видавництво «Аспект-Поліграф», 2014. – 308 с.
5. Юдін М. А. Українське машинобудування: основні тенденції та пріоритетні напрями розвитку / М. А. Юдін // БізнесІнформ. – 2016. – № 2. – С. 111–115.

СВІТОВІЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

КОНДРЕНКО А. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О. П.)

В сучасних ринкових умовах ефективність роботи будь-якого підприємства залежить від багатьох факторів. Для підтримки конкурентоспроможності продукції підприємства повинні постійно поліпшувати свою фінансову діяльність, що вимагає розробки нових технологій ведення бізнесу і впровадження нових більш ефективних методів організації діяльності даного підприємства. Це вимагає розробки нових технологій і прийомів ведення бізнесу, підвищення якості кінцевих результатів діяльності і, звичайно, впровадження нових, більш ефективних методів управління і організації діяльності підприємств [1]. Управління фінансовою стійкістю підприємства відрізняється між собою закордоном та в Україні. З метою виявлення цих розбіжностей необхідно провести порівняльний аналіз зарубіжного досвіду проведення, організації та оцінки фінансової стійкості підприємства на прикладі таких країн, як Франція, США, Німеччина, Японія та Україна. У Франції необхідне проведення досліджень для оцінки фінансової стійкості підприємства за допомогою створення баз даних про самі підприємства, їх рейтинг, а також і рейтинг їх керівників. Така оцінка дозволяє дослідити становище підприємства лише в короткостроковій перспективі. Для дослідження достатності капіталу, чутливості до ризику, ліквідності, менеджменту, прибутковості, у США застосовується система рейтингів, яка полягає у рейтинговій перевірці на місцях а також у дистанційному фінансовому нагляді. Німеччина застосовує систему фінансових коефіцієнтів та аналіз окремих груп підприємств за допомогою різноманітних інформаційних систем. У Японії проводиться моніторинг підприємств за допомогою щомісячного, квартального та річного анкетування з метою оцінки короткострокових прогнозувань економіки підприємств [2]. Досвід проведення, організації та оцінки фінансової стійкості в Україні істотно відрізняється від зарубіжного. Оцінка фінансової стійкості підприємства має на увазі проведення вибору та оцінки фінансових показників для прийняття обґрунтованих фінансових рішень. Організація проводиться методом дослідження параметрів, які виражають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства. А оцінка фінансової стійкості підприємства є необхідною умовою для ефективного управління підприємством, прийняття рішень щодо розміщення та використання ресурсів підприємства, проводиться з використанням фінансових коефіцієнтів з метою фінансового планування, прогнозування та контролю фінансової діяльності підприємства.

Література

1. Турило А. М. Методологічні підходи до оцінки фінансової діяльності підприємства / А. М. Турило // Фінанси України. – 2015. – № 3. – С. 31 – 40.
2. Калашнікова Т. В. Фінансовий стан підприємства : суть та оцінка / Т. В. Калашнікова // Економіка і менеджмент. – 2015. – № 3. – С. 18 – 24.

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

КОРОНА А.С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О. П.)

Управління прибутковістю належить до однієї з основних цілей функціонування суб'єктів господарювання. Головним індикатором вдалого та результативного менеджменту є саме прибутковість. Цілі управління прибутковістю обумовлені основними завданнями функціонування суб'єктів господарювання, який здійснює банківські операції та послуги з метою отримання прибутку із врахуванням допустимого рівня ризику [1].

Стратегічне управління банківською діяльністю, включаючи управління прибутковістю, складатиметься з довгострокових прогнозів та планів розвитку суб'єктів господарювання, які конкретизуються в дію за допомогою тактичних дій, тобто визначення поточних цілей та їх реалізації [2]. Успішна діяльність суб'єктів господарювання залежить від довгострокової стратегії і розробки основних стратегічних напрямів у таких сферах: створення перспективної бази розвитку діяльності філій і відділень фінансової установи; уніфікація продуктів та послуг для задоволення потреб корпоративних клієнтів; розробка стандартів обслуговування клієнтів; покращення інформаційного і технічного забезпечення нових та існуючих структурних підрозділів» [3].

Прогнозний розмір прибутку суб'єктів господарювання залежить від багатьох чинників і визначається пріоритетами банків у таких напрямках діяльності: забезпечення такого обсягу банківських продуктів та послуг, які відповідають потребам клієнтів і забезпечують отримання оптимально необхідного прибутку; розробка цінової політики і стратегії повинна бути орієнтована на коротко- та довгострокові цілі установи. В контексті розробки стратегії управління прибутковістю суб'єктів господарювання, цінова політика є ваговим фактором залучення і запозичення фінансових ресурсів, яка дозволяє утримувати конкурентоспроможні позиції на ринку банківських послуг та впровадити новітні банківські продукти для клієнтів; розробка ресурсної політики (трудовими, матеріальними та фінансовими ресурсами) для стратегії управління прибутковістю суб'єктів господарювання є основою забезпеченості процесу управління як фінансовою установою загалом, так і її прибутковістю [4].

Виходячи з вищезазначеного, можна стверджувати, що розробка стратегій управління прибутковістю банківських установ, складає основу успішної та стабільної їх діяльності.

Література

1. Осташ С. Деякі аспекти прибутковості та фінансової стійкості комерційного банку / С. Осташ // Вісник НБУ. – 2014. – № 2. – С. 47 – 49.
2. Радковський Н. П. Методологічні підходи до управління прибутком комерційного банку / Н. П. Радковский // Банківський менеджмент. – 2015. – № 1. – С. 20 – 25.
3. Рибалка О. О. Підходи до управління прибутком банку / О. О. Рибалка // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 11. – С. 161 – 165.
4. Савчук В. П. Управління прибутком та бюджетування / В. П. Савчук. – 2-е вид. – М.: БІНОМ, Лабораторія знань, 2013. – 432 с.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

КОТОВА О. О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М. О.)

Інноваційний розвиток економіки України зумовлює необхідність всебічного дослідження проблем фінансування суб'єктів господарювання, зокрема процесів формування та використання фінансових ресурсів як основи фінансового забезпечення господарської діяльності підприємств. За таких умов важливим стає дослідження методів, необхідних для забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів.

У практиці зарубіжних компаній найчастіше застосовується модель Дюпона, яка становить чітко детерміновану факторну залежність основних компонентів фінансової звітності підприємства. Згідно із моделлю Дюпона, на рентабельність власного капіталу впливають рентабельність продажу, оборотність активів, показник фінансового важеля. Значущість виділених факторів пояснюється тим, що вони узагальнюють усі сторони фінансово-господарської діяльності підприємства [1].

Також значного поширення зазнала об'єктивно орієнтована система інтегрального аналізу використання капіталу підприємства, запропонована фірмою «Модернсофт». Основою цієї концепції є представлення моделі формування рівня рентабельності власного капіталу підприємства у вигляді сукупності взаємодіючих фінансових блоків, які моделюють «класи» елементів, що безпосередньо формують цей показник. Користувач сам визначає систему таких блоків залежно від специфіки господарської діяльності підприємства [2].

Такі російські вчені, як Гаврилова А. Н. та Попов А. А. [3], пропонують використовувати підхід ланцюгових підстановок. Він дозволяє виявити вплив окремих факторів на зміну величини результативного показника шляхом поступової заміни базисної величини кожного факторного показника в обсязі результативного показника на фактичну у звітному періоді.

Використання методу ланцюгових підстановок дозволяє виявити, зміна якого із факторів найбільше вплинула на зниження результативного показника. Цей метод дозволяє керівництву підприємства виявити проблемні місця своєї діяльності, і сконцентрувати на них свою увагу.

Ван Хорн Дж. пропонує оцінювати ефективність використання фінансових ресурсів за допомогою моделі SGR (Sustainable Growth Rate). Модель SGR є чітко детермінованою факторною моделлю, що встановлює залежність між темпом приросту економічного потенціалу підприємства, що виявляється у зростанні обсягу виробництва, і основними факторами, які його визначають. Ці фактори дають змогу зробити комплексну характеристику виробничої, фінансової сторін, становища підприємства на ринку, взаємовідносин власників та керівників підприємства [4].

Найбільшого поширення серед компаній США отримала система SWOT-аналізу. Сутність даного методу полягає в дослідженні характеру сильних і слабких сторін підприємства відносно можливостей використання його капіталу, а також позитивного чи негативного впливу окремих зовнішніх та

внутрішніх факторів на умови його використання [5].

Вітчизняні вчені також зробили значний внесок у розробку підходів до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів. Так, Панченко А. І. [6] запропонував збалансовану систему індикаторів діяльності (ЗСІД). Головна структурна ідея ЗСІД полягає в тому, щоб збалансувати систему показників у вигляді чотирьох груп. Перша група включає традиційні фінансові показники. Друга – описує зовнішнє оточення підприємства. Третя - характеризує внутрішні процеси підприємства. Четверта – дає змогу описати здатність підприємства до навчання і зростання [7].

Згідно з Савчуком В. Н., ефективність використання фінансових ресурсів проявляється в накопиченні багатства власника, тобто визначенні економічної доданої вартості. Суть даного методу полягає в зіставленні вартості капіталу, що використовується в бізнесі, з прибутковістю від використання цього капіталу [8]. Вартість капіталу, що використовується в бізнесі, розраховується як відношення середньої величини компоненти капіталу за рік до середньої величини сумарного капіталу за рік (WACC). Прибутковість капіталу розраховують як відношення чистого прибутку на середнє річне значення залученого в бізнес капіталу (ROCK). Різниця має бути позитивною і максимально великою. Якщо цю різницю помножити на суму спрямованого в бізнес капіталу, то матимемо показник, який і називається EVA [7].

Таким чином, для підвищення якості оцінки ефективності використання фінансових ресурсів необхідно використовувати комплекс методів. Дані методи не універсальні. Тому методи, що необхідно включити до даного комплексу, кожне підприємство повинно здійснювати індивідуально залежно від стадії життєвого циклу підприємства, його стратегічних планів та цілей.

Література

1. Устенко М. О. Об'єктивні та суб'єктивні складові потенціалу підприємства як важлива умова його розвитку / М. О. Устенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2015. – № 33. – С. 201. – 232 с.
2. Александрова М. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. для студ. екон. спец. всіх форм навч. / М. М. Александрова ; ред. Г. Г. Кірейцева. – 2. вид., перероб. та доп. – К.: ЦУЛ, 2012. – 268 с.
3. Гаврилова А. Н. Финансы организаций (предприятий): навч.-метод. посіб. / А. Н. Гаврилова, А. А. Попов. – М. : КНОРУС, 2015. – 608 с.
4. Ван Хорн Дж. Основы управления финансами / Ван Хорн Дж.; пер. с англ.; гл. ред. серии Я. В. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 346 с.
5. Довбня С. Б. SWOT-аналіз як інструментарій формування обґрунтованої стратегії підприємства / С. Б. Довбня, І. В. Зайченко // Механізм регулювання економіки. – 2012. – № 4. – С. 85 – 94.
6. Панченко А. І. Узагальнення моделі статистичної оцінки основних показників діяльності підприємства / А. І. Панченко // Фінанси України. – 2014. – № 3. – С. 133 – 137.
7. Лігоненко Л. О. Фінанси підприємств : підручник / Л. О. Лігоненко, Н. М. Гуляєва, Н. А. Гринюк. – К.: КНТЕУ, 2011. – 490 с.
8. Стоянова Е. С. Практикум по финансовому менеджменту на предприятии / Е. С. Стоянова. – М.: Перспектива, 2013. – 358 с.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

ЛИСТОПАД А. О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Берест М. М.)

Харчова промисловість України є однією з пріоритетних та стратегічно важливих галузей, оскільки підприємства цієї галузі формують продовольчу безпеку країни та забезпечують населення продовольчими товарами першої необхідності. Тому актуальним являється розгляд та аналіз сучасного стану харчової промисловості.

Метою роботи є оцінка сучасного стану та ефективності функціонування харчової промисловості України.

Економічна роль харчової промисловості в розвитку економіки визначається тим, що вона забезпечує країну продовольством промислового виробництва. Провідними фондами харчової промисловості є: борошномельна, хлібопекарська, цукрова, олійно-жирова, м'ясна, молочна, кондитерська, виноробна та інші. Витрати на споживання товарів даної галузі складають понад 60% загальних грошових витрат населення [1]. Харчова промисловість України налічує тисячі підприємств різної форми власності, які виробляють майже 20% від загального обсягу промислової продукції.

Підприємства харчової промисловості України, попри існуючі перешкоди у здійсненні інвестицій іноземними інвесторами, залишаються інвестиційно привабливими. Іноземні інвестиції у розвиток підприємств харчової промисловості України збільшуються. У 2016 році вони становили 3,2 млрд. дол. США, що на 200 млн. дол. США більше, ніж у 2014 році. Обсяги експорту та імпорту зменшувались з 2012 по 2016 рік. До цього періоду обсяги експорту та імпорту в харчовій промисловості зростали. Досить позитивний експортний потенціал харчової промисловості робить її привабливою для іноземних інвесторів. За даними Державної служби статистики України [1], ця галузь займає друге місце за обсягами прямих іноземних інвестицій після металургії, в яку традиційно спрямовується понад 40% усіх іноземних інвестицій.

Аналіз показників динаміки капітальних інвестицій у харчову промисловість свідчить, що протягом 2007-2015 рр. до підприємств галузі надходило в середньому 35,1 % від загальних обсягів капітальних інвестицій у промисловість. На кінець 2016 р. спостерігається стрімке зростання інвестицій до 50%, що в натуральному вираженні складає 55002,2 млн. грн. Найвагомішу частку капітальних інвестицій освоєно у матеріальні активи, з яких у будівлі та споруди – 48,4% усіх інвестицій, у машини, обладнання та інвентар і транспортні засоби – 44,3%. У нематеріальні активи вкладено 3,3% загального обсягу капітальних інвестицій.

Основним джерелом фінансування інвестицій у харчовій промисловості є власні кошти підприємств, частка яких у структурі фінансування капітальних інвестицій у галузі у 2010-2016 рр. у середньому становила 86%.

Протягом 2012-2016 рр. промисловість України, та зокрема галузі харчової промисловості, зазнали ряд проблем, які привели до погіршення показників її діяльності. До основних причин можна віднести фінансову кризу, погіршення соціально-економічної і політичної ситуації в Україні у зв'язку із подіями кінця 2013-2014 рр. та воєнною інтервенцією, неврегульованість у системі оподаткування та митного регулювання, що призводить до зниження конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, задоволення споживчого попиту часто дешевими імпортними товарами сумнівної якості, що в свою чергу може призвести до руйнівних наслідків [2].

Через понесення збитків в останні роки, підвищення комунальних тарифів та мінімальної заробітної плати населенню виробники харчової продукції вимушені підвищувати ціни, щоб компенсувати втрати, так впродовж 2014-2016 рр. індекси цін зросли на 30%, рентабельність операційної діяльності за останні чотири роки має найнижче значення 3% у 2015 р., тоді як найгірший показник був лише у 2008 р. та становив 1,9%.

В цілому харчова галузь впродовж до 2014 р. стабільно розвивалась, діяльність виробників була прибутковою та ціни знаходились приблизно на одному рівні. Починаючи із 2014 р., підприємства харчової галузі несуть збитки, в середньому вони складають 14500 млн. грн. за кожен рік. Незважаючи на це, обсяги реалізації продукції мають стрімку тенденцію до зростання. Станом на 2016 р. обсяг реалізованої продукції харчової промисловості зріс на 14,4%, порівняно із попереднім роком.

За аналізований період кожен рік відбувається скорочення працівників, це пояснюється як автоматизацією виробництва, за рахунок впровадження нових технологій, так і за рахунок того, що підприємства намагаються економити на штаті робітників. Так станом на кінець 2016 р. обсяги реалізації продукції зросли на 98023,2 млн. грн., тоді як середньооблікова кількість працівників скоротилась на 43 тис. осіб. Проте можна простежити тенденцію до зростання середньомісячної зарплати робітників із 4184 грн. за 2015 р. до 5532 грн. станом на кінець 2016 р. [1;3]. Це пояснюється збільшенням мінімальної зарплати в країні та девальвацією національної валюти, тому виробники вимушені піднімати зарплати працівникам, і в той же час скорочувати штат.

Отже, харчова галузь України є стратегічно важливою та однією з інвестиційно привабливих галузей промисловості. Проте за останні роки спостерігається збитковість роботи підприємств, тому ця галузь потребує вдосконалення технології виробництва для виходу на міжнародний ринок та приваблення нових споживачів.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.
2. Дейнеко Л. Розвиток стратегічного потенціалу харчової промисловості України. / Дейнеко Л., Купчак П. // Харчова і переробна промисловість. – 2014. – № 6 (358). – С. 5–9.
3. Кононенко Г. С. Проблеми економічного розвитку підприємств харчової промисловості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/kononenko-gsproblemiekonomichnogo-rozvitku-pidpriemstv-harchovoyi-promislovosti>.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

ЛОЗОВИЙ Д.І.

(науковий. керівник к.е.н. – доц. Кузенко Т.Б.)

В умовах економічної кризи на функціонування українських підприємств, чинять вплив різноманітні негативні фактори. Наслідками яких є дестабілізація управлінської політики, виробничої діяльності і вагомі фінансові ускладнення. Ефективним інструментом для недопущення проявів кризових явищ є впровадження антикризового управління на підприємстві. Основним завданням антикризового управління на підприємстві є забезпечення умов, коли фінансові труднощі які виникають на підприємстві не мають значного впливу на його діяльність в середньостроковому та довгостроковому періоді, що реалізуються за допомогою заздалегідь розроблених альтернативних варіантів програм заходів, що передбачають різні дії в залежності від тієї чи іншої ситуації. Тому дана тема є особливо актуальною в сучасних економічних умовах, коли перед більшістю українських підприємств стоїть завдання попередження банкрутства та недопущення санації підприємств. Цю тему досліджували такі вітчизняні та закордонні вчені-економісти як Бланк І.А., Берест М.М., Василенко В. О., Коротков Е.М., Терещенко О.О., Дж. Кейнс, Райзберг Б. А та інші. Вчені-економісти, які розглядали проблему антикризового управління на підприємстві по своєму трактували це поняття:

На думку Бланка І.А антикризове управління підприємством це постійно діючий процес виявлення ознак кризових явищ та реалізація генерального плану недопущення поширення кризових явищ й стагнації розвитку підприємства, який здійснюється протягом усього періоду його функціонування» [1, с. 255].

На думку Берест М.М головне завдання антикризового управління підприємством це своєчасне діагностування фінансового стану підприємства і вживання необхідних антикризових заходів щодо попередження фінансової кризи та мінімізація негативних наслідків фінансової кризи для підприємства [2, с. 250]. Василенко В. О. вважає, що антикризове управління підприємством це процес роботи під тиском обставин, що дозволить керівникам аналізувати, планувати, організовувати, направляти і контролювати низку взаємозалежних операцій при прийнятті швидких і раціональних рішень з невідкладних проблем [3, с. 24].

На думку Короткова Е.М антикризове управління підприємством ґрунтується на передбаченні загрози кризи, аналізі її ознак, заходів щодо зниження негативних наслідків і використання її чинників для подальшого розвитку [4, с. 34]. На думку Терещенка О.О. суть антикризового управління підприємством полягає в застосуванні специфічних методів та прийомів управління фінансами, які дозволяють забезпечити безперервну діяльність підприємств на основі управління зовнішніми та внутрішніми ризиками, профілактики та нейтралізації фінансової кризи [5, с. 221].

Дж. Кейнс вважав, що антикризове управління це система заходів з боку держави, спрямованих на забезпечення відновлення і стабілізацію розвитку економічної системи [6, с.112]. На думку Райзберга Б. А антикризове управління підприємством, управління підприємством, організацією, що ставить своїм завданням подолання або запобігання кризового стану, проявляється в неплатоспроможності, банкрутстві, збитковості [7, с. 345].

Вчені-економісти які розглядали дане питання стверджували, що антикризове управління підприємством це комплексна категорія, сучасного управління, націлена на передбачення криз, що загрожують функціонуванню підприємства, мінімізацію наслідків криз які вже наступили і використання різних факторів для подальшого розвитку підприємства. Необхідність антикризового управління визначається наявністю чи можливою загрозою кризи.

Здійснюючи аналіз наявних підходів, описаних в працях вітчизняних та зарубіжних науковців, можна зробити висновок, що автори погоджуються, що антикризове управління є функцією менеджменту, яка забезпечує: уникнення кризових ситуацій; зменшення або ліквідацію наслідків фінансової кризи на підприємстві; забезпечення належного рівня платоспроможності.

Розглянуті підходи до значення антикризового управління підприємством стверджують, що головним завданням в системі антикризового управління є недопущення та мінімізація впливу кризи на підприємство. Таким чином антикризове управління підприємством це комплексна категорія, сучасного управління, націлена на передбачення криз, що загрожують функціонуванню підприємства, мінімізацію наслідків криз які вже наступили і використання різних факторів для подальшого розвитку підприємства. Необхідність антикризового управління визначається наявністю чи можливою загрозою кризи. Отже, в сучасних умовах функціонування українських підприємств стратегічне фінансове планування є необхідною складовою для успішного функціонування підприємств і забезпечення їх сталого розвитку.

Література

1. Бланк И.А. Словарь-справочник Финансового менеджера / Бланк И.А. – К.: Ника-Центр, 1998. – 480 с.
2. Берест М. М. Теоретичне підґрунтя антикризового фінансового управління підприємством / М. М. Берест // БІЗНЕС ІНФОРМ. – 2014. – № 3. – С. 250 – 255.
3. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством: Навч. посіб. для вищих навч. закл. – К.: ЦУЛ, 2003. – 504 с.
4. Коротков Э. М. Антикризисное управление/ Коротков Э. М., Беляев А. А.,.: Учеб. для студ. вузов, обуч. по экон. спец. / Государствен-ный ун-т управления / Э. М. Коротков (ред.). – М.: ИНФРА-М, 2003. – 431 с.
5. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2000. – 412 с.
6. Кейнс Дж. М. Загальна теорія зайнятості, процента і грошей / М. Дж. Кейнс. – К. : Барви, 1998. – 210 с.
7. Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. Современный экономический словарь / Райзберг Б. А. – 2-е изд., испр. М.: ИНФРА-М, 1999. – 479с.

ОЦІНКА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКУ

ЛОЦЬКО О. І.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Проноза П.В.)

Враховуючи сьогоднішні економічні реалії та основні тенденції розвитку у банківській сфері фінансовий стан банку стає його основною характеристикою діяльності. Він свідчить про надійність, стійкість, стабільність та репутацію і забезпечує високий рівень конкурентоспроможності та здатність динамічно розвиватися в умовах мінливої ринкової кон'юнктури [1]. У зв'язку з цим оцінка фінансового стану набуває особливо важливого значення, так як на ранніх стадіях дає змогу виявити відхилення та слабкі місця у діяльності банку та вжити заходів щодо їх усунення у подальшому, отже досліджувана тема є актуальною.

Методичним підходам щодо оцінки фінансового стану банку присвятили свої праці такі вчені, як Ксьондз С. М. [1], Мочерний С. В., Чайковський Я. І. [6] та інші. Однак не всі аспекти даного питання висвітлені науковцями, а тому воно потребує подальшого аналізу та дослідження.

Метою роботи є аналіз сучасної системи коефіцієнтів оцінки фінансового стану банку та його неспроможності до завчасного попередження неплатоспроможності.

Відповідно до ст. 76 Закону України «Про банки і банківську діяльність» № 2121 банк зараховують до категорії неплатоспроможних за наявності таких обставин:

1) неприведення банком своєї діяльності у відповідність із вимогами законодавства, у тому числі нормативно-правових актів НБУ, після віднесення його до категорії проблемних, але не пізніше ніж через 180 днів з дня визнання його проблемним;

2) зменшення розміру регулятивного капіталу або нормативів капіталу банку до однієї третини від мінімального рівня, встановленого законом та/або нормативно-правовими актами НБУ;

3) невиконання банком протягом п'яти робочих днів поспіль двох і більше відсотків своїх зобов'язань перед вкладниками та іншими кредиторами та/або встановлення фактів невідображення в бухгалтерському обліку документів клієнтів банку, що не виконані банком у встановлений законодавством строк, після віднесення банку до категорії проблемних;

4) невиконання банком, віднесеним до категорії проблемного, розпорядження, рішення Національного банку України та/або вимоги Національного банку України щодо усунення порушень банківського законодавства, нормативно-правових актів Національного банку України протягом визначеного Національним банком України строку [2].

Сучасні банки вимушені працювати в умовах нестабільності фінансових ринків. Лише за період з 01.04.2016 по 22.10.2017 кількість діючих банків в Україні зменшилась із 113 до 88 установ [3]. Одним і таких банків, що віднесли до категорії неплатоспроможних виявився ПАТ КБ «ПриватБанк»

19.12.2016 року, який знаходився у першій групі банків за класифікацією НБУ 2016 року. Важливим фактом є те, що фінансовий стан даного банку, відповідно до системи коефіцієнтів фінансової стійкості, ділової активності та ліквідності, був на доволі високому рівні, і передбачав економічний розвиток банку, а незалежні рейтингові агентства свідчили про високу якість активів, ліквідність та платоспроможність банку. Наприклад, незалежне агентство «Стандарт-Рейтинг» 29.12.2016 року, використовуючи показники діяльності за останній квартал, визначило довгостроковий кредитний рейтинг ПАТ КБ «ПриватБанк» uaAA, що є свідченням високої кредитоспроможності банку, а також найвищий рівень надійності вкладів на 29.12.2016 [4].

В звіті про рейтингове дослідження «Стандарт-Рейтинг» на 01.12.2016 відмічає, що норматив миттєвої ліквідності ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК" складав 37,83% (при граничному значенні 20%), норматив поточної ліквідності - 46,86% (при граничному значенні 40%), норматив короткострокової ліквідності - 75,68% (при граничному значенні 60%); адекватність капіталу знаходилась на рівні 10,12% при нормативному значенні 10% [5].

Незалежне рейтингове агентство «Стандарт-Рейтинг» зазначає, що їх рейтинговий звіт формується на основі основних показників діяльності банку, і представляє собою оцінку фінансового стану банку. Важливо відмітити, що дане агентство 10 квітня 2012 року було включене в реєстр уповноважених рейтингових агентств України [4].

Без аналізу фінансового стану сьогодні стає неможливим функціонування будь-якого банку [6]. Вказане вище свідчить, що сучасна система оцінки фінансового стану банку, яка базується на показниках ділової активності, фінансової стійкості та ліквідності неспроможна надавати об'єктивні висновки щодо фінансового стану і, тим паче, нездатна прогнозувати стабільне функціонування банку, а тому потребує вдосконалення.

Література

1. Ксьондз С. М. Сучасний стан банківської системи України / С. М. Ксьондз, А. П. Степанишена // Економіка і суспільство. – 2016. – № 7. – С. 761 – 766.
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
3. Офіційний сайт Національного Банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
4. Офіційний сайт незалежного рейтингового агентства «Стандарт-Рейтинг». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://standard-rating.biz/rus/about/>
5. Звіт про рейтингове дослідження НРА «Стандарт-Рейтинг». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://standard-rating.biz/rus/products_massmedia/
6. Чайковський Я. І. Проблеми та напрямки підвищення ефективності функціонування банківської системи України / Я. І. Чайковський // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопіль: "Економічна думка", 2016. – Том 23. – № 1. – С. 153 – 160.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

ЛУК'ЯНЧИКОВА В. Б.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С. В.)

Найважливішою фінансовою категорією, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва, обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, є прибуток. На сучасному етапі розвитку ринкового середовища господарювання власників підприємств цікавить не тільки отримання прибутку, а його максимізація. Для досягнення цієї мети на перший план виходять питання щодо ефективного управління прибутком, так як розмір отриманого прибутку має досить велике значення в діяльності підприємства. Величина прибутку підприємства впливає на формування фінансових ресурсів підприємства, збільшення ринкової вартості підприємства, ефективність виробничої діяльності підприємства, економічний розвиток держави шляхом поповнення державного бюджету сплатою податків, зборів, обов'язкових платежів.

Отже, значна роль прибутку в розвитку підприємства, а також держави визначають необхідність дослідження питань ефективного управління прибутком підприємств.

Теоретичні та методичні аспекти управління прибутком підприємств представлені в наукових працях таких економістів, як: І. Бланк, П. Адамович, В. Блонська, О. Березіна, В. Худа та ін. [1-4].

Метою дослідження є теоретичне узагальнення підходів до визначення економічної сутності поняття управління прибутком підприємства та надання пропозицій щодо його вдосконалення і дослідження проблем, що негативно впливають.

Управління – це сукупність прийомів, форм та методів цілеспрямованого впливу на об'єкт з метою досягнення конкретних цілей [1, с. 40]. Детальне вивчення існуючих підходів до розуміння специфіки управління прибутком дає підстави констатувати, що ця сфера досліджень на сьогодні є доволі дискусійною.

Зокрема, на думку І.А. Бланка, управління прибутком є процесом розроблення і прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування, розподілу і використання [1, с. 48]. Аналогічної точки зору притримується і В.В. Худа: "Управління прибутком являє собою цілеспрямований, систематичний процес підготовки, оцінки, відбору та реалізації альтернативних управлінських рішень з усіх питань його формування, розподілу та використання на конкретному торговельному підприємстві" [4, с. 12].

Формулюючи сутність поняття управління прибутком у такий спосіб, автори акцентують увагу на процесі розроблення та прийняття управлінських рішень впродовж формування, розподілу та використання прибутку, тобто на поточних цілях досягнення максимального кінцевого результату підприємства в короткотерміновому періоді.

Враховуючи тактичні та стратегічні аспекти управління, В.І. Блонська та П.П. Адамович [2], під управлінням прибутком підприємства розуміють побудову системи управління, що спрямована на підвищення кінцевих результатів діяльності суб'єкта господарювання та яка розглядається як сукупність взаємопов'язаних елементів, кожен з яких виконує певну роботу, спільна дія котрих забезпечує досягнення механізму отримання прибутку заданої величини.

Безумовно, основною метою управління прибутком підприємства є максимізація та оптимізація абсолютної величини чистого прибутку та забезпечення стабільності його формування в часі. Очевидно також, що в умовах негативних тенденцій розвитку української економіки, застосування елементів прогнозування та врахування тактичних і стратегічних підходів до управління є позитивним моментом. Однак прибуток зазвичай розглядають як короткотерміновий показник, тому як критерій ефективності ведення господарської діяльності варто поряд із прибутком розглядати вартість підприємства та вести мову про капіталізацію підприємства. Категорію вартості в цьому випадку потрібно трактувати як консолідований критерій доцільності запровадження управлінських рішень, що являє собою систему показників, які дають змогу оцінювати діяльність розроблених керівниками заходів фінансового, операційного й інвестиційного характеру, визначати ефективність діяльності компанії та управляти її розвитком з урахуванням інтересів власників [3].

Отже, проаналізувавши вищезазначені підходи до сутності поняття «управління прибутком», можна зробити висновок, що управління прибутком підприємства можна трактувати як систему функцій, методів, інструментів, важелів, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням прибутку, що застосовуються з метою досягнення тактичних (забезпечення прийнятного рівня рентабельності діяльності) та стратегічних цілей підприємства (зростання його вартості).

Література

1. Бланк И.А. Управление прибылью / И.А. Бланк. – К. : Изд-во "Ника-Центр", 2007. – 768 с.
2. Блонська В.І. Вдосконалення системи управління розподілом та використанням прибутку підприємства / В.І. Блонська, П.П. Адамович // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.7. – С. 92-104. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlutu/.
3. Березіна О.В. Економіка підприємства / О.В. Березіна, Л.М.Березіна, Н.В. Бутенко – Київ : «Знання», 2009. – 350 с.
4. Худа В.В. Управління прибутком торговельних підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – "Економіка та управління підприємствами" / В.В. Худа. – К. : Вид-во "Лібра", 2007. – 22 с.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

ЛЮБЧЕНКО М.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

Сучасні умови господарювання потребують застосування нових форм та методів управління підприємством. Успіх структурних та організаційних перетворень господарюючих суб'єктів багато в чому залежить від удосконалення методів управління їх діяльністю. Від умілого використання фінансових інструментів, в значній мірі залежить успішне функціонування кожного суб'єкта господарювання та перспективи його розвитку

Фінансова стійкість підприємства є невід'ємним поняттями ринкової економіки. Кожен суб'єкт господарювання прагне підтримувати стійкий фінансовий стан, абсолютну ліквідність та платоспроможність. Головною проблемою ефективного функціонування підприємств України сьогодні є відсутність такої комплексної оцінки фінансової стійкості, яка б дійсно давала керівництву підприємства виявляти слабкі місця та приймати правильні управлінські рішення.

Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов успішної і стабільної роботи підприємства в ринкових умовах. Якщо підприємство фінансово стійке, платоспроможне, воно має ряд переваг перед іншими підприємствами такого ж профілю при отриманні кредитів, залученні інвестицій, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Чим вища стійкість підприємства, тим більш воно незалежне від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризик банкрутства [2, с. 161].

При цьому недостатня фінансова стійкість підприємства може призвести до його неплатоспроможності, а надлишкова - сприятиме створенню «зайвих» запасів та резервів, у зв'язку з чим зростуть витрати на їх утримання, спостерігатиметься недоотримання прибутку та гальмування темпів економічного розвитку підприємства.

Фінансова стійкість підприємства – це комплексне поняття, що є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю фінансово-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів. [1, с.94].

Причини, які зумовлюють невідповідність належному рівню фінансової стійкості, можуть бути різними, адже усі вони поділяються на дві великі групи: поточні та стратегічні. До поточних причин слід віднести всі ті, які виникають на рівні фінансової стійкості підприємства. До стратегічних причин відносять ті, які впливають на досягнення належного рівня фінансової стійкості: помилки у стратегії управління, в політиці фінансування тощо. Управління фінансовою стійкістю – це діяльність вищого управлінського персоналу підприємства, яка полягає у забезпеченні стійкості фінансового стану підприємства у довгостроковій перспективі. В процесі управління фінансовою стійкістю підприємство може стикатись з

певними проблемами, які виникають внаслідок впливу факторів внутрішнього та зовнішнього щодо підприємства середовища. Дію внутрішніх факторів підприємство може контролювати, а до впливу зовнішніх воно змушене адаптуватись, не маючи можливості їх змінити. Потрібно враховувати і той факт, що фактори впливу на фінансову стійкість підприємства тісно взаємозв'язані. Негативна дія одних з них здатна понизити або навіть звести нанівець позитивний вплив інших.

Ефективне управління фінансовою стійкістю підприємства на будь-якому рівні економічної системи включає окремі етапи:

- моніторинг змін фінансової стійкості;
- визначення проблем виявлених змін;
- розробка заходів, що забезпечують заданий рівень фінансової стійкості;
- аналіз можливостей і повноважень для реалізації прийнятих рішень;
- запровадження розроблених завдань та рішень;
- контроль за реалізацією рішень та завдань [3, с. 23].

Мета управління фінансовою стійкістю підприємства органічно поєднана з головною метою фінансового менеджменту в цілому, реалізується з нею в єдиному комплексі та виступає як забезпечувальна до неї. Зокрема, Н.В. Шандова вважає, що головним завданням управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення оптимальної структури його активів, що дасть змогу забезпечити платоспроможність підприємства та, як результат, його фінансову стійкість [4, с. 101 – 105].

Суттєвим напрямом сталого функціонування суб'єктів господарювання є розробка дієвого механізму управління їх фінансовою стійкістю. Метою процесу формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства є збереження, забезпечення або досягнення певного рівня фінансової стійкості підприємства, за якого підприємство отримувало б прибуток, було платоспроможним і рентабельним.

Таким чином, за умови удосконалення фінансово-економічного механізму управління діяльністю підприємства стане можливим досягнення довгострокових цілей як самого підприємства, так і держави, а також стабілізація національної економіки та підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки на світовому ринку

Література

1. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово- господарської діяльності підприємств: Навчальний посібник. / О. І. Гадзевич. – К.: Кондор, 2004. – 180 с.
2. Мелень О. В. Фінансова стійкість підприємства як одна із складових його економічної безпеки / О. В. Мелень, Ю. В. Сидоренко // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 66 (1039) – С. 160 – 165.
- 3.Отенко І. П. Економічна безпека підприємства: Навчальний посібник. / І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Харків: ХНЕУ, 2012. – 256 с.
4. Шандова Н. В. Розробка механізму управління стійким розвитком підприємств машинобудуван-ня / Н. В. Шандова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 2. – С. 101 – 105.

ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

ЛЮТА Т. С.

(науковий керівник - к.е.н., доц. Алексеєнко І. І.)

Мета фінансової безпеки підприємств реалізується шляхом впровадження оперативних, тактичних і стратегічних механізмів фінансової стабілізації і вважається досягнутою, якщо: досягнуто усунення поточної неплатоспроможності завдяки реалізації оперативних заходів; досягнуто показників фінансової структури капіталу, які свідчать про забезпечення високої фінансової стійкості підприємства, завдяки реалізації тактичних заходів, тобто сума запланованого позитивного грошового потоку по всіх видах господарської діяльності повинна перевищувати суму запланованого негативного грошового потоку; досягнуто високої ринкової вартості підприємства в результаті прискорення темпів його економічного розвитку завдяки реалізації стратегічних механізмів фінансової стабілізації [1].

В сучасних умовах функціонування економіки України пріоритетними фінансовими інтересами промислових підприємств, зокрема підприємств галузі машинобудування, виступають основні фінансові потреби підприємства щодо забезпечення його фінансової стійкості та зростання ринкової вартості бізнесу шляхом: - ефективності формування та розміщення фінансових потоків, що в свою чергу характеризує фінансовий потенціал підприємства та забезпечує його ліквідність фінансових; - синхронізації фінансових потоків у часі та за обсягами, що характеризує платоспроможність та фінансову стійкість підприємства [3].

Одним з підходів до оцінки фінансової безпеки підприємств є підхід до співставлення темпів приросту позитивного фінансового потоку від реалізації продукції ($T_{пфп}$) з темпами приросту ключових агрегованих статей балансу, що дає підставу для формування висновків щодо ефективності формування та використання фінансових потоків в інвестиційній, операційній та збутовій сферах діяльності, а також ефективності управління грошовими засобами та фінансовими потоками у формі короткострокових вкладень, а саме [2]:

- при $T_{пфп} > T_{Ана}$ інвестиційна фінансова діяльність підприємства характеризується як ефективна, про що свідчить випереджаюче зростання позитивного фінансового потоку від реалізації продукції над фінансовими потоками, зосередженими в необоротних активах;

- при $T_{пфп} > T_{Аз}$ операційна діяльність підприємства є ефективною, оскільки темп зростання позитивного фінансового потоку від реалізації продукції перевищує темп зростання фінансових потоків у формі запасів, що виступає ознакою ефективного управління запасами;

- при $T_{пфп} > T_{Адз}$ кредитна політика підприємства ефективна, свідченням чого є перевищення приросту позитивного фінансового потоку над дебіторською заборгованістю;

- при $T_{пфп} > T_{Агз}$ використання грошових потоків підприємства є ефективним в наслідок випереджаючого зростання позитивного фінансового

потоків від реалізації продукції над грошовими засобами, а отже ліквідність підприємства знижується.

У випадку протилежних значень нерівностей перед підприємством виникають фінансові ризики, що потребують негайних заходів їх нейтралізації задля уникнення фінансової небезпеки для підприємства.

Співставлення темпів приросту сукупного обсягу джерел формування фінансових потоків ($T_{сфп}$) та позитивного фінансового потоку від реалізації продукції з темпами приросту ключових агрегованих статей джерел формування фінансових потоків дає підставу для винесення висновків щодо змін фінансової стійкості підприємства, яка впливає на його фінансову безпеку:

- при $T_{сфп} > T_{Пкз} + T_{Пкор.п} + T_{Пдов.п}$ фінансова стійкість підприємства зростає, тому як темп приросту сукупного обсягу джерел формування фінансових потоків випереджає зростання фінансових потоків у формі зобов'язань;

- при $T_{пфп} > T_{Пкз} + T_{Пкор.п} + T_{Пдов.п}$ ступінь покриття фінансових потоків у формі зобов'язань підвищується.

Протилежне значення нерівностей свідчить про те, що фінансова стійкість підприємства та ступінь покриття його зобов'язань знижуються, у разі чого виникає небезпека для фінансової діяльності підприємства.

В завершенні даного етапу формуються висновки щодо ефективності зростання вартості бізнесу підприємства на основі співставлення темпів приросту позитивного фінансового потоку від реалізації продукції з темпами приросту прибутку від продажу ($T_{пр}$), прибутку до оподаткування ($T_{по}$) та чистим фінансовим потоком ($T_{чфп}$):

- при $T_{пфп} < T_{пр}$ конкурентоспроможність продукції підприємства зростає, про що свідчить випереджаюче зростання прибутку від продажу в порівнянні з темпом зростання позитивного фінансового потоку від реалізації продукції;

- при $T_{пфп} < T_{пр} < T_{по} < T_{чфп}$ ефективність бізнесу підприємства зростає.

Такий методичний інструментарій оцінки фінансової безпеки підприємств враховує визначення фінансових потоків як економічної категорії, віддзеркалює їх функціональні ознаки та класифікацію основних елементів; дає можливість проаналізувати ефективність формування та розміщення фінансових потоків за всіма сферами діяльності підприємства та запропонувати основні напрямки корегування фінансової політики підприємств у відношенні інвестиційної, операційної та фінансової діяльності.

Література

1. Ткаченко І. П. Оцінка фінансової стійкості підприємства та напрями її забезпечення [Електронний ресурс] / І. П. Ткаченко, І. А. Чувачалова, О. А. Чувачалов // Ефективна економіка. – 2012. – № 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_3_15

2. Чупіс А. В. Оцінка, аналіз, планування фінансового становища підприємства : монографія / [Чупіс А.В. та ін.]. – Суми : Довкілля, 2001. – 404с.

3. Шабатура Т. С. Оцінка фінансової безпеки машинобудівних підприємств [Електронний ресурс] / Т. С. Шабатура. – Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/.../314.pdf>

СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

МАЛИШЕВА Д.С.

(науковий керівник - к.е.н., доц. Алексеєнко І.І.)

В сучасних умовах господарювання банківське кредитування є чи не найважливішим джерелом прибутку комерційних банків, та поряд із тим, чи не найголовнішим джерелом фінансування господарської діяльності підприємств. Тому все частіше в нашій країні приділяється увага правильній та ефективній організації взаємовідносин між банками та підприємствами.

Визначення кредитоспроможності як основного критерію в побудові ефективних кредитних відносин між кредиторами і позичальниками полягає в наступному [3]:

- оцінка рівня кредитоспроможності позичальника повинна здійснюватися, виходячи зі спільних інтересів суб'єктів кредитних відносин;
- спільність мети кредитора і позичальника при формуванні кредитних відносин виявляється в намаганні досягнення ними максимальної прибутковості.

Аналіз літературних джерел [1, 4] щодо визначення поняття кредитоспроможності підприємства (позичальника) дозволяє трактувати його як систему умов, що визначають спроможність позичальника, при необхідності залучити позиковий капітал, та за строком вказаним в кредитній угоді, розрахуватися за своїми зобов'язаннями за рахунок високоліквідних активів.

Досить часто поняття кредитоспроможності підприємства ототожнюють з поняттям його платоспроможності. З цього приводи дискусійним виникає питання щодо відмінності один від одного, в яких випадках слід оцінювати платоспроможність підприємства, а в яких кредитоспроможність, і чим обумовлене використання кожної з цих характеристик наведено в табл. 1.

З урахуванням ключових позицій, зафіксованих у визначенні поняття кредитоспроможності, відзначена істотна різниця між поняттями платоспроможності і кредитоспроможності. Вона полягає у тому, що платоспроможність підприємства характеризує його спроможність розраховуватися за своїми зобов'язаннями, а кредитоспроможність підприємства характеризує його спроможність розраховуватися за своїми зобов'язаннями виключно високоліквідними активами, тобто грошовими коштами. Це на перший погляд, незначне уточнення – грошовими коштами, є найсуттєвішою відмінністю платоспроможності від кредитоспроможності. Практичні негативні наслідки ігнорування цієї різниці можуть бути дуже вагомими – використання неадекватної методології, неадекватні результати розрахунків, і, як наслідок, прийняття неадекватних економічних рішень.

Для того, щоб остаточно переконатися в відмінності цих двох понять, та практичному значенні використання кожного, необхідно визначитися, в яких же випадках маємо оцінювати кредитоспроможність підприємства, а в яких – його платоспроможність. Відомо, що свої зобов'язання, підприємство може

погашати не тільки грошовими коштами, а й іншими видами активів, такими як готова продукція, товари та ін. Проте, поряд із тим, існує ряд зобов'язань, які не можуть бути погашені нічим окрім готівки, це такі зобов'язання як податкові платежі та банківські позики [2].

Таблиця 1

Відмінності понять «кредитоспроможність» та «платоспроможність»

Кредитоспроможність	Платоспроможність
Поняття вужче, порівняно з поняттям «платоспроможність»	Містить у собі поняття «кредитоспроможності»
Прогнозує платоспроможність підприємства на строк кредиту	Фіксує неплатежі за попередній період або на певну дату
Характеризує можливість погашення частини загального боргу, а саме – кредитної заборгованості	Характеризує здатність і можливість погасити всі види заборгованості
Джерела погашення: виручка від реалізації продукції, виручка від реалізації майна, що забезпечує кредит, гарантія іншого банку або підприємства, страхове відшкодування	Джерела погашення: виручка від реалізації продукції, виручка від реалізації майна підприємства

Отже, в залежності від різних видів зобов'язань, кредитори підприємств мають на меті різні інтереси стосовно підприємств-позичальників: чи то воно є кредитоспроможним, чи достатньо, щоб воно було платоспроможним.

З цієї позиції кредиторів підприємств можна умовно поділити на:

- тих, які зацікавлені в тому, щоб контрагент був кредитоспроможний. В даному випадку мова йде про кредиторів, зобов'язання перед якими повинні бути погашені виключно грошовими коштами;

- тих, які зацікавлені в тому, щоб контрагент був платоспроможний. Мова йде про кредиторів, зобов'язання перед якими можуть бути погашені не тільки грошовими коштами, але й іншими видами активів.

Таким чином, оцінка кредитоспроможності потрібна не тільки для характеристики позичальника з позиції банку, але й для характеристики будь-яких інших контрагентів, зобов'язання яких перед кредиторами повинні бути погашені виключно грошовими коштами.

Література

1. Виговський В. Г. Визначення кредитоспроможності в економічній літературі: оцінка підходів / В. Г. Виговський // Вісник ЖДТУ. – 2013. – № 2 (64). – С. 206 – 212.
2. Гетьман О.О. Економіка підприємства: [навч. посіб.] / О.О. Гетьман. – К. : Центр навчальної літератури. – 2007. – 488 с.
3. Домбровська Л. Оцінка кредитоспроможності позичальника як основний напрямок управління ризиками комерційного банку / Л. Домбровська // Вісник Схід. – 2009. – С. 47 – 50.
4. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями: від 25.01.2012р. №23 / Правління НБУ. Постанова // [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).

КРЕДИТНА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

МЕЗЕНЦЕВА Д. С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М.О.)

Одним з найголовніших елементів управління кредитами є добре розроблена кредитна політика, що має забезпечувати ефективне управління портфелем кредитів банку, ретельний контроль за ними і мінімізацію втрат від настання кредитних ризиків. Банки мають успіх тоді, коли ризики контрольовані в рамках їх фінансових можливостей [0].

Організація ефективної кредитної діяльності у сучасних нестабільних умовах господарювання відбувається завдяки виваженої кредитної політики банку. Значення кредитної політики у функціонуванні банку досить значне, вона формує умови, принцип, правила кредитування, окреслює підходи до реалізації процесу кредитування та його контролю. Одним із головних завдань кредитної політики є контроль та зниження кредитного ризику у процесі банківської діяльності [0].

Проаналізувавши визначення науковців, можна стверджувати, що не існує єдиного визначення кредитної політики, кожен з них доповнює сутність поняття.

На сьогодні немає і єдиної розробленої кредитної політики для усіх банків. Для реалізації найуспішнішої організації кредитної діяльності кожний банк створює та забезпечує особисту кредитну політику, розуміючи усю множину ризиків. Необхідність розроблення кредитної політики та покладення її в основу діяльності банку зумовлено насамперед тим, що вона дає змогу планувати, регулювати, контролювати, раціонально організовувати взаємовідносини між банком і його клієнтами щодо зворотного руху грошових коштів.

Кредитна політика банку – це стратегія і тактика банку щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування клієнтів банку (позичальників) на основі таких принципів кредитування, як строковість, платність, забезпеченість, поверненість та цільовий характер використання.

Основними цілями кредитної політики комерційного банку є:

забезпечення умов для задоволення потреб клієнтів в отриманні коштів у тимчасове користування відповідно до різних видів кредитних послуг, що пропонуються на ринку;

отримання прибутку, що є метою функціонування банку як комерційного підприємства в умовах ринкової економіки, однак при забезпеченні належного рівня своєї ліквідності та мінімізації ризиків за здійснюваними операціями.

Можна виділити такі завдання, що повинні реалізуватись у результаті розробки кредитної політики:

1. Забезпечення надання якісних кредитів. Якісні кредити (стабільні, стійкі кредити) – це такі кредити, що забезпечують адекватний процентний прибуток навіть у випадку негативних змін макроекономічних умов чи зміни умов ведення бізнесу.

2. Забезпечення прибутковості кредитного портфеля. Вартість кредиту повинна відповідати прогнозованому (розрахунковому) ступеню ризику. Кредитна політика банку має бути спрямована на створення стабільних прибуткових для банку відносин з клієнтами.

3. Забезпечення розумного зростання кредитного портфеля. Метою банку є довгострокове, стабільне зростання прибутковості бізнесу. Це зростання не може бути забезпечене, по-перше, без формування портфеля кредитів відповідної якості; по-друге, без досягнення оптимального співвідношення між прибутковістю та ризиком. Розробляючи кредитну політику як елемент банківської політики, слід зазначити, що цілі кредитної політики пов'язані із загальними стратегічними цілями банку, збігаються з цілями його банківської політики.

У процесі вибору типу кредитної політики повинні враховуватися такі чинники, як: загальний стан економіки, що визначає фінансові можливості покупців, рівень їх платоспроможності; кон'юнктура на ринку банківських послуг; сучасна комерційна і фінансова практика здійснення фінансових операцій; потенційна здатність банку нарощувати обсяг реалізації послуг при розширенні можливостей та за рахунок надання кредиту; правові умови забезпечення стягнення дебіторської заборгованості; фінансовий менталітет власників і менеджерів банків, їх відношення до рівня допустимого ризику в процесі здійснення банківської діяльності та інші.

У теперішній час банківські установи зазнають значних збитків саме від кредитної діяльності, оскільки багато з них проводять занадто ризиковану кредитну політику. Така ситуація ускладнюється політичною та економічною кризою в суспільстві, оскільки значна кількість підприємств і фізичних осіб зазнають проблем у поточній діяльності, не мають змоги вчасно погашати існуючі кредитні зобов'язання перед банками та отримувати нові кредитні ресурси.

Таким чином, опис кредитної політики має важливе значення та допомагає банку сформувати такий портфель, який допоможе йому досягти певних цілей: забезпечити прибутковість, контроль за рівнем ризику і відповідність вимогам, які висувають регулюючі органи. Обрана кредитна політика створює необхідні загальні передумови для ефективної стратегії діяльності банку на ринку кредитних послуг.

Література

1. Ткаченко О. І. Кредитна політика банків України / О. І. Ткаченко, Ю. С. Фоменко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2015. – №2 – С. 158 – 165
2. Онищак Н. М. Теоретичні підходи до формування кредитної політики та кредитного портфеля комерційного банку в сучасних умовах фінансово-економічної кризи [Текст] / Н. М. Онищак // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. – 2009. – № 27. – С. 206 – 210.
3. Антіпова Н.А. Вдосконалення ефективності кредитної політики банку як однієї з передумов конкурентоспроможності економіки / Н.А. Антіпова [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Любар О.О. Кредитна політика банків: види та моделі / О.О. Любар [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://masters.donntu.org>.
5. Карбівничий І.В. Механізм формування та реалізації кредитної політики банку: автореф. дис. канд. економ.наук: 08.00.08 / І.В. Карбівничий. – Суми: Українська академія банківської справи НБУ, 2011. – 20 с.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОКАЗНИКІВ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ

МОРГУНОВ Р.В.

(науковий керівник – д.е.н., доц. Чмута І.М.)

Одним з найважливіших завдань банку є оцінка ефективності дій щодо формування та реалізації його стратегії управління фінансовою стійкістю.

Для визначення рівня фінансової стійкості банку вчені застосовують різні показники, які відображають складність і різноманітність процесів управління банком. Проте вони, розкриваючи окремі важливі аспекти фінансовою стійкістю банку, не дозволяють отримати комплексну характеристику, яка б дозволила дати однозначну оцінку щодо її рівня. [1]

У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність застосування інтегральної оцінки, побудови узагальнюючого показника, який би дав змогу цілісно, всебічно та об'єктивно рівень фінансової стійкості банку.

Вітчизняна і зарубіжна наука має значні напрацювання у галузі оцінювання, прогнозування, визначення ризику, управління фінансовою стійкістю, представлені працями П.С. Роуза, Дж.К. Ван Хорна, Р.Л. Міллера, О.Б. Ширінську, Л.П. Белих, О.В. Дзюблюка, Р.В. Михайлюка, Л.А. Ключко.

Метою роботи є дослідження розвитку підходів до оцінювання фінансової стійкості, які поєднують визначення традиційних коефіцієнтів, а також і стану грошових потоків банку.

Процедуру оцінки фінансової стійкості банку слід здійснювати за наступною послідовністю: 1) теоретичне обґрунтування показників аналізу грошових потоків та коефіцієнтів фінансової стійкості; 2) розрахунок часткових показників та побудова узагальнюючих показників (УТП) методом таксономії за двома групами; 3) розмежування якісних рівнів узагальнюючих показників з урахуванням закону Фібоначчі; 4) побудова матриці співвідношення узагальнюючих показників стану грошових потоків та фінансової стійкості і визначення загального стану фінансової стійкості.

Визначено основні показники, які характеризують стан грошових потоків банку: $ГП_1$ – темп зростання позитивного грошового потоку; $ГП_2$ – темп зростання негативного грошового потоку; $ГП_3$ – співвідношення темпів зростання позитивного і негативного грошового потоку; $ГП_4$ – коефіцієнт достатності чистого грошового потоку від операційної діяльності; $ГП_5$ – коефіцієнт достатності чистого грошового потоку від інвестиційної діяльності; $ГП_6$ – коефіцієнт достатності чистого грошового потоку від фінансової діяльності; [2–4]

В процесі аналізу фінансової стійкості використовуються наступні коефіцієнти: $КФС_1$ – надійності; $КФС_2$ – фінансового важеля; $КФС_3$ – захищеності капіталу; $КФС_4$ – участі капіталу у формуванні активів; $КФС_5$ – мультиплікатора статутного капіталу; $КФС_6$ – миттєвої ліквідності.

Розраховані значення показників стану грошових потоків та коефіцієнтів фінансової стійкості банку на прикладі одного з банків першої групи за класифікацією НБУ представлено в табл.1

Показники стану грошових потоків та коефіцієнтів
фінансової стійкості банку

Показники за роками	ГП ₁	ГП ₂	ГП ₃	ГП ₄	ГП ₅	ГП ₆	УТП
2014	3,16	3,25	0,97	-23,35	-0,07	22,63	0,60
2015	0,37	0,4	0,93	-7,19	0,98	10,24	0,34
2016	0,97	0,96	1,01	-25,07	11,13	1,06	0,34
	КФС ₁	КФС ₂	КФС ₃	КФС ₄	КФС ₅	КФС ₆	
2014	1,08	0,09	0,88	0,44	4,25	0,93	0,04
2015	1,11	0,1	0,88	0,41	3,54	1,8	0,17
2016	1,16	0,11	0,86	0,34	2,33	2,78	0,14

Для співвідношення узагальнюючих показників та визначення загального стану фінансової стійкості банку побудовано матрицю (рис.1), яку розмежовано на дев'ять квадрантів. Квадранти 1 та 4 характеризуються високою фінансовою стійкістю, 2 та 5 – середньою, 3, 6, 7, 8, 9 – низькою.

Узагальнюючий показник стану грошових потоків				
Високий	0 – 0,382	1	4	7
Середній	0,383 – 0,618	2	5	8
Низький	0,619 – 1	3	6	9
Узагальнюючий показник коефіцієнтів фінансової стійкості		0 – 0,382	0,383 – 0,618	0,619 – 1
		Високий	Середній	Низький

Рис. 1. Матриця для визначення стану фінансової банку

Згідно розрахунків у 2014 р. банк знаходився у 8 квадранті, а у 2015, 2016 рр. стан погіршився і банк перемістився до квадранту 9, тому можна рекомендувати прискорювати темпи зростання позитивного грошового потоку та забезпечувати підвищення достатності капіталу через підвищення якості активів і пасивів банку.

Розроблена процедура оцінювання фінансової стійкості банку на основі розрахунку узагальнюючих таксономічних показників та їх обґрунтування дає можливість визначити їх співвідношення у запропонованій матриці та формувати рекомендації щодо забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості.

Література

1. Мних Є. В. Економічний аналіз: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / Є. В. Мних. – К.: Центр навчальної літератури, 2013. – 412 с.
2. Васильченко З. М. Теоретичні основи управління грошовими потоками банку / З. М. Васильченко, Д. В. Пірог // Вісник Академії праці і соціальних відносин. – 2010. – Вип.1. – С. 44 – 49.
3. Фінансовий менеджмент : навч. посібн. / за ред. Момот Т. В. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 712 с.
4. Серпенінова Ю. С. Удосконалення методів визначення потреби банку в ліквідних коштах / Ю. С. Серпенінова // Фінансовий ринок України: стабілізація та євроінтеграція : зб. наук. пр. – 2009. – № 2(76). – С. 266 – 274.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДІВ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

НАУМОВА М. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М. О.)

Розглядаючи проблему кредитного забезпечення суб'єктів господарювання, потрібно розуміти, що ефективний менеджмент банків щодо формування оптимальної структури кредитного портфеля з метою підвищення ефективності кредитних вкладень є вирішальним фактором надходження грошових ресурсів у реальний сектор. Ефективність функціонування банківської системи у механізмі кредитного забезпечення суб'єктів господарювання необхідним обсягом кредитних ресурсів, залежить від внутрішніх можливостей банків щодо оптимального управління портфелем власних активів і підтримання фінансової стабільності, що у кінцевому підсумку безпосередньо позначається вже на самих можливостях банків з нормального провадження фінансового посередництва, а відтак спрямування кредитних ресурсів на кредитне забезпечення підприємницької діяльності і сприяння неперервному перебігу процесу суспільного відтворення [1].

Теоретичні та практичні аспекти формування і використання кредитних ресурсів, наукові підходи до їх класифікації розглядали у своїх працях вчені як І. О. Бланк, М. Д. Білик, І. В. Зятковський, О. Д. Василик, Л. О. Лігоненко, В. М. Опарін, К. В. Павлюк, А. М. Поддєрьогін та інші. Значний внесок у дослідження проблем функціонування кредитних ресурсів підприємства зробили російські та зарубіжні вчені В. В. Бочаров, В. Г. Белоліпецький, В.В. Ковальов, М.В. Романовський, В. М. Родіонова, В.А. Слепов, Г. Дональдсон, Дж.С. Мілль, Дж. Хірт, Р. Брейлі, Ю. Брігхем, С. Майєрс.

Метою роботи є розрахунок ефективності впровадження методів оптимізації процесу управління кредитними ресурсами підприємства, що найбільшою мірою впливають на формування фінансових ресурсів підприємства в умовах сучасного ринкового середовища.

Ефективним способом залучення клієнтів і підвищення сум наданих кредитів для ПАТ КБ «Приватбанк» є зменшення відсоткової ставки для юридичних осіб до 18,5% річних у гривні, чим також зменшить величину кредитного ризику, що і планується зробити найближчим часом. Тому для підприємства молочної галузі вигідно взяти кредит у ПАТ КБ «Приватбанк» [2] для оновлення устаткування, щоб підвищити якість продукції.

Одним з показників, що застосовуються для оцінки ефективності використання позикового капіталу, є ефект фінансового важеля (ЕФВ).

Ефект фінансового важеля показує, на скільки відсотків збільшується рентабельність власного капіталу (ROE) за рахунок залучення позикових коштів в оборот підприємства. Він виникає в тих випадках, якщо економічна рентабельність капіталу вище позичкового відсотка.

Отже, для аналізу ефективності використання кредитних ресурсів ПАТ «Куп'янський молочноконсервний комбінат» [3] необхідно розрахувати

ефект фінансового важеля до і після оптимізації, табл. 1.

Таблиця 1

Розрахунок ефекту фінансового важеля для ПАТ «Куп'янський
молочноконсервний комбінат»

Показник	До оптимізації	Після оптимізації
Сума кредитних ресурсів, тис. грн	1000,00	1000,00
Середня сума позикового капіталу, тис. грн	65185,50	65185,50
Середня сума власного капіталу, тис. грн	118908,00	118908,00
Коефіцієнт рентабельності активів	26,52	26,52
Ставка податку на прибуток	0,18	0,18
Ставка по кредиту	20,00	18,50
Ефект фінансового важеля, %	2,93	3,60

Отже, з табл. 1 можна зробити висновок, що рентабельність власного капіталу за рахунок залучення позикових коштів у розмірі 1000 тис. грн в оборот підприємства, збільшиться на 3,6% у разі того, як ПАТ КБ «Приватбанк» зменшить кредитну ставку на 1,5%, а якщо залишить без змін, то ефект фінансового важеля становить лише 2,93%. Отже, чим більша частка позикових коштів у структурі капіталу підприємства, тим більший ефект фінансового важеля і рентабельність власного капіталу. У цьому випадку ефект фінансового важеля буде мати позитивне значення доти, доки рівень фінансових витрат не перевищить рівень економічної рентабельності, тобто 26,52%. Зі збільшенням частки позикового капіталу відбувається збільшення сили дії фінансового важеля, що призводить до підвищення ризику неповернення коштів, зменшення дивідендів та падіння курсу акцій для інвесторів. Досвідчені фінансові менеджери намагаються маневрувати у межах оптимального діапазону частки позикових коштів у структурі капіталу (від 30 % до 50 %). Як свідчить досвід високорозвинутих країн, найкраще підтримувати частку позикового капіталу на рівні 40 % (що відповідає значенню плеча важеля 0,67), оскільки у цьому випадку ринок цінних паперів найкраще оцінює акції підприємства.

Література

1. Дзюблюк О. В. Банки і підприємства: кредитні аспекти взаємодії в умовах ринкової трансформації економіки / О. В. Дзюблюк, О. Л. Малахова. – Тернопіль. : Вектор, 2008. – 324 с.
2. Сайт ПАТ КБ «Приватбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua>.
3. Сайт ПАТ «Куп'янський молочноконсервний комбінат» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kmk.ua>.

ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

НЕДОСВІТІЙ К.Ю.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О.П.)

Управління оборотними активами підприємств є одним із основних елементів управління економічною діяльністю підприємства загалом, що становить систему методів та принципів розроблення і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом та використанням оборотних активів і організацією обороту грошових коштів підприємства. Воно являє собою найбільш містку частину операцій фінансового менеджменту та його складу входять такі елементи:

- 1) облік усіх складових оборотних активів за звітний період;
- 2) аналіз причин негативного стану показників оборотності активів;
- 3) розробку і впровадження в практику роботи підприємства сучасних методів управління оборотними активами;
- 4) контроль за поточним станом найважливіших елементів оборотних активів у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства [1].

Система управління оборотним активами є важливою частиною забезпечення ефективної господарської діяльності підприємства. Це зумовлено тим, що оборотні активи охоплюють велику кількість елементів їхнього внутрішнього матеріально-речового й фінансового складу, що потребують індивідуалізації управління. А також відіграють головну роль у забезпеченні платоспроможності підприємства та повинні генерувати певний прибуток при його використанні у виробничо-збутовій діяльності [1, с. 120]. Сучасні методи управління оборотними активами підприємства можна поділити на три основні групи:

- 1) методи управління запасами;
- 2) методи управління дебіторською заборгованістю;
- 3) методи управління грошовими коштами.

Метод управління запасами має на меті забезпечення безперебійного виробництва продукції у необхідній кількості та у встановлені межі часу, а також досягнення на базі цього повної реалізації випуску при мінімальних витратах на утримання запасів [2]. Основними завданнями підприємства при використанні методу управління дебіторською заборгованістю є оптимізація загального розміру цієї заборгованості та забезпечення своєчасної її інкасації. Метод управління грошовими коштами включає ефективний збір коштів, а також платежі та короткострокове інвестування.

Регулювання даних методів відбувається безпосередньо за рахунок ряду інструментів. Для кожного методу управління оборотними активами підприємства є набір інструментів, що застосовується на власний розсуд підприємством.

Терещенко О. О. [3] стверджує, що найбільш розповсюдженим в теорії та практиці управління запасами є метод їхнього контролю або метод ABC, який включає ряд етапів:

- 1) вибір критерію класифікації;

- 2) розрахунок наростаючого підсумку значення критерію класифікації;
- 3) виділення класифікаційних груп.

Відповідно до цього методу запаси підприємства можна поділити на три групи: група А, група В, група С (рис. 1).

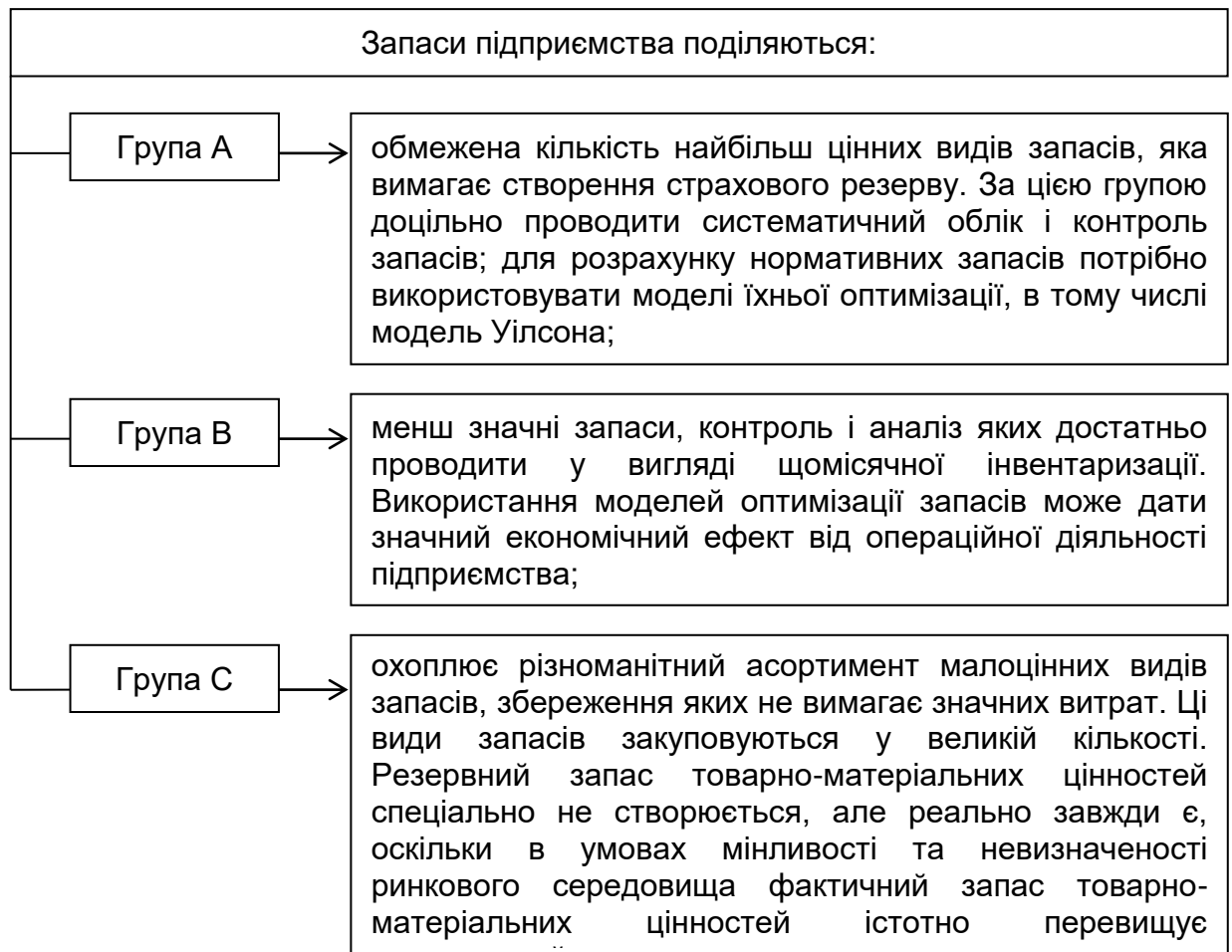

Рис. 1. Умовний поділ запасів підприємства відповідно до методу ABC

Таким чином групу А складають запаси, які є найціннішими з погляду їх вартості, але в натуральному вираженні використовуються в малих кількостях (у зарубіжній практиці ці види сировини займають 50% у загальній структурі витрат на виробництво продукції). Відповідно до складу групи В входять запаси із середньою вартістю і середньою кількістю їх використання у виробничому процесі (частка цієї групи сировини перевищує 25% закупівель). І отже група С містить різноманітний асортимент запасів, які одночасно є незначними з погляду їх вартості у грошовому вираженні [3]. У процесі управління товарно-матеріальними запасами найбільша увага приділяється сировині групи А, меншою мірою – групам В і С.

Література

1. Управление денежными средствами и ликвидными ценными бумагами. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.williamspublishing.com/PDF/978-5-8459-1582-5/part.pdf>.
2. Кевля К. В. Методи управління оборотними активами підприємства / К. В. Кевля, К. В. Орехова // Економічний вісник. – 2012. – № 11. – С. 117 – 124.
3. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. — 554 с.

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ЗА КРИТЕРІЄМ МАКСИМІЗАЦІЇ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ

НЕТЕЦЬКА К. І.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Журавльова І. В.)

Оптимізація структури фінансових ресурсів – це важливий етап стратегічного аналізу підприємства, який полягає у визначенні такого співвідношення між вартістю, втіленою у кошти підприємства, які йому належать і приносять прибуток, та вартістю, інвестованою в грошові кошти, що залучаються на основі їх повернення, за умови якого досягається максимальна ефективність діяльності підприємства [5], що обумовлює актуальність даного дослідження.

Питання вибору оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства досліджували в своїх працях такі науковці, як Б. С. Майєр, Р. Холтт, О. М. Бандурка, І. О. Бланк, М. В. Шкробот, А. М. Поддєрьогін [3].

Оптимальну структуру капіталу, тобто співвідношення між позиковими коштами і власним капіталом, можна визначити, користуючись ефектом фінансового левєриджу [2]. За результатами розрахунків видно, що в структурі капіталу об'єкта дослідження переважає власний капітал (табл. 1).

Таблиця 1

Ефект фінансового левєриджу для
ДНВП «Об'єднання Комунар» за 2012-2015 роки

Показник	2013 рік	2014 рік	2015 рік
Обсяг власного капіталу, тис. грн.	232 846	233 385	233 706
Обсяг позикового капіталу, тис. грн.	103 224	156 998	183 688
Власний капітал, %	69,28	59,78	55,99
Позичений капітал, %	30,72	40,22	44,01
Коефіцієнт фінансового важеля	0,443	0,673	0,786
Коефіцієнт рентабельності активів	0,0012	0,0013	0,0013
Ставка банківського відсотка, %	24	24	24
Ставка відсотка з врахуванням ризику, %	24,44	24,67	24,79
Ставка податку на прибуток	21	19	18

Виходячи з даних табл. 2, можна стверджувати, що ситуація, яка склалася на підприємстві відображає негатив ефекту фінансового левєриджу, оскільки під час рецесії ефект фінансового важеля набуває від'ємних значень та навпаки зменшує рентабельність або навіть власні кошти підприємства.

Для підтримання наявного темпу зростання та збільшення прибутку ДНВП «Об'єднання Комунар» необхідно здійснити ряд заходів, спрямованих на оптимізацію структури фінансових ресурсів підприємств.

По-перше, збільшувати економічну рентабельність активів за рахунок збільшення прибутків до сплати відсотків та податків. Це дозволить зробити менш залежним від стрибкі відсоткових ставок за одержуваними кредитами та дозволить акумулювати більшу суму коштів на рахунках, які пізніше можуть бути використані на збільшення капіталу підприємства.

По-друге, збільшувати обсяг власного капіталу, щоб у випадку банкрутства підприємство змогло розрахуватись не тільки зі своїми засновниками, а й зі всіма кредиторами, продавши свої активи. Цей захід дозволить елімінувати безповоротній відтік прибутку до кредиторів та підвищити фінансову стабільність і платоспроможності.

Таблиця 2

Прогноз ефекту фінансового левєриджу для
ДНВП «Об'єднання Комунар» на 2016 рік

Показник	Варіанти розрахунку			
	1	2	3	4
Обсяг власного капіталу, тис. грн.	233 706	233 706	233 706	233 706
Обсяг позикового капіталу, тис. грн.	0	77902	233 706	701118
Позичений капітал, %	0	25	50	75
Коефіцієнт фінансового важеля	0	0,33	1	3
Коефіцієнт рентабельності активів	0,0013	0,0013	0,0013	0,0013
Ставка банківського відсотка, %	0,24	0,24	0,24	0,24
Ставка відсотка з врахуванням ризику, %	0,24	0,57	1,24	3,24
Обсяг прибутку без врахування відсотків за кредит, тис. грн.	303,82	405,09	607,64	1215,27
Сума сплачених відсотків, тис. грн.	0	186,965	560,894	1682,683
Обсяг прибутку з врахуванням відсотків за кредит, тис. грн.	303,82	218,13	46,74	-467,41
Ставка податку на прибуток	0,18	0,18	0,18	0,18
Сума податку на прибуток, тис. грн.	0,55	0,39	0,08	-0,84
Обсяг чистого прибутку, тис. грн.	303,27	217,73	46,66	-466,57
Коефіцієнт фінансової рентабельності	0,0013	0,0007	0,0001	-0,0005
Ефект фінансового левєриджу	0	-0,157	-1,017	-7,972

Отже, підприємство має незадовільну структуру капіталу, тому необхідно визначити адекватний варіант його перерозподілу, оскільки прибуток підприємство все ж таки отримує, хоч не використовує в повній мірі свій потенціал. За таких умов більш-менш ефективним може бути залучення позикового капіталу лише на 77902 тис. грн. тобто на 25% у пасиві. Однак, досягнення такого стану досить довгий процес, тому насамперед потрібно орієнтуватися на збільшення економічної рентабельності активів.

Література

1. Мельник. О. Особливості функціонування фінансових ресурсів в системі управління підприємством / О.Мельник // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 3 (36). – С.108 – 116.
2. Опачинський Д. Методи визначення приросту фінансових ресурсів підприємства, напрямів та ефективності їх використання / Д.Опачинський // Економіст. – 2011. – № 8. – С. 23 – 27.
3. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: [підруч.] / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк, С. Л. Булгакова, А. П. Куліш. [6 вид., перероб., доп.]. – К.: КЕНУ, 2006. – 552 с.
4. Турило А. М., Святенко С. В. Теоретико-методологічні основи фінансово-економічного розвитку підприємства // Фінанси України. – 2010. – № 2. – с.132.
5. Шкробот М. В. Сутність та основи функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємств // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 3. – С 236 – 240.

СУТНІСТЬ РИЗИКУ ЯК ОБ'ЄКТА УПРАВЛІНСЬКОГО ВПЛИВУ НА МІКРОРІВНІ

НИКИТЧУК В. Л.

(науковий керівник – к.е.н. доц., Добринь С. В.)

Ризики – це дуже складне й багатогранне явище, ознаки якого можна знайти в різних сферах фінансово–господарської діяльності суб'єктів господарювання. Вони виникають при здійсненні будь-яких видів діяльності та пов'язані з виробничими процесами, виробництвом нової продукції, товарів, робіт, послуг, при розробленні та реалізації соціально-економічних й інноваційно-інвестиційних проектів. У сучасній вітчизняній і зарубіжній літературі не існує єдиного підходу до визначення категорії ризику.

Оскільки повністю уникнути ризиків неможливо, то ними можна й потрібно усвідомлено управляти, не забуваючи про те, що всі види ризиків пов'язані між собою та їх рівень не статичний, а постійно змінюється під впливом змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі [1].

Фінансові ризики відіграють головну роль у загальному портфелі ризиків підприємства. Вони становлять найбільшу частину сукупних господарських ризиків підприємства і впливають на різні аспекти господарської діяльності підприємства. Рівень фінансових ризиків зростає із збільшенням обсягів і диверсифікацією фінансової діяльності підприємства.

Зростання ступеня впливу фінансових ризиків на результати фінансової діяльності підприємства пов'язано із швидкою зміною економічної ситуації в країні і кон'юнктури фінансового ринку, розширення сфери фінансових відносин, появою нових фінансових технологій та інструментів.

Отже, фінансовий ризик є однією з найбільш складних категорій, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, якій властиві такі характеристики: економічна природа, об'єктивність прояву, імовірність реалізації, невизначеність наслідків, очікувана несприятливість наслідків, варіабельність рівня ризику, суб'єктивність оцінки.

Аналіз праць вчених в даному напрямку дозволив конкретизувати основні аспекти фінансових ризиків підприємства. Так, в своїх працях Рогов М. А. [2], Лук'янова В. В. та Головач Т. В. [3] вважають, що фінансові ризики – це наслідок події, яка відбулася та має наслідки в даний час, в умовах невизначеності досягнення бажаного результату через існування множин альтернатив.

Інша ж група авторів [4, 5], вважають, що фінансові ризики – це здатність до ведення господарської діяльності в умовах невизначеності протягом всього часу та необхідності вибору, яка створює можливість завдяки особливим рисам підприємця попереджати, запобігати та зменшувати несприятливий вплив невизначеності на результати господарської діяльності.

У широкому розумінні фінансові ризики – це ризики, які характеризуються ймовірністю втрат фінансових ресурсів (грошових коштів) у підприємницькій діяльності. У цьому значенні поняття фінансовий ризик

тотожне поняттю комерційний (підприємницький) ризик. Поняття фінансовий ризик також використовується і у вужчому значенні як частина комерційних ризиків, пов'язана з ймовірністю фінансових втрат внаслідок операцій у фінансово-кредитній і біржових сферах [4].

Виходячи з вищевказаного, фінансовий ризик – це вид ризику, який виникає у фінансово-економічній діяльності суб'єкта, коли причино-наслідковий результат або заходи його досягнення відрізняються від встановлених цілей та планових норм, а отримані відхилення мають вартісний характер. Узагальнивши поняття «фінансового ризику», можна уточнити головні аспекти поняття «управління фінансовими ризиками підприємства». Під процесом управління, більшість сучасних вчених-економістів розуміють систему ризик-менеджменту. Даний стандарт можна вважати аналогом поняття «управління фінансовими ризиками», що має тотожний зміст процесів та стратегічну ціль.

Основний акцент при визначенні поняття управління фінансовими ризиками підприємства випадає на відношення ризик–менеджменту до стратегічного управління [4].

Найбільш чітко тлумачення запропонували Вітлінський В. В. та Маханець Л. Л. [5], які розглядають управління фінансовими ризиками підприємства як систему принципів і методів розробки і реалізації ризикових фінансових рішень, які забезпечують всебічну оцінку різних видів фінансових ризиків і нейтралізацію їх можливих негативних фінансових наслідків. Зазначені автори запропонували найбільш точне узагальнення поняття, яке засвідчує загальний характер питання.

Таким чином, зазначені вище науково-теоретичні підходи мають певні розбіжності щодо тлумачення поняття «фінансовий ризик» [2-5].

В свою чергу, доцільно запропонувати наступне визначення цього поняття: управління фінансовими ризиками підприємства – це система методів та інструментів, які реалізуються шляхом ідентифікації, аналізу фінансових ризиків, оцінки їх ймовірних наслідків для підприємства, розробки та реалізації заходів щодо нейтралізації їх негативних наслідків, в рамках, яка враховує стратегію підприємства і тактику управлінських рішень.

Основна мета управління фінансовими ризиками – мінімізація пов'язаних з ними фінансових втрат.

Головними завданнями управління фінансовими ризиками є оптимізація структури капіталу (співвідношення між власними та позичковими джерелами формування фінансових ресурсів) та оптимізація портфеля боргових зобов'язань.

Література

1. Сирочук Н. А. Ризик як економічна категорія в діяльності підприємства / Н.А. Сирочук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. – № 4. – Т.4. – С. 54 – 61.
2. Рогов М. А. Введение в финансовый риск-менеджмент. Управление рыночными рисками : Учебное пособие / М. А. Рогов. – Дубна, 2001. – 71 с.
3. Лук'янова В. В. Економічний ризик : навч. посіб. / В. В. Лук'янова, Т. В. Головач. – К. : Академвидав, 2007. – 464 с.
4. Старостіна А. О. Ризик-менеджмент: теорія та практика : навч. посіб. / А.О. Старостіна, В. А. Кравченко. – К. : Видавництво «Політехніка», 2004. – 200 с.
5. Вітлінський В. В. Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності : навч. посіб. / В.В. Вітлінський, Л.Л. Маханець. – К. : КНЕУ, 2008. – 432 с.

ПІДХОДИ ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

НІКОЛАЄВА К.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О.П.)

Однією з найважливіших умов забезпечення стійкості підприємства та формування позитивних результатів його фінансової діяльності є побудова ефективної системи фінансової безпеки, яка забезпечить захист підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз. В даний час фінансові ризики більшості підприємств знаходяться на високому рівні. Їх причиною є незадовільний фінансовий стан, низька платоспроможність і фінансова стійкість, втрата власного капіталу внаслідок збитковості, нездатність розрахуватися за взятими раніше зобов'язаннями, нестійкість грошових потоків, перевищення відтоку грошових коштів над їх припливом. Актуальність проблеми управління фінансовою безпекою підприємства визначається необхідністю формування внутрішнього імунітету та зовнішньої захищеності від дестабілізаційного впливу, конкурентоспроможності на світових ринках і стійкості фінансового стану.

Більшість науковців вважають, що управління фінансовою безпекою підприємства може базуватися на формуванні стратегії фінансової безпеки.

У формуванні стратегії фінансової безпеки, найважливішими обставинами, які забезпечують його високу якість, є ресурсне і методичне забезпечення. Саме ці дві складові доцільно обрати як критерії, що з належною повнотою характеризують якість формування стратегій діяльності підприємства як у поточному, так і в довгостроковому періоді.

Можна виділити такі типи стратегії забезпечення ефективності [1]:

1) стратегія, орієнтована на вибір стратегії при мінімумі витрат і ресурсів, що використовуються для досягнення наміченого рівня ефективності;

2) стратегія, орієнтована на максимізацію ефекту при дотриманні певних розмірів ресурсів і витрат;

3) стратегія, орієнтована на оптимізацію відношення без фіксації витрат і ресурсів. Ґрунтуючись на цьому твердженні, побудуємо сценарний прогноз щодо вибору стратегії забезпечення фінансової безпеки машинобудівного підприємства.

Комплексна оцінка стратегії за всіма етапами забезпечує синергійний ефект. Вибір пріоритетної стратегії забезпечення ефективності стратегії фінансової безпеки відіграє важливу роль у забезпеченні стабільної діяльності підприємства як у поточному, так і в довгостроковому періоді.

Варто враховувати всі аспекти внутрішніх і зовнішніх чинників, які мають вплив на величину витрат забезпечення фінансової безпеки. Це найважливіший етап у процесі формування вибору стратегії забезпечення ефективності, оскільки доводиться виконувати великий обсяг роботи зі збору конкретної, заснованої на першоджерелах, своєчасної, реальної інформації [1].

Величина витрат - найважливіший показник, від якого залежить цільовий показник - величина економічного ефекту. Підприємство повинно обирати ту стратегію, яка буде найбільш прийнятною для використання наявних ресурсів, необхідних для отримання кінцевого результату.

Розроблено три стратегії фінансової безпеки суб'єктів господарювання промисловості:

1) Стратегія підвищення. Застосування даної стратегії доцільно при низькому рівні ФБ підприємства. Дана стратегія спрямована на перехід підприємства до діапазону з більш високим рівнем фінансової безпеки за кожною зі сфер. Для досягнення максимального ступеня захисту від загроз необхідна певна діяльність, яка повинна забезпечити фінансову безпеку підприємства на більш високому рівні. Своєчасна і точна ідентифікація загроз фінансовим інтересам підприємства є необхідною передумовою забезпечення його фінансової безпеки. Підвищення рівня фінансової безпеки підприємства має розглядатися як процес реалізації заходів щодо недопущення (попередження) можливих фінансових збитків у поточному та перспективному періоді [2].

2) Стратегія стабілізації та підвищення. Застосування даної стратегії доцільно здійснювати при знаходженні підприємства у стані, який характеризується середнім рівнем ФБ за всіма сферами. Стратегія спрямована на стабілізацію існуючого фінансового стану суб'єктів господарювання та формування умов для переміщення у стан з більш високим рівнем ФБ. Враховуючи зазначені вимоги даної стратегії, метою забезпечення фінансової безпеки будемо розуміти формування здатності підприємства протистояти деструктивним впливам зовнішніх і внутрішніх фінансових загроз (небезпек) для забезпечення стабільності функціонування та економічного розвитку підприємства [3].

3) Стратегія стабілізації. Стратегію доцільно застосовувати у випадку, коли підприємство характеризується високим рівнем ФБ, вона спрямована на закріплення існуючого рівня ФБ. Стратегія забезпечення фінансової стабілізації підприємства передбачає: забезпечення фінансової рівноваги підприємства у процесі його стратегічного розвитку; забезпечення достатньої фінансової стійкості підприємства; забезпечення постійної платоспроможності підприємства [4].

Таким чином, стратегія фінансової безпеки є радикальним засобом досягнення мети забезпечення фінансової безпеки підприємства в умовах високого рівня невизначеності очікуваних результатів і ризиків, яка полягає в отриманні, головним чином, економічного ефекту.

Література

1. Гірман К. О. Аналіз сучасних методичних підходів оцінки рівня фінансової безпеки підприємства / К. О. Гірман // Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця. – 2016. – № 11.
2. Кузенко Т. Б. Формування системи забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва на засадах контролінгу / Т. Б. Кузенко, О. П. Полтініна // Проблеми економіки. – 2013. – № 1. – С. 345 – 352.
3. Полтініна О. П. Аналіз рівня фінансової безпеки підприємств машинобудування та шляхи його підвищення / О. П. Полтініна // Бізнес Інформ. – 2011. – № 12. – С. 115 – 120.
4. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О. І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140 – 148.

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

ОВСЯННІКОВА В. С.

(науковий керівник – викл. Огородня Є.М.)

В умовах нестабільного економічного середовища однією з основних проблем, яка стоїть перед вітчизняною банківською системою, є підтримка її фінансової безпеки. Створення ефективного механізму управління фінансовою безпекою банку, формування та реалізація, якого в практичному використанні, дасть змогу збільшити ефективність прийняття управлінських рішень відносно використання ресурсів банку й забезпечить налагоджене функціонування всієї банківської системи в цілому.

Механізм управління фінансовою безпекою банку – це сукупність фінансово-економічних, фінансово-мотиваційних, фінансово-організаційних та фінансово-правових процедур прийняття управлінських рішень щодо забезпечення захисту фінансових інтересів банку, які дають змогу узгоджувати інтереси взаємодіючих сторін, об'єктів і суб'єктів управління й спрямовані на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз [1].

Герасимович А. М. [2] зазначає, що компонентами механізму управління фінансовою безпекою є система державного нормативно-правового регулювання безпеки, ринковий механізм регулювання безпеки, внутрішній механізм управління безпекою, система методів управління, система інструментів управління.

Аналіз літературних джерел [4, 5] виявив, що до складових механізму управління фінансовою безпекою банку можна віднести: суб'єкти (керівники банківських установ та служби безпеки); об'єкти управління (не лише фінансові ресурси за допомогою яких банк виконує свою діяльність, але й ті сфери, які він обслуговує); фінансові інтереси (інтереси кредиторів; інтереси позичальників; інтереси банків; інтерес центрального банку; інтереси суб'єктів економіки); мету; завдання; принципи; функції управління [1].

Метою управління фінансовою безпекою банку є: досягнення максимальної стабільності; усунення можливостей завдання шкоди банку або втрати ним вигоди; безперервно-стійка підтримка стану, який характеризується збалансованістю й стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз [4]. Отже, ефективна політика управління фінансовою безпекою банку повинна мати на меті план дій щодо забезпечення стабільних показників фінансового стану банку як у поточному, так і в перспективному періодах, та усунення можливості впливу зовнішніх і внутрішніх загроз його безпеці.

Завдання розкривається через функції системи управління фінансовою безпекою банку, серед яких: визначення потенційних проблем; усунення проблем; контроль результативності; забезпечення ефективного фінансового управління за допомогою використання відповідного фінансового інструментарію та специфічних методів фінансового управління [5].

Необхідна умова для нормального та ефективного функціонування механізму управління фінансовою безпекою банку – дотримання комплексу принципів. До головних серед них можна віднести принципи єдності дій і засобів досягнення мети суб'єктами управління в межах реалізації цього механізму, комплексності процесу управління фінансовою безпекою, альтернативності підходів й організаційних рішень при досягненні поставленої мети, взаємозв'язку та взаємообумовленості елементів механізму управління фінансовою безпекою банку, гнучкості механізму й процесу управління фінансовою безпекою банку, наукоємності, що передбачає використання в управлінні фінансовою безпекою лише науково підтверджених моделей та підходів [3].

Цілісний процес формування механізму управління фінансовою безпекою банку, включає наступні етапи: забезпечення інформаційно-аналітичної роботи банку; моніторинг зовнішнього та внутрішнього середовищ; прогнозування й запобігання потенційним ризикам і загрозам; комплексна діагностика фінансової безпеки банку; регулювання фінансової безпеки банку; здійснення контролю за фінансовою безпекою банку; формування звіту щодо стану фінансової безпеки банку й рекомендацій щодо ефективного управління нею [4].

Отже, у процесі дослідження встановлено, що забезпечення ефективної взаємодії всіх елементів механізму управління фінансовою безпекою банку дасть змогу досягти запланованих результатів банківської діяльності за умов економічної нестабільності. Для кожного банку важливе виконання узгоджених й обґрунтованих дій, спрямованих на підтримку належного рівня фінансової безпеки, оскільки фінансова безпека – це важливий інструмент для досягнення її комерційної мети.

Література

1. Аналіз банківської діяльності : навчально–методичний посібник / І. М. Парасій–Вергуненко, М. Д. Алексеєнко, А. М. Герасимович [та ін.] – К.: КНЕУ, 2003. – 347 с.
2. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій–Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2004. – 599 с.
3. Заруба О. Д. Банківський менеджмент і аудит / О. Д. Заруба. – К.: Лібра, 2007. – 218 с.
4. Колодізев О. М. Фінансовий менеджмент у банках: концептуальні засади, методологія прийняття рішень у банківській сфері: Навч. посіб. / О. М. Колодізев. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2004. – 266 с.
5. Лаптев С. М. Банківська діяльність (вітчизняний та зарубіжний досвід) навч. посіб. / С. М. Лаптев, М. П. Денисенко, В. Г. Кабанов – К.: ВД «Професіонал», 2009. – 320 с.

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ЗАСТОСУВАННЯ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ

ПЕТРОВА К.В.

(науковий керівник: к.е.н., доц. Полтініна О.П.)

Для сучасної української економіки країни є характерним питання залучення інвестицій в будь-яку сферу народного господарства. Одним із найбільш важливих завдань, які стоять перед інвестором є вибір об'єктів інвестування, що мають найпривабливіші перспективи розвитку та дозволяють забезпечити найвищу ефективність інвестицій.

Низька інвестиційна активність підприємства зумовила необхідність дослідження інвестиційної ситуації та визначення факторів, які на неї впливають. На практиці дане підприємство не має значного потенціалу для вкладання інвестицій, а в рейтингу інвестиційної привабливості підприємств-аналогів порівняно з іншими лісовими господарствами Харківської області мають досить низький рівень [1].

Для розробки рекомендацій по підвищенню рівня інвестицій в лісогосподарські підприємства необхідний ґрунтовний аналіз тих показників та факторів, які впливають на управління інвестиційною привабливістю підприємств. В якості індикаторів, що відображають ефективність управління інвестиційною привабливістю підприємства представлено: коефіцієнт фінансової незалежності; коефіцієнт фінансової стійкості; коефіцієнт інвестування; коефіцієнт маневрування власного капіталу; коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт рентабельності власного капіталу та коефіцієнт рентабельності діяльності підприємства. На рис. 1 представлено вихідну матрицю показників для факторного аналізу.

	1 Var1	2 Var2	3 Var3	4 Var4	5 Var5	6 Var6	7 Var7
1	0,4585	1,0691	2,2231	0,5241	1,4897	4,755	1,1972
2	0,4432	0,6873	0,9222	-0,0845	0,8765	5,1573	1,2269
3	0,3473	0,5164	2,4139	0,5781	2,1771	3,4027	1,1288
4	0,8399	0,7631	1,0368	0,358	1,4802	4,5849	1,1477
5	0,2961	0,4114	1,0081	0,0144	2,7103	1,9957	1,1032
6	0,5132	1,0694	0,4104	0,8815	2,0711	4,9493	1,1653
7	0,3685	0,2967	1,4415	0,3434	1,8551	1,291	1,3405
8	0,5197	0,1117	2,7776	0,3129	4,611	2,3259	1,5128

Рис 1. Вихідна матриця показників для факторного аналізу

Після введення вихідних даних, представлених на рис. 1.1, розраховано матрицю визначення основних факторів, що впливають на інвестиційну привабливість підприємств.

Підсумовуючі результати вибору за обома критеріями можна сказати, що спільними в обох випадках є 1 та 2 фактор. Фактор - це сукупність декількох змін, взаємна кореляція яких вичерпує певну частку загальної дисперсії [2]. На рис. 2 розраховано факторні навантаження, які можна інтерпретувати як кореляції між факторами та змінними.

Factor Loadings (Unrotated) (Spreadsheet1)			
Extraction: Principal components			
(Marked loadings are > .700000)			
Variable	Factor 1	Factor 2	
Var1	-0.381578	-0.553009	
Var2	-0.924167	-0.209610	
Var3	0.638095	-0.425043	
Var4	-0.298851	-0.703933	
Var5	0.801411	-0.367004	
Var6	-0.840542	-0.276775	
Var7	0.733937	-0.384779	
Expl. Var	3.383598	1.385289	
Prp. Totl	0.483371	0.197898	

Рис. 2. Матриця даних, що містить факторні навантаження

Отже, як можна побачити з рис. 1.2, для першого фактору найбільш значущим є показник фінансової стійкості, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт рентабельності власного капіталу та коефіцієнт рентабельності діяльності підприємства, а для другого фактора впливовим є лише коефіцієнт маневрування власного капіталу.

Таким чином, провівши факторний аналіз, нам вдалось з'ясувати, що дані показники тісно пов'язані між собою в рамках тих факторів до яких вони належать. За допомогою даного методу отриманні фактори, які залишаються незалежними по відношенню один до одного, так що показники, які належать одному фактору не корелюють з показниками іншого фактору [4]. Отримані показники корелюють лише в рамках отриманих факторів. Отримані фактори ідентифіковано, шляхом привласнення кожному з них назви, узагальнюючої за змістом. Першому фактору привласнено назву – «Наявність постійного чистого прибутку». Другому фактору привласнено назву – «Наявність раціональної політики управління інвестиційною привабливістю на підприємстві» [3].

З огляду на те, що підвищення інвестиційної привабливості підприємств лісогосподарської області повинно забезпечити мінімізацію середньої вартості фінансових ресурсів, максимізацію рівня прибутковості активів і мінімізацію фінансових ризиків, оцінювання факторів, що впливають на інвестиційну привабливість підприємств має доповнюватися формуванням рекомендацій щодо подальшого підвищення конкурентного рівня інвестиційної привабливості, з чим і буде пов'язано подальше дослідження.

Література

1. Абрамович І. В. Напрями активізації державної політики щодо залучення іноземних інвестицій в економіку України / І. В. Абрамович // Економіка та держава. – 2016. – № 9. – С. 25 – 27.
2. Боліновська Н.Я. Інвестиційна привабливість та ефективність відтворення потенціалу торговельного підприємства : дис. канд. екон. наук : 08.00.04 / Н.Я. Боліновська; Укоопспілка, Львів. - Л., 2012. – С. 112.
3. Гребенюк Н. О. Інвестиційна привабливість : сутність та засоби покращення / Н. О. Гребенюк // Інвестиції : практика та досвід. – 2012. – № 12. – С. 12 – 17.
4. Єпіфанов А. О. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання: монографія / А.О. Єпіфанов, Н.А. Дехтяр, Т.М. Мельник та ін. / За ред. А.О. Єпіфанова. - Суми : УАБС НБУ, 2014. – 286 с.

НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

ПРОНОЗА А.П.

(науковий керівник к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

Сучасний стан та особливості соціально-економічних процесів в Україні потребують підвищення рівня ефективності функціонування суб'єктів господарської діяльності. Одним з найважливіших чинників в ринкових умовах поряд з іншими фінансовими ресурсами стає капітал, що відбиває процес створення, розподілу, використання і відтворення фінансових ресурсів підприємства.

Висока роль капіталу в економічному розвитку підприємства і забезпеченні задоволення інтересів держави, власників і персоналу визначає його як головний об'єкт фінансового управління підприємством, а забезпечення ефективного його використання належить до найбільш відповідальних завдань фінансового менеджменту [3].

В умовах ринкової економіки для підприємств усіх форм власності й організаційно - правового статусу основними джерелами формування фінансового капіталу є як власні, так і позикові кошти. Утворення капіталу відбувається за рахунок зовнішніх і внутрішніх джерел.

Управління капіталом належить до основних завдань фінансового менеджера на будь-якому підприємстві, оскільки обсяг, структура та вартість капіталу суттєво впливають на основні показники фінансово-господарської діяльності даного підприємства та в цілому на ефективність його діяльності.

Управління капіталом – це система принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним його формуванням з різноманітних джерел, а також забезпеченням ефективного його використання у різних видах господарської діяльності підприємства [5].

Простіше кажучи, управління капіталом – це вплив суб'єкта ринку (тобто підприємства) на об'єкт управління (тобто капітал) з метою ефективного та оптимального використання даного об'єкту для ведення господарської діяльності суб'єкта.

З переходом економіки України на ринковий варіант розвитку в практичній діяльності підприємств з'являється необхідність обґрунтування оптимальної структури капіталу. Під оптимальною структурою капіталу розуміють таке співвідношення між власним і позиковим капіталом, за якого одночасно забезпечується висока фінансова рентабельність і не втрачається фінансова стійкість підприємства [1].

Тому управління капіталом підприємства направлене на вирішення таких основних завдань [4]:

- 1) формування достатнього обсягу капіталу, що забезпечить необхідні темпи економічного розвитку підприємства;
- 2) оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання;

- 3) забезпечення умов досягнення максимальної доходності капіталу при запланованому рівні фінансового ризику;
- 4) забезпечення мінімізації фінансового ризику, пов'язаного з використанням капіталу, при запланованому рівні його доходності;
- 5) забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку;
- 6) забезпечення достатнього рівня фінансового контролю над підприємством з боку його засновників;
- 7) забезпечення достатньої фінансової гнучкості підприємства;
- 8) оптимізація обороту капіталу;
- 9) забезпечення своєчасного реінвестування капіталу.

Прийняття управлінських рішень з управління структурою капіталу – це процес пошуку оптимального рішення щодо вибору між рівнем ризику і прибутковістю, тобто метою управління структурою капіталу є мінімізація витрат у разі залучення довготермінових джерел фінансування і забезпечення максимального ефекту від вкладених грошових коштів.[2].

В сучасних умовах з метою оптимізації організації управління структурою капіталу застосовуються сучасні засоби, серед яких особливе місце займають спеціальні технології у галузі моделювання бізнес-процесів – CASE-засоби.

У світовій практиці CASE-засоби давно увійшли в практику не тільки програмної індустрії, а й використовуються як потужний інструмент розв'язання дослідних та проектних задач. Універсальність CASE-засобів дає можливість широко використовувати їх менеджерами під час вирішення питань планування та управління діяльністю підприємства, моделювання ділових пропозицій, ринкових ситуацій тощо.

Основною проблемою під час застосування CASE-засобів постає вибір методології моделювання бізнес-процесів. Методологія залежить від поставлених задач, та впливає на успіх подальшої діяльності. Обрана методологія дозволяє визначити етапи роботи, послідовність їх виконання, виробити правила розподілу та призначення ресурсів на виконання визначених робіт

Застосування цих засобів дозволить керівництву підприємства реалізовувати на практиці неперервний процес моніторингу структури капіталу підприємства, постійно її корегувати та розробляти шляхи оптимізації. Це надасть підприємству можливість значно поліпшити свій стан та посилити конкурентні переваги.

Література

1. Бланк И.А. Управление активами и капиталом предприятия. – К.: Ника-центр, Эльга, 2003. – 448 с.
2. Бригхем Ю., Гапенски Л. Финансовый менеджмент: Полный курс: В 2 т. / Пер. с англ.; Под ред. В.В. Ковалева. – СПб.: Экономическая школа. Т. 1. – 2004. – 497 с
3. Ілюхін О. О. Ефективність виявлення та урахування економічних та організаційних передумов раціонального управління капіталом промислового підприємства / О.О.Ілюхін // Вісник економічної науки України. – Донецьк. – 2011. – № 2. – С. 49 – 51.
4. Ламанов С. В. Система завдань управління капіталом підприємства / С. В. Ламанов // Управління розвитком. – 2011. – № 1(98). – С. 155 – 158.
5. Шпак Н. З. Система управління капіталом підприємства /Н. З. Шпак, О. М. Рудницька // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.10. – С. 257 – 261.

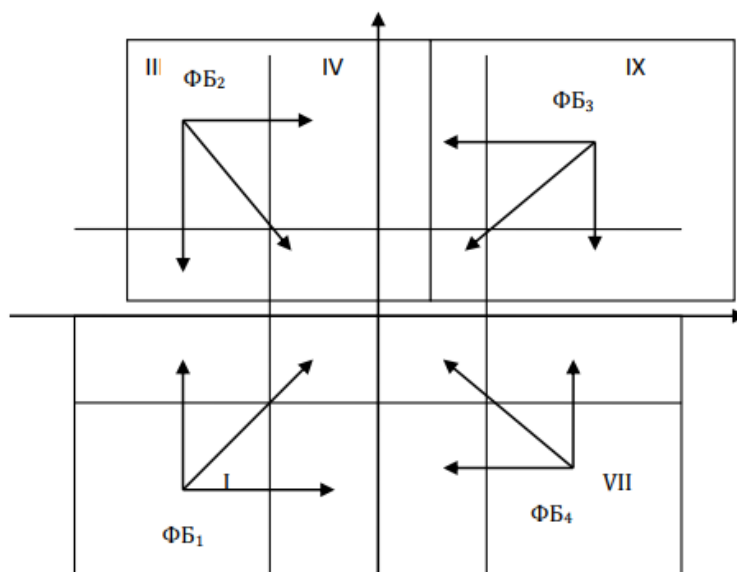
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТАНІВ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

ПРОХОРОВА Ю. С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Сабліна Н. В.)

Сучасні підприємства функціонують у досить несприятливих умовах, таких, як: нестабільність, мінливість навколишнього середовища, агресивний вплив на безпосереднє оточення, що призводить до негативних результатів їх діяльності. Таким чином, для впровадження заходів щодо підвищення фінансової безпеки підприємства необхідно розробити її стратегію та проводити постійний моніторинг, який дозволить виявити вектор стратегії фінансової безпеки [2].

З огляду на мінливе середовище, у якому функціонує підприємство, існує велика кількість змін, які впливають на рівень фінансової безпеки та постійно змінюються або ускладнюються. Тому розробка стратегії фінансової безпеки повинна спиратись саме на цей факт та враховувати значні зміни у фінансовій безпеці. Зважаючи на це, Біломістна І. І., Грохольська Є. І. пропонують використовувати сітку станів фінансової безпеки підприємства з урахуванням різноманітних змін (рис. 1).

Умовні позначки:

точка ФБ1 означає нормальну фінансову безпеку підприємства;

ФБ2 – нестійкий рівень фінансової безпеки;

ФБ3 – критичний рівень фінансової безпеки;

ФБ4 – кризовий рівень фінансової безпеки;

АФБ – абсолютна фінансова безпека підприємства.

Квадрати I, III, VII, IX означають відповідні визначеним точкам зони стану фінансової безпеки, у той час, як квадрати II, IV, VI, VIII є зонами перехідних станів.

Рис. 1. Сітка станів фінансової безпеки підприємства [1].

Розглянемо можливі напрямки розвитку подій при переході з одного квадрату в інший: [1]

I → II – цей перехід можливий за умови неефективного управління фінансовою безпекою підприємства і означає перехід нормального стану фінансової безпеки в нестійкий стан;

I → IV – перехід може означати відсутність управління та контролю фінансової безпеки;

I → V – перехід показує позитивні зміни щодо фінансової безпеки, які досягаються завдяки ефективному управлінню або попередженню причин погіршення стану фінансової безпеки;

III → II – означає, що запроваджені певні заходи щодо покращення стану фінансової безпеки;

III → VI – означає негативну динаміку факторів, які характеризують рівень фінансової безпеки підприємства;

III → V – перехід може означати запровадження ефективних заходів для підвищення рівня фінансової безпеки або попередження причин погіршення стану фінансової безпеки;

IX → VI – перехід означає, що рівень фінансової безпеки дещо покращився, але залишається на нестійкому рівні, чому сприяє незначне покращення фінансової стійкості підприємства;

IX → VIII – цей перехід означає, що на підприємстві кризовий стан фінансової стійкості: неспроможність підприємства забезпечити фінансування своєї діяльності ні за рахунок власних коштів, ні за рахунок позикових. Отже, на підприємстві – кризовий стан фінансової безпеки;

IX → V – перехід означає різку зміну фінансової безпеки в позитивний бік, чому може сприяти розробка нового стратегічного плану по забезпеченню фінансової безпеки підприємства;

VII → VIII – перехід означає, що рівень фінансової безпеки дещо покращився, але залишається на нестійкому рівні, чому сприяє незначне покращення фінансової стійкості, однак підприємство все ще знаходиться в критичному стані фінансової безпеки;

VII → IV – означає перехід стану фінансової безпеки підприємства до нормального стану, що є позитивною зміною для будь-якого підприємства;

VII → V – перехід означає різку зміну фінансової безпеки в позитивний бік, чому може сприяти розробка нового стратегічного плану по забезпеченню фінансової безпеки підприємства або організація ефективного управління фінансовою безпекою підприємства.

Аналізуючи вище наведене, можна визначити, що сучасне підприємство функціонує в умовах невизначеності та значного впливу на фінансову безпеку різноманітних чинників. А вдало вибрана стратегія фінансової безпеки дозволить підприємству бути менш вразливим до негативних впливів.

Література

1. Біломістна І. І. Стратегія забезпечення фінансової безпеки промислових підприємств України [Електронний ресурс] / І. І. Біломістна, Є. І. Грохольська: [сайт]: Режим доступу: <http://fkd.org.ua/article/viewFile/28928/26002>.

2. Черевко, О. В. Стратегічне управління фінансово-економічною безпекою підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Черевко: [сайт]: Режим доступу: <http://www.economy. nauka.com.ua/?op=1&z=3302>.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

РАКШЕЄВ С.С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Меренкова Л.О.)

В даний час в умовах існування різних форм власності в Україні, особливо актуальним стає вивчення питань формування, функціонування і відтворення підприємницького капіталу. Можливості становлення підприємницької діяльності і її подальшого розвитку можуть бути реалізовані тільки в тому випадку, якщо власник розумно управляє капіталом, вкладеним в підприємство.

Проблематикою сутності та змісту капіталу підприємства як власного, так і залученого, у своїх працях розглядали І. Балабанов, О. Біла, І. Бланк, Л. Катан, С. Клименко, В. Опарін, У. Стаффорд, Т. Мен, А. Монкрет'єн, Ф. Кене, В. Мірабо, А.Сміт, Д.Рікардо, Ст. Мілль, Ж-Б Сей, А. Маршал, Дж. Кейнс, Дж.Р. Хікс, К. Маркс, Ф. Енгельс, М. Фрідмен, П. Лоффер, Е. Хансен, Дж. Робінсон та багато інших.

Поняття «капітал» є однією з найскладніших категорій фінансової науки. У вітчизняній та зарубіжній науково-практичній літературі можна зустріти багато (досить часто взаємопротилежних) підходів до визначення сутності капіталу. Серед численних дефініцій капіталу можна виокремити:

- макроекономічний підхід (з народногосподарського погляду);
- мікроекономічний підхід (з погляду суб'єктів господарювання).

З народногосподарського погляду під капіталом розуміють один із трьох факторів виробництва разом із землею та працею: з капіталом ідентифікуються виробничі засоби, що можуть бути використані для здійснення господарської діяльності (виробництва товарів, робіт, послуг). У фінансовій науці досить часто застосовується монетарний підхід, згідно з яким капітал прирівнюється до грошових ресурсів, що спрямовуються на фінансування інвестицій, тобто під капіталом розуміють грошові кошти. Проте капіталом вважаються лише ті грошові кошти, які використовуються для забезпечення зростання наявної вартості. Гроші стають капіталом переважно за умови їх нагромадження, зберігання та продажу на грошовому ринку, оскільки це дає їх власнику додатковий дохід у вигляді процента. Згідно із марксистською теорією капіталу єдиним товаром, здатним приносити додаткову вартість, може бути лише робоча сила. Отже, перетворення грошей на капітал і саме його виникнення нерозривно пов'язане з перетворенням робочої сили на товар, предмет купівлі-продажу.[1].

Біла О. Г. визначає капітал як сукупність грошових ресурсів, що використовуються на підприємстві; авансований у господарську діяльність капітал власний, позичений і залучений у сукупності. [2] У даному тлумаченні сутності капіталу підкреслено грошова форма капіталу та джерела його формування у суб'єкта господарювання – це власні, позикові та залучені кошти.

З точки зору Бланка І. А. капітал – загальна вартість засобів у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів. [3]

Клименко С. М. визначає капітал підприємства як сукупність матеріальних цінностей і коштів, фінансових вкладень і витрат на придбання прав і привілеїв, необхідних для здійснення його господарської діяльності. [4]

Ми вважаємо за доцільне приєднатися до точки зору Бланка І. А. та Клименко С. М., які підкреслили, що капітал підприємства має не тільки грошову форму, а й матеріальну.

При визначеності економічної сутності капіталу підприємства, необхідним є виділення його характеристик:

1) капітал підприємства перебуває у структурі факторів виробництва, поміж землею та іншими природними й трудовими ресурсами;

2) він характеризує також фінансові ресурси підприємства, які приносять дохід;

3) капітал є головним джерелом формування добробуту його власників. Він забезпечує необхідний рівень їхнього добробуту тепер, і у перспективі. Частина капіталу, яка спожита, вилучається із його складу. [4]

Таким чином, сутність капіталу підприємства можна охарактеризувати як сукупність грошових, матеріальних і нематеріальних активів суб'єкта господарювання, які мобілізовані з власних, позикових та залучених джерел та беруть участь в операційних та інвестиційних процесах з метою отримання доходу та максимізації ринкової вартості активів підприємства.

Можна зробити висновок, що капітал має двоїсту природу, оскільки капітал виступає, з однієї сторони, у вигляді фізичного капіталу (будівлі, споруди, машини, устаткування та ін. тобто у виглядів активів, які відображаються у лівій частині балансу) та, з іншої сторони, фінансового капіталу (джерела формування активів, що відображаються у правій частині балансу).

Література

1. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.
2. Біла О.Г. Фінанси : навчальний посібник / О.Г. Біла, І.Р. Чуй. - Львів : «Магнолія», 2006. – 390 с.
3. Бланк І. А. Управління активами та капіталом підприємства. - К. : Ельга, 2003. – 446 с.
4. Юрій С.І. Фінанси : підручник - К.: Знання, 2008. – 611 с.

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

РОДРІГЕС К.М.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О.П.)

На сьогодні банки є одними із найбільш активних суб'єктів економічних відносин в фінансовому середовищі як на мікро-, так і на макрорівні. З урахуванням сучасних тенденцій розвитку фінансового ринку та поширення глобалізаційних процесів, а відтак появою нових ризиків та можливостей банки, як ніхто інший, мають швидко пристосовуватись до нових реалій та змінювати свої тактики та стратегії не тільки для виживання в конкурентному середовищі, а і завоювання нових позицій та освоєння нових сфер діяльності.

Усе це призводить до необхідності більш влучно враховувати можливі загрози та більш ефективно використовувати наявні переваги, а отже – враховувати якомога більше факторів, що можуть вплинути на стійкість банківської установи на ринку.

В економічній літературі найчастіше фактори стійкості банківської установи поділяють на дві групи:

зовнішні або екзогенні (пов'язані із економічною, соціальною та політичною ситуацією в країні – макрорівень);

внутрішні або ендогенні (пов'язані з власною діяльністю банку – мікрорівень).

На три групи фактори формування стійкості класифікує і М. І. Зверяков [1]:

1) загальнодержавні фактори: політичні, економічні, соціальні чинники, а також стан фінансового ринку;

2) чинники, що впливають на стійкість банківської системи: особливості діяльності Центрального банку (грошово-кредитна політика, організація валютного контролю тощо), кількість функціонуючих банків, число зайнятих у них працівників, розширення сфери діяльності, поява нових функцій, зміни в технології банківських операцій, моніторинг ринку;

3) внутрішні чинники [2]: кваліфікація кадрів, стратегія розвитку банку, достатність капіталу, рівень ліквідності, рівень прибутковості, якість активів, рівень менеджменту, рівень технічної оснащеності.

Натомість, відповідно до праць В.В. Рисіна [3], на втрату банком фінансової стійкості можуть впливати наступні фактори:

зниження якості активів;

втрата довіри з боку вкладників (відтік коштів);

зниження ліквідності;

зниження рівня капіталізації;

скорочення ресурсної бази;

зростання процентних ставок;

збільшення обсягів неповернених кредитів;

складність із залученням зовнішніх інвестицій;

зниження кредитних рейтингів банків.

Зв'язок між всіма переліченими факторами можливо виділити на основі ризиків, що притаманні банківській діяльності. Так, зниження ліквідності не може відбуватися без впливу на ресурсну базу, також як і без втрати довіри з боку вкладників, адже кошти фізичних та юридичних осіб складають більшість пасивів банківської системи.

Дефіцит ресурсної бази та низька довіра до установи з боку клієнтів є одними із основних складових факторів визначення рейтингу установи та банківської системи в цілому [4].

В свою чергу, зовнішні інвестори оцінюючи ризик інвестиції приймають рейтинг фінансової системи та окремого банку як одним із вирішальних чинників при проведенні оцінки доцільності інвестування. Такий самий зв'язок можливо прослідити також по активам банку. Так, основою якості активів є висока платіжна дисципліна позичальників, та економічна здатність виконання ними прийнятих на себе зобов'язань.

Низька платіжна дисципліна веде до накопичення обсягу негативно-класифікованих активів, як наслідок – неповернення в строк наданих фінансових ресурсів, що у свою чергу створює дефіцит ресурсної бази та в процесі пошуку ресурсу банк вимушений підіймати відсоткові ставки для покриття дефіциту ліквідності.

Отже, фактори що наведені В.В. Рисіним [3] породжують два основних типи ризику, що мають між собою взаємозв'язок: ризик знецінення активів банку та ризик втрати пасивів банку.

На основі проведеного аналізу можна стверджувати, що серед чинників впливу на фінансову стійкість банку варто виокремлювати такі: висока ризикованість кредитування; залежність банківської системи від фінансового стану позичальників; високі ризики, пов'язані із фондовим ринком і динамікою цін на окремих сегментах фінансового ринку; рівень капіталізації банківської системи та низька якість ресурсів; залежність банківської системи від політичної ситуації, проблеми рефінансування банків та ін.

Визначення та систематизація факторів впливу на фінансову стійкість нададуть можливість оцінити кількісний вплив цих факторів на діяльність конкретного банку, виявити проблемні місця функціонування установи та вчасно сформулювати заходи щодо вирішення наявних проблем.

Дослідження та врахування цих факторів надасть можливість забезпечити успішне функціонування банківської установи, а в комплексі – фінансової системи країни.

Література

1. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко, О. С. Сергєєва. – Одеса : Видавництво «Атлант», 2014. – 485 с.
2. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності : навч. посіб. / А.М. Герасимович. – К. : КНЕУ, 2004. – 599 с.
3. Рисін В. В. Забезпечення та оцінка фінансової стійкості банку в умовах нестабільності / В. В. Рисін // Вісник УБС НБУ. – 2009. – № 2. – С. 70 – 74.
4. Максимова А. В. Оцінка фінансової стійкості банку: методичні підходи до аналізу та проблеми їх застосування / А. В. Максимова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – В. 83. – Ч. 3. – С. 205 – 208.

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

СМОРОДІНОВА В.А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Сабліна Н.В.)

Функціонування підприємств реального сектору економіки України в умовах ринкової економіки постійно стикається з проблемою оптимізації та підвищення ефективності своєї діяльності, що потребує забезпечення належного рівня платоспроможності. Платоспроможність суб'єкта господарювання забезпечується досягненням достатнього рівня ліквідності, що визначається станом оборотної частини капіталу підприємства. Тому ключовим аспектом вирішення проблеми підвищення ефективності господарської діяльності є підвищення якості управління оборотним капіталом підприємства як оперативної складової фінансової стратегії підприємства.

Теоретичним та практичним аспектам управління оборотним капіталом підприємств присвячено багато наукових досліджень таких вчених-економістів як Бондаренко О.С., Кузнецова М.С., Рудницька О.М., Чубка О.М., Фесюк І.В. та інші. І все ж, зважаючи на велику кількість досліджень, у даних умовах господарювання є сенс продовжувати досліджувати дане питання та здійснювати пошук вирішення пов'язаних з ним проблем.

Термін “оборотний капітал” походить від англійського поняття “circulating capital” і з'явився в словниковому обігу в зв'язку з активним використанням англійських джерел економічної літератури. В українськомовних джерелах з економічної теорії його синонімами є “оборотні засоби”, “оборотні кошти”, “оборотні активи”, “поточні активи”. Проте, незважаючи на неоднорідність термінів, економічна сутність поняття, що ними визначається, трактується у вітчизняній та зарубіжній літературі досить однозначно. Це сукупність грошових коштів, авансованих підприємством для формування оборотних виробничих фондів і фондів обігу, які використовуються в межах одного відтворювального циклу або в короткостроковому періоді (до одного року), що забезпечують безперервний процес виробничо-господарської діяльності [4, с.104] та приносять економічну вигоду [1, с.195].

Сутність управління оборотним капіталом виявляється у його меті, яка визначається науковцями як досягнення оптимального співвідношення між усіма складовими оборотного капіталу [2, с. 33].

Якісне управління оборотним капіталом має значний вплив на оперативне управління підприємством. Це пояснюється тим, що в разі недостатнього фінансування оборотного капіталу підприємство вимушене виробляти обсяги товарів і послуг нижче обсягів його виробничих потужностей, що, в свою чергу, веде до заниженої прибутковості вкладеного капіталу. Інструментами покращення якості управління оборотним капіталом є підвищення оборотності дебіторської заборгованості та скорочення обсягів запасів, скорочення циклу конверсії готівки, підтримка на оптимальному

рівні всіх компонентів оборотного капіталу: дебіторської заборгованості, кредиторської заборгованості, запасів [3, с. 85].

Одним з головних завдань управління капіталом є оптимізація величини оборотних коштів [4, с.104]. Перш за все необхідно виключити можливість їх гострого дефіциту, який може призвести до фінансової кризи на підприємстві. У той же час небажаним є і перевищення поточних активів над поточними зобов'язаннями, тому що це погіршує ліквідність підприємства, уповільнює оборотність оборотних коштів, мінімізує прибуток тощо.

Політика управління оборотним капіталом повинна забезпечити пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності і ефективністю роботи, що зводиться до вирішення таких двох важливих задач, як забезпечення платоспроможності та прийнятного обсягу, структури і рентабельності активів та повинна ґрунтуватися на таких засадах: прискорення оборотності оборотного капіталу; забезпечення постійної платоспроможності підприємства; зниження обсягів вільних поточних активів; максимізація прибутку підприємства за прийнятого рівня ризику.

До основних завдань управління оборотним капіталом відносять: забезпечення безперебійності виробничого процесу – для цього необхідно сформувати окремі види активів відповідно до обсягів господарської діяльності підприємства і тривалості його операційного та фінансового циклів; прискорення оборотності загальної суми оборотних активів – збільшення частки активів з високою оборотністю і зменшення частки активів, що обертаються повільно; забезпечення ліквідності оборотних активів, достатньої для підтримки платоспроможності підприємства за поточними фінансовими зобов'язаннями – контроль за розміром оборотних активів у грошовій, абсолютно ліквідній формі, а також забезпечення відповідної частини високоліквідних активів; забезпечення підвищення рентабельності оборотних активів – всі види оборотних активів тією чи іншою мірою пов'язані з ризиком втрати, тому потрібно мінімізувати цей ризик; встановлення оптимальної пропозиції між короткостроковими та довгостроковими зобов'язаннями у фінансуванні поточних активів [5, с. 192].

Отже, одним з найважливіших кроків у системі управління оборотним капіталом є планування необхідного розміру оборотних активів. У процесі управління оборотними активами при визначенні потреби в оборотному капіталі фінансовий менеджер насамперед аналізує структуру, оборотність, ліквідність оборотних активів, а також забезпеченість оборотним і чистим оборотним капіталом підприємства.

Література

1. Ватченко О. Б. Управління оборотним капіталом підприємства / О. Б. Ватченко, І. Б. Тахмазова // Економічний простір. – 2011. – № 50. – С. 193 – 200.
2. Gill A. Factors That Influence Working Capital Requirements in Canada / A. Gill // Economics and Finance Review. - 2011. — № 1. — P. 30 – 40.
3. Алексін Г. О. Управління оборотним капіталом як оперативна складова фінансової стратегії підприємств / Г.О. Алексін // Науковий вісник національної академії статистики, обліку та аудиту – 2016. – №3. – С. 85 – 90.
4. Кустріч Л.О. Підвищення рівня управління оборотним капіталом / Л.О. Кустріч // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 3. – С.103 – 106.
5. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова. – 3-є вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2008. – 483 с.

ОСОБЛИВОСТІ ДЕПОЗИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ЙОГО РОЗВИТКУ

СТРАХ Н.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Рац О.М.)

Кожний етап розвитку банку обумовлює наявність притаманних йому потреб і завдань у різних сферах діяльності. Це пов'язано з певними закономірностями перебігу стадій життєвого циклу: на стадії створення можливості банку до розвитку обмежені через нерозвиненість клієнтської бази та брак ресурсів, на стадії екстенсивного зростання основною тенденцією є зростання доходів і витрат, стадія інтенсивного зростання характеризується розширенням ринкової частки завдяки більш ефективному використанню ресурсів, стадія зрілості передбачає стабільне функціонування, стадія спаду – зниження основних показників діяльності, втрату позицій на ринку [4]. Виходячи з цього, висунуто гіпотезу про різні параметри депозитної діяльності банку на різних стадіях його життєвого циклу. Для її доведення слід обґрунтувати показники, які характеризують депозитні операції банку, з подальшим їх об'єднанням у інтегральний таксономічний показник, розмежуванням його значень на низьке, середнє, високе, і співвіднесенням отриманих якісних рівнів зі стадіями життєвого циклу банку для визначення закономірностей, притаманних кожній стадії.

За результатами узагальнення наукових джерел [1, 2] показниками оцінки депозитної діяльності банку визначено: коефіцієнт активності залучення строкових депозитів; коефіцієнт активності використання зобов'язань у кредитний портфель; коефіцієнт активності використання строкових депозитів у кредитний портфель; коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів; співвідношення між балансовим капіталом і строковими вкладками фізичних осіб; частка вкладів фізичних осіб у зобов'язаннях; коефіцієнт залежності від міжбанківського ринку; вартість зобов'язань; ефективність використання залучених коштів; частка поточних рахунків у зобов'язаннях.

Розрахунки окремих показників та інтегрального показника оцінки депозитних операцій проведені для усіх 93 платоспроможних банків України, які функціонували станом на 01.01.2017 р. З огляду на кількість рівнів інтегрального показника (високий, середній, низький) було обрано 3 діапазони для шкали. Рівні шкали було отримано за допомогою правила «3 σ », сутність якого полягає у тому, що 97,7–97,8% усіх значень ознаки, яка має нормальний розподіл, знаходяться на відстані трьох значень середнього квадратичного відхилення від її середнього значення по обидві сторони [3]. Для перевірки значень інтегрального показника на відповідність нормальному закону розподілу були розраховані основні параметри розподілу показника та виявлено, що він розподілений з лівобічною асиметрією, проте вона є незначною (коефіцієнт асиметрії показників за модулем менше, ніж 0,5), тому при шкаліруванні її можна не враховувати. Розрахунок діапазону значень шкал здійснено наступним чином: ($\bar{X} - 3\sigma$; $\bar{X} + 3\sigma$). На основі цього визначено, що низькому рівню інтегрального

показника оцінки депозитних операцій банку відповідає інтервал $[0; 0,321]$; середньому рівню – інтервал $(0,321; 0,471]$; високому рівню – інтервал $(0,471; 1]$.

На останньому етапі перевірки висунутої гіпотези якісні рівні інтегрального показника було співвіднесено зі стадіями життєвого циклу банків України, визначеними за методичним підходом, запропонованим у [4], та отримано наступні результати (табл. 1).

Таблиця 1

Співвіднесення якісних рівнів інтегрального показника оцінки депозитних операцій банку зі стадіями життєвого циклу

Стадія життєвого циклу банку	Частка банків України (у % від досліджених 93 банків), які мають відповідний рівень інтегрального показника		
	низький	середній	високий
Створення	83,33	16,67	–
Екстенсивне зростання	30,00	60,00	10,00
Інтенсивне зростання	9,52	80,95	9,52
Зрілість	11,11	87,50	1,39
Спад	57,14	14,29	28,57

На основі проведених розрахунків зроблено наступні висновки. Найбільш проблемною з точки зору ефективності депозитної діяльності банку є стадія створення: 83,3% досліджених банків мають низький її рівень та 16,7% представлено середнім рівнем. Це можна пояснити тим, що для банків з незначним періодом функціонування досить складно сформувати достатній рівень довіри клієнтів з позицій розміщення ними строкових коштів. На стадії екстенсивного зростання операції з залучення коштів найбільш ефективно проводять 10% банків, 60% мають середній та 30% – низький рівні. На стадії інтенсивного зростання та зрілості активність депозитної діяльності переважної більшості банків є середньою (80,95% банків на стадії інтенсивного зростання та 87,5% банків на стадії зрілості мають середній рівень інтегрального показника оцінки депозитних операцій). На стадії спаду 57,14% банків мають низький рівень ефективності здійснення депозитних операцій, що пов'язано з уповільненням темпів розвитку банку на цій стадії. Виявлені особливості можуть бути використані при розробленні управлінських заходів у сфері депозитної діяльності банків України на різних етапах їхнього розвитку.

Література

1. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін. ; за ред. А.М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2004. – 599 с.
2. Крухмаль О. В. Особливості фінансового аналізу банку / О.В. Крухмаль, О.А. Криклій // Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит : галузевий аспект : колективна монографія; за ред. П.Й. Атамас. – Дніпропетровськ : «Герда», 2013. – С. 505 – 515.
3. Сидоренко Е. В. Методы математической обработки в психологии. / Е.В. Сидоренко. – СПб. : Речь, 2003. – 350 с.
4. Vasylieva T. A. Empirical model of bank life cycle / T.A. Vasylieva, I.M. Chmutova // Actual Problems Of Economics. – 2015. – №10 (172) – P.352 – 361.

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

СТРУЦЬКА Н.В.

(науковий керівник – к.е.н. доц. Кіна М.О.)

Важливою передумовою ефективного функціонування підприємств є розробка дієвого управлінського механізму для найповнішої мобілізації та раціонального використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання. Оптимізація процесів формування й використання фінансових ресурсів залежить від системи управління, адже базові механізми їх ефективного функціонування потребують комплексного вирішення зазначених проблем [2].

В умовах фінансової нестабільності ринкової економіки на сьогодні виникає загроза появи кризових явищ на підприємствах. Фінансова нестабільність підприємства проявляється під впливом загроз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Їх прояв не є одномоментним актом, а скоріше нагадує складний динамічний процес [3].

На нашу думку цей процес детермінований, тобто з досить твердою часовою структурою причинно-наслідкових зв'язків, подій, що відбуваються у виробництві.

Нами було виокремлено найбільш ефективний спосіб управління фінансовими ресурсами на основі впровадження системного підходу, що включає в себе створення керівництвом і власниками підприємств єдиних вимог і стандартів відносно всіх елементів системи управління підприємством та організації контролю їх виконання, розподіл сфер відповідальності за всім категоріями персоналу.

Системний підхід характеризує загальну стратегію управління фінансовими ресурсами, яка крім сценарію функціонування компанії в так званих штатних умовах визначає і напрями дій керівництва в умовах нестабільної (кризової) ситуації [1].

Для деталізації процесу підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами вважаємо за необхідне розробити повний механізм управління фінансовими ресурсами. Розроблений механізм є основною складовою фінансової стратегії підприємства (рис.1).

Кожен із запропонованих етапів є важливим під час пошуку виходу з фінансової нестабільності підприємства. Та на кожному з них необхідно проводити моніторинг сучасного становища підприємства, аналізувати діяльність конкурентів на ринку у певній галузі та приймати рішення щодо впровадження ефективної політики для підвищення ефективності господарської діяльності підприємства.

Виходячи з приведеного аналізу вважаємо необхідним розвинути фінансовий механізм підприємства взагалі.

Рис. 1 Механізм управління фінансовими ресурсами

Отже, фінансовий механізм підприємства, представляє собою сукупність фінансових умов його діяльності, встановлених на певний момент часу, а також набір інструментів, методів, прийомів і контрольних показників щодо формування і розподілу прибутків, управління активами і пасивами, які служать засобом збереження фінансових ресурсів і досягнення цілей фінансового управління підприємства. При цьому фінансовий механізм створює правила і принципи відносин у внутрішньому середовищі підприємства та із зовнішнім середовищем. Але для кожного підприємства необхідно розробляти власний механізм управління фінансовими ресурсами, а саме опираючись на галузь діяльності, стан підприємства в цілому, та можливості його в майбутньому.

Література

1. Горбан А. П. Управління фінансовими ресурсами підприємства / А. П. Горбан // Економічні науки. – 2010. – № 15. – С. 25 – 27.
2. Ковалёв А. С. Методические подходы к формированию системы управления финансовыми ресурсами предприятия / А. С. Ковалёв, О. М. Кочановская // Финансовые исследования. – 2016. – № 13. – С. 106 – 115.
3. Скрипачев И. А. Особенности управления финансовыми ресурсами коммерческой организации / И. А. Скрипачев // Вестник Волжского университета им. В. Н. Татищева. – 2010. – № 20. – С. 162 – 167.

ЗМІСТ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

ТАРАСЕНКО В.О.

(Науковий керівник – к.е.н., доц. Алексєєнко І.І.)

Світова фінансово-економічна криза набула глобального розмаху і повною мірою торкнулась економіки України. Наслідки кризи стали значно відчутними для багатьох вітчизняних підприємств. Вагомими причинами цього процесу на сучасному етапі стали економічна і політична нестабільність, недосконалість ринку товарів і послуг та все більше відкриття вітчизняного ринку для зарубіжних товаровиробників. Проблема дослідження можливостей виживання в умовах глобальної економічної кризи являється на сьогодні однією із самих актуальних для всіх господарюючих суб'єктів [1].

Криза найчастіше виникає як непередбачена та несподівана ситуація, що має потенційно негативні наслідки та може завдати серйозної шкоди усьому підприємству. Виведення підприємств із кризового стану шляхом застосування сучасного інструментарію антикризового управління залишається актуальним в сучасних умовах функціонування вітчизняних підприємств [2].

Аналіз практичного досвіду вітчизняних підприємств показує, що одними із основних інструментів, що застосовуються у компаніях в кризових умовах – це нормування всіх статей затрат і жорсткий контроль за виконанням встановлених нормативів. Але це не єдині важелі, які можуть привести фінансовий стан підприємства до норми та вивести його із фінансової кризи.

Що до запобігання кризи на підприємстві, слід проводити антикризові заходи, такі як проведення факторного аналізу та прогнозування фінансового стану підприємства; горизонтальна та вертикальна інтеграція; обмеження адміністративних та альтернативних витрат; аналіз можливого проведення оптимізації технологічних процесів; визначення потенційних загроз та стабілізування діяльності в кризових умовах; впровадження жорсткості кадрової політики [3].

Отже завдяки узгодженим управлінським рішенням та активним антикризовим заходам, підприємства зможуть скоротити та оптимізувати свої витрати, зменшити кредиторську заборгованість, привести до норми платоспроможність, і загалом, зменшити вплив кризи на фінансовий стан підприємства.

Література

1. Антикризове управління підприємством: Навч. посіб./ З. Є. Шершньова, В. М. Багацький, Н. Д. Гетманцева; За заг. ред. З. Є. Шершньової. – К.: КНЕУ, 2007. – 680 с.
2. Бандурин В. Стратегические направления выхода из кризиса / В. Бандурин, В. Лариукий // Антикризисный менеджмент. – 2008. – № 1. – С. 3 – 5.
3. Дуднева Ю. Е. Методи антикризового управління фінансами підприємства в сучасних економічних умовах / Ю. Е. Дуднева, Д. М. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/13_EISN_2009/Economics/45472.doc.htm.

ІНФОРМАЦІЙНО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

ТКАЧЕНКО І.С.

(науковий керівник - к.е.н., доц. Хвостенко В. С.)

Рациональне використання обмежених фінансових ресурсів та оптимальне поєднання з іншими видами ресурсів на малих підприємствах вимагає систематичного проведення аналізу й оцінювання фінансової стійкості, рентабельності та платоспроможності, які є інформаційною базою для прийняття своєчасних інформаційно обґрунтованих економічних рішень у сфері управління фінансами. Для цього необхідно володіти методикою аналізу діяльності підприємства та мати в наявності інформаційне забезпечення.

З огляду на багатофакторність фінансових процесів, значну кількість показників фінансової стійкості, а також особливості організації фінансів малого підприємства (простота і прозорість визначення основних показників фінансово-господарської діяльності, мінімізація процедур обліку, їх доступність для професійно не підготовленої людини, а також спрощеність процедури контролю), виникає потреба в застосуванні для оцінки фінансової стійкості підприємства комплексного підходу.

Комплексна оцінка стану підприємства повинна враховувати як всі основні показники фінансової діяльності підприємства, що обчислюються за даними звітності, так і особливості малого підприємства як суб'єкта господарювання. Така вимога робить оцінку прозорою, дозволяє проводити всебічну оцінку стану і тенденцій зміни фінансової стійкості підприємства та визначення наявних потенційних можливостей і резервів підвищення фінансової стійкості та стабільності підприємства [2].

Слід підкреслити, що для малих підприємств найбільш характерна мобільність даного бізнесу, а тому їх частка у всіх активах менша, ніж у середнього або великого підприємства такого ж виду виробництва. Тому розроблення методики має спиратися на такі етапи: 1) вибір об'єкта аналізу – обирається підприємство для дослідження, вивчаються особливості його діяльності, формується напрям аналізу та визначається вихідна інформація; 2) обробка вхідної інформації – проводиться обробка інформації та визначається форма її обробки; 3) формування методики – розробляються показники, за допомогою яких за нетривалий час можна якісно оцінити фінансовий стан підприємства, та які б відповідали вимогам комплексної характеристики стану малого бізнесу [1].

Головна мета побудови методики – сприяння удосконаленню інформаційно-аналітичного забезпечення процесу управління фінансовою стійкістю малого підприємства.

Література

1. Ісар І. В. Особливості оцінювання фінансового стану підприємств малого бізнесу [Електронний ресурс] / І. В. Ісар. – Режим доступу: <http://int-konf.org/konf032015>
2. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. / Г. В. Савицька. – К.: Знання, 2004. – 302 с.

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

ТКАЧЕНКО М. В.

(науковий керівник - к.е.н., доц. Алексеєнко І. І.)

За сучасних умов функціонування вітчизняних підприємств, які постійно змінюються, перед менеджментом суб'єктів господарювання постає складна задача забезпечення їх сталого та ефективного функціонування. Управління фінансовою стійкістю підприємства є важливою та невід'ємною складовою фінансового управління на підприємстві зокрема та загального менеджменту в цілому. Тому саме зараз, у час підвищення процесів глобалізації в економіці, забезпечення фінансової стійкості та управління нею є одним із пріоритетних завдань. Виконання цих завдань нерозривно пов'язано з використанням адаптованих до сучасних умов методів управління фінансовою стійкістю підприємства.

Тому метою цієї роботи є узагальнення методів управління фінансовою стійкістю підприємства, які відповідають сучасним умовам їх функціонування.

Процес забезпечення фінансової стійкості має бути націлений на мінімізацію негативного впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність підприємства, а також на створення передумов ефективної реалізації запланованих дій. Аналіз літературних джерел [1, 3, 4, 5] вказує на існування методів, як загальноекономічного спрямування, так і специфічних, які використовуються для управління фінансової стійкості підприємства.

Одним з таких методів є виконання фінансової стратегії, який ґрунтується на формуванні та ефективному використанні фінансових ресурсів; виявленні найефективніших напрямків інвестування; визначення головної загрози з боку конкурентів.

Наступним є метод підтримання фінансової рівноваги. Основною ціллю його використання є забезпечення стабільної ліквідності, платоспроможності та прибутковості; організація фінансового господарства на підприємстві таким чином, щоб операційна, інвестиційна та фінансова діяльність здійснювалися з врахуванням вимог політики антикризового фінансового управління.

Метод збалансування активів і пасивів, доходів і витрат покликаний забезпечувати достатність власного капіталу та відповідає за організацію руху капіталу.

Вибір товарних груп за швидкістю обертання – маркетинговий метод. Обираються товари, на які, по оцінкам маркетологів, спостерігається необмежений попит.

Фінансове прогнозування полягає в передбаченні ймовірного фінансового стану підприємства, обґрунтуванні показників фінансових планів.

Постійне вдосконалення методів праці. Використання раціональних прийомів та методів праці, вивчення передового досвіду, його науковий

аналіз і узагальнення, розробка і проектування оптимальних способів виконання виробничих завдань. Здача в оренду необоротних активів, які тимчасово не використовуються.

Ефективне використання позикових коштів, тобто підприємство повинне забезпечити не тільки додаткове одержання прибутку, збереження і зворотність грошей, але й ліквідність його активів в цілому.

Розробка ефективної політики управління грошовими потоками полягає у відновленні і збереженні динаміки циклів операційної, інвестиційної і фінансової діяльності, що є запорукою необхідної ліквідної позиції підприємства і реалізації його попиту на кошти.

Розглянуті методи управління фінансовою стійкістю підприємства можна представити як методи загальноекономічного спрямування. До специфічних методів управління можна віднести: системний аналіз, методи фінансового аналізу (горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, факторний аналіз тощо), метод сигнальних відхилень, метод середньозваженої вартості капіталу, метод фінансового левериджу, економіко-математичні методи, інтегральний метод та ін.[2].

Комплексне поєднання зазначених методів у процесі управління надає можливість досягти високого рівня ефективності. Тобто мова йде про застосування такого інструментарію управління, вибір якого залежить від можливостей підприємства, виду його діяльності, фінансового стану, рівня організації контролю та управління на підприємстві.

Таким чином, головною метою управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення фінансової безпеки та стабільності функціонування і розвитку підприємства у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику. Відповідно, забезпечення високого рівня фінансової стійкості підприємства в процесі його розвитку та функціонування забезпечується застосуванням загальноекономічних та специфічних методів управління задля формування оптимальної та гнучкої структури капіталу, забезпечення постійної платоспроможності та ліквідності, збалансування грошових потоків, забезпечення кредитоспроможності, забезпечення оптимальної структури активів та постійним стабільним перевищення доходів над витратами.

Література

1. Геращенко І. О. Інноваційні методи управління фінансовою стійкістю підприємства / І. О. Геращенко, А. Ю. Войтенко // Вісник економічного транспорту і промисловості. – 2012. – № 40. – С. 137 – 142.
2. Гончаренко О.М. Методичні аспекти оптимального управління стійкістю підприємства / О. М. Гончаренко // Вісник соціально-економічних досліджень: Збірник наукових праць Одеського державного економічного університету. – 2010. – Вип. 39. – С. 39 – 43.
3. Донченко Т. В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства / Т. В. Донченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 1. – С. 23 – 27.
4. Павловська В. О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник/ В. О. Павловська, Н.М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька / Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. – 2-е вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2007. – 592 с.
5. Чегринець К. В. Фінансова стійкість підприємства: економічна сутність та методи оцінки / К. В. Чегринець // Управління розвитком. – 2012. – № 10. – С. 51 – 54.

ОЦІНКА ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ БАГАТОМІРНОГО СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗУ

ФЕДУРАК М. Е.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Омельченко О. І.)

Проблема управління фінансовим потенціалом підприємств стає все актуальною в умовах невпинної глобалізації ринку, що в загальному визначає важливість контролю за станом господарської діяльності підприємства з погляду дії зовнішніх і внутрішніх чинників його діяльності та визначення його фінансового потенціалу для забезпечення стійкого економічного зростання. Саме підвищення рівня управління фінансовим потенціалом може стати рушійним фактором у виході підприємств з кризового стану та нарощування виробництва. Виявлення та детальний аналіз факторів, що пов'язані та мають вплив на ефективність управління фінансовим потенціалом на підприємствах є необхідним етапом для вдосконалення даного процесу на підприємствах в умовах кризи.

Питанням методики аналізу й діагностики фінансового потенціалу підприємства присвячено наукові праці багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних вчених (Левченко Н. М. [1], Комарецька П. В [2], Приймак І. І. [3], Пономаренко В. С. [4] та ін.), однак на сучасному етапі розвитку економіки проблема ефективного використання фінансового потенціалу продовжує зберігати свою актуальність.

Метою роботи є формування моделі оцінки факторів, що впливають на управління фінансовим потенціалом на підприємствах на основі сучасних наукових методів.

Застосування багатомірного статистичного аналізу розширює аналітичну функцію оцінки процесу управління фінансовим потенціалом, дає можливість описати вплив різних груп факторів на даний процес. Математична сутність факторного аналізу полягає у визначенні кореляційної матриці для системи незалежних економічних показників, що впливають на управління фінансовим потенціалом підприємства, і знаходженні характеристичних чисел матриці і відповідних векторів. Характеристичні числа є дисперсіями нових перетворених змінних, і для кожного характеристичного числа відповідний вектор дає вагу, з якою старі перемінні входять у нові. Отже, виділені фактори – це лінійні комбінації статистичних величин, що характеризуються тим, що їхні дисперсії мають особливі властивості. Перехід від вихідних показників до факторів здійснюється за допомогою повороту координатних осей так, що нова координатна система має відповідні характеристичні властивості, тобто виділені головні компоненти є характеристичними векторами кореляційної матриці [4].

В якості індикаторів, що відображають ефективність управління фінансовим потенціалом обрано показники ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності: 1) коефіцієнт поточної ліквідності, 2) коефіцієнт швидкої ліквідності, 3) коефіцієнт покриття запасів,

4) коефіцієнт фінансової незалежності, 5) коефіцієнт маневреності власного капіталу, 6) коефіцієнт фінансового ризику, 7) коефіцієнт оборотності активів, 8) коефіцієнт оборотності запасів, 9) коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, 10) коефіцієнт рентабельності майна, 11) коефіцієнт рентабельності продаж, 12) коефіцієнт рентабельності власного капіталу. В якості об'єкта дослідження обрано підприємства швейної галузі: ПП ШО «Авітекс», ПрАТ «Чернігівська швейна фабрика «ЕЛЕГАНТ», ПАТ «Хмільницька швейна фабрика «Лілея», ПАТ «Івано-Франківське виробничо-торгівельне швейне підприємство «Галичина».

В процесі аналізу було розраховано факторні навантаження, які можна інтерпретувати як кореляції між факторами та змінними за двома методами: без обертання факторів та методом обертання факторів Varimax raw [5].

Відповідно до методу без обертання факторів перший фактор більше корелює зі змінними ніж другий. Перший фактор має найбільше навантаження та включає в себе перший, другий, четвертий показник та показники з шостого по одинадцятий, а саме коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності, коефіцієнт фінансової незалежності, фінансового ризику, коефіцієнти оборотності активів, запасів та кредиторської заборгованості, коефіцієнти рентабельності майна та продаж.

Для більш чіткої інтерпретації було використано метод обертання факторів Varimax raw. Згідно з даним методом 1 фактор корелює з першим, другим, четвертим показником та показниками з сьомого по десятій. Перший фактор включає у себе коефіцієнти поточної та швидкої ліквідності, коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнти оборотності активів, запасів та кредиторської заборгованості, коефіцієнт рентабельності майна. Другий фактор корелює з п'ятим показником – коефіцієнтом маневреності власного капіталу. Третій фактор корелює з третім показником – коефіцієнтом покриття запасів та одинадцятим та дванадцятим показником – коефіцієнтами рентабельності продаж та власного капіталу.

Отже, дані показники тісно пов'язані між собою в рамках тих факторів до яких вони належать. За допомогою методу Varimax отримані фактори, які залишаються незалежними по відношенню один до одного, так що показники, які належать одному фактору не корелюють з показниками іншого фактору. Отримані показники корелюють лише в рамках отриманих факторів. Отримані фактори ідентифіковано, шляхом привласнення кожному з них назви, узагальнюючої за змістом.

Література

1. Левченко Н. М. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики / Н. М. Левченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 2. – С. 114 – 117.
2. Комарецька П. В. Формування стратегії управління фінансовим потенціалом підприємства / П. В. Комарецька // Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наук. праць. – 2010. – Вип. № 9 (64). – С. 90 – 92.
3. Приймак І. І. Модель стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства / І. І. Приймак // Вісник Львівського університету. Серія економічна. – 2011. – Вип. 37. – С. 527 – 532.
4. Пономаренко В. С. Аналіз даних у дослідженнях соціально-економічних систем : монографія / В. С. Пономаренко, Л. М. Малярець. – Х., 2009. – 432 с.
5. Халафян А. А. Статистический анализ данных : учебник / А. А. Халафян. – 3-е изд. – М. : ООО «Бином Пресс», 2009. – 512 с.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

ФЕДЧЕНКО Д.Ю.

(науковий керівник – доц. к. е. н., Юшко С.В.)

В сучасних умовах ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств пов'язана з раціональним формуванням та розподілом фінансових ресурсів з метою досягнення високих фінансових результатів. Враховуючи різні аспекти планування діяльності підприємства, найважливішим є процес управління прибутком, як процес дослідження і прийняття управлінських рішень за усіма основними аспектами його формування, розподілу і використання [4].

Система управління прибутком має свої специфічні мету та завдання. Головною метою системи є визначення ефективних організаційно-економічних заходів щодо управління прибутком. Результатом ефективних заходів щодо управління прибутком підприємства є підвищення його рівня та оптимальний розподіл, що позитивно має впливати на вектор розвитку підприємства в цілому та підвищення його ринкової вартості. Виходячи із мети управління прибутком у процесі управління доцільно вирішити наступні завдання : забезпечення максимізації розміру прибутку, що формується відповідно до ресурсного потенціалу підприємства; забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку і допустимим рівнем ризику; забезпечення високої якості прибутку, що формується; забезпечення виплат необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам підприємства; забезпечення формування відповідного обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку підприємства на майбутній період; забезпечення постійного зростання ринкової вартості підприємства; забезпечення ефективності програм участі персоналу щодо прибутку [1, 5].

Ефективність управління прибутком має змогу забезпечити впровадження системи управління прибутком на підприємстві, як єдності взаємопов'язаних елементів, виконуючих свої безпосередні функції та націлених на вирішення не тільки локальних завдань щодо отримання певного рівня прибутку, а й загальних на рівні всього підприємства. В основі цієї системи можна виділити шість основних блоків [2]. Методи аналізу та планування прибутку; інформаційна система; механізм управління прибутком; принципи управління прибутком; концепція управління прибутком; політика підприємства стосовно управління прибутком підприємства [6].

В основу управління прибутком покладено п'ять основоположних принципів [3]:

– взаємозалежність з системою управління підприємством в цілому. Враховуючи що прибуток виступає результативним показником діяльності підприємства в цілому, то й прийняття будь-яких рішень стосовно його діяльності так чи інакше буде впливати на рівень прибутку. Отже система

управління прибутком має бути інтегрована та тісно взаємопов'язана із загальною системою управління підприємством;

- комплексність, прийнятих управлінських рішень, що стосуються управління прибутком;

- високий динамізм управління. Динамічні зміни макросередовища постійно створюють всілякі перешкоди підприємствам для отримання планомірного високого прибутку. Отже це вимагає від системи управління прибутком бути достатньо динамічною з можливістю швидко пристосуватись до зовнішніх змін;

- варіантність управлінських рішень щодо досягнення однієї мети. Будь-яке управлінське рішення може тільки тоді бути ефективним, якщо воно прийняте в умовах вибору з декількох альтернативних варіантів;

- стратегічна орієнтація управління прибутком. Рішення щодо управління прибутком не повинні йти всупереч загальним стратегічним пріоритетам розвитку підприємства.

Отже, управління прибутком являє собою процес розробки та прийняття ефективних управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування та розподілу, і використання на підприємстві з метою максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періодах [4]. Зростання рівня прибутковості підприємства повинно спиратись на бездонний фінансово-економічний аналіз функціонування підприємства: оцінку техніко-економічних показників діяльності підприємства й організаційного ступеня виробництва, використання виробничих потужностей і основних фондів, сировини і матеріалів, робочої сили, господарських зв'язків тощо.

Література

1. Балабанов І. Т. Основи фінансового менеджменту / І.Т. Балабанов // Уч. посібник. – М.: Фінанси і статистика, 2006. – 236 с. Бланк І.А. Управління активами. – К.: «Ніка-Центр», 2010. – 720 с.
2. Бочаров В. В. Финансовое моделирование : учеб. пособ. / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2000. – 208 с.
3. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2002 – 752с.
4. Бланк, И.А. Управление прибылью / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2007. – 544 с.
5. Буряковський В. В. Фінанси підприємств : навч. посіб. / В. В. Буряковський, В. Я. Кармазин, С. В. Каламбет / за ред. В. В. Буряковського. – Дніпропетровськ : Пороги, 2006. – 246 с.
6. Жигалкевич Ж.М. Система Управління прибутком як умова ефективного функціонування підприємства [Електронний ресурс] / Ж.М. Жигалевич, Е.С. Фісенко. – Режим доступу: [file:///C:/Users/Даша/Desktop/22%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Даша/Desktop/22%20(1).pdf).

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ БАНКУ

ЦЮРУПА Р.Ю.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Вовк В.Я.)

На сьогодні кредитний ризик посідає домінуюче положення серед всіх можливих ризиків для вітчизняних банків. У зв'язку з різким погіршенням фінансового стану позичальників та неможливістю розрахуватись за власними зобов'язаннями перед комерційними банками. Останні повинні вживати відповідних заходів щодо мінімізації кредитних ризиків та підтримки стабільності діяльності [2].

Банки відіграють вирішальну роль у системі фінансового посередництва, і через це вони повинні не тільки діагностувати потенційні загрози, але й мати відповідний механізм нейтралізації їх негативного впливу. Вивчення видів банківських ризиків, причин їх виникнення та методів управління є вкрай необхідним для банківської системи. Адже саме від ступеня ризику залежить розмір прибутку банку та його ліквідність. Вибір правильної методики оцінки ризиків багато в чому допомагає банку зменшити витрати на непередбачувані ситуації. [1]

Дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених з питань ризиків у банківській діяльності знайшли відображення у працях багатьох науковців та практиків, зокрема, значний внесок в розкриття цієї теми зробили Ю. Бутель, Н. Версаль, В. Вітлинський, В. Галасюк, А. Ковалев, С. Павлюк, О. Пернарівський, О. Савченко, І. Хоружій, О. Барановський, О. Васюренко, В. Міщенко, А. Мороз, А. Ковальчук, С. Реверчук, М. Савлук, Т. Смовженк, О. Лаврушин та інші. Однак серед економістів не сформувалася єдина думка про оптимальні методи управління кредитними ризиками в діяльності банку.

Метою роботи є теоретичне узагальнення підходів до визначення методів управління кредитними ризиками, вдосконалення і дослідження проблем що негативно на неї впливають.

Управління кредитними ризиками відіграє ключову роль в діяльності банку за умов інноваційного розвитку економіки.

Існують різні тлумачення кредитного ризику. Так Павлюк С.М. визначає кредитний ризик як діяльність, яка включає прогнозування та планування рівня кредитних ризиків відповідно до обсягів та видів кредитних операцій, мотивування ефективного організування моніторингу кредитних ризиків, що здійснюється працівниками департаменту кредитних ризиків в процесі кредитної діяльності банку. [5]

Управління кредитним ризиком банку спрямоване на зниження ймовірності невиконання позичальником своїх зобов'язань, мінімізацію фінансових втрат банку у разі невиконання позичальниками своїх фінансових зобов'язань, зменшення кількості та масштабів високоризикованих кредитних операцій, вжиття відповідних заходів у випадку настання ризику. До основних елементів системи управління кредитним ризиком позичальника належать: аналіз та оцінка кредитного ризику; вибір варіанта стратегії управління кредитним ризиком; проведення

кредитного моніторингу. [4]

До основних елементів системи управління портфельним кредитним ризиком належать: ідентифікація факторів кредитного ризику; кількісна оцінка кредитного ризику; вибір способу мінімізації кредитного ризику [3]. Система управління кредитним ризиком банку повинна складатися із регламентних документів (положень, процедур, методик тощо) з урахуванням розміру та складності операцій банку. Вона має включати наступне:

- а) політику та положення про управління кредитним ризиком;
- б) положення про кредитування, які враховують як балансові, так і позабалансові операції банку;
- в) належну інформаційну базу;
- г) функцію незалежних перевірок кредитної діяльності. [3]

Управління кредитним ризиком банку здійснюється на двох рівнях відповідно до причин його виникнення – на рівні кожної окремої позички та на рівні кредитного портфеля в цілому.

До методів управління ризиком кредитного портфеля банку належать диверсифікація; лімітування; створення резервів для відшкодування втрат за кредитними операціями комерційних банків; сек'юритизація .

До відомих методів управління ризиком окремого кредиту належать: аналіз кредитоспроможності позичальника; оцінка кредиту; структурування позики; документування кредитних операцій; контроль за наданим кредитом і станом застави [4]. На основі проведеного аналізу слід проводити політику мінімізації кредитного ризику.

Проаналізувавши вищезазначені підходи до визначення кредитного ризику, можна зробити висновок, що методологія його визначення ще не в повній мірі охоплює основні аспекти цієї категорії, а система показників, що використовується для характеристики, має забагато недоліків та має відсутність компетентних кадрів. Це ускладнює процес управління кредитними ризиками за умов інноваційного розвитку економіки.

Література

1. Квасницька Р.С. Управління ризиками як елемент забезпечення фінансової стійкості комерційного банку / Р.С. Квасницька, І.В. Хаврус // Наукова бібліотека ім. І.В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Криклій О. А. Управління кредитним ризиком банку: монографія / О. А. Криклій , Н. Г. Маслак. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 86 с.
3. Дьяконов К. М. Оптимізація ризику кредитного портфеля банку / К. М. Дьяконов // Наука й економіка. – 2010. – № 2. – С. 35 – 41.
4. Кігель В. Про визначення оптимального кредитного портфеля банку в умовах ризику неповернення коштів позичальникам / В. Кігель // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 1. – С. 15 – 17.
5. Васюренко О.В. Банківський нагляд : [підручник] / О.В. Васюренко, О.М. Сидоренко. – К., 2011. – С. 270 – 279.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

ЧАРИЄВ С. Б.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М. О.)

Сучасний етап розвитку економіки України супроводжується підвищенням динамічності, непередбачуваності змін ринкового середовища і посиленням його впливу на суб'єктів господарювання, що ускладнює управління їх адаптацією до мінливого оточення.

Ефективність існування підприємства в першу чергу залежить від вміння менеджерів працювати з капіталом, оскільки він відображає економічні процеси підприємства та його стан у цілому. Проблема управління капіталом є як практичною, так і теоретичною, оскільки з розвитком економіки об'єктивно ускладнюється розуміння змісту капіталу і механізму управління ним. Ця проблема набуває особливої актуальності для умов трансформаційної економіки України.

Вагомий вклад у розробку теоретичних питань щодо наукового обґрунтування сутності і структури організаційно-економічного механізму управління підприємством внесли Ю. Путятін, О. Пушкар, О. Тридід [1], В. Пономаренко, Е.Ястремська, В.Луцковський [0] та інші. Теоретична і практична розробка питань, пов'язаних з визначенням сутності і змісту капіталу підприємства, аналізом його формування і використання, застосуванням методів і засобів управління, виконана в роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних економістів: І. Бланка, В. Відяпіна, Ю. Воробйова, В. Гриньової, М. Дороніної, М. Кизима, Дж. Кларка, В. Марченко та інших.

Процес управління насамперед повинен ґрунтуватися на знанні об'єктивних законів і закономірностей еволюційного розвитку складних соціально-економічних систем, їхніх підсистем і складових елементів, які можна розглядати в структурному, технологічному, соціально-економічному та інших аспектах.

У найбільш загальному вигляді під механізмом розуміють внутрішній устрій, систему будь-чого, а також сукупність станів і процесів, з яких складається яке-небудь явище [0].

Система забезпечення організаційно-економічного механізму складається з підсистем правового, ресурсного, нормативно-методичного, наукового, технічного, інформаційного забезпечення управління. Організаційно-економічний механізм управління підприємством включає такі основні функціональні підсистеми:

- планування,
- організацію,
- мотивацію,
- контроль,
- регулювання.

В умовах ринкової економіки одним з важливих питань для керівників підприємств є формування організаційно-економічного механізму управління капіталом.

Під організаційно-економічним механізмом управління капіталом підприємства розуміють систему взаємозалежних організаційно-економічних елементів (принципів, методів управління, організаційних форм, норм і нормативів), а також спеціальних функцій управління, спрямованих на досягнення цілей, пов'язаних із забезпеченням постійного відтворення капіталу на основі встановлення оптимальних параметрів його обсягу і структури, ефективного використання та організації обороту [0].

Організаційно-економічний механізм управління капіталом підприємства складається з таких елементів: суб'єкти та об'єкти управління; послідовність етапів впровадження та використання системи управління капіталом підприємства; функції управління капіталом підприємства; сукупність принципів та методів, які забезпечують ефективне управління капіталом підприємства.

Основні задачі, які можна вирішувати за допомогою організаційно-економічного механізму управління капіталом:

- формування системи параметрів управління капіталом та відповідність цієї системи умовам, в яких вона буде функціонувати;
- забезпечення ефективного функціонування капіталу;
- створення нормативної бази управління капіталом з метою обґрунтування управлінських рішень, що приймаються;
- реалізація стимулів, спрямованих на ефективне використання і відтворення капіталу;
- раціональне використання усіх видів капіталу тощо.

Реалізації організаційно-економічного механізму управління капіталом створить основу для забезпечення високих темпів нарощування ресурсного потенціалу підприємства, дозволить підприємству в повному обсязі реалізувати його цілі та задачі, зокрема щодо ефективного використання та відтворення капіталу підприємства.

Література

1. Путятін Ю.О. Фінансові механізми стратегічного управління розвитком підприємства: [монографія] / Ю.О. Путятін, О.І. Пушкар, О.М. Тридід. – Х.: Основа, 1999. – 488 с.
2. Пономаренко В.С. Механизм управления предприятием: стратегический аспект [Текст] / [В.С.Пономаренко, Е.Н. Ястремская, В.М. Луцковский и др.]. – Харьков: Изд. ХГЭУ, 2002. – 252 с.
3. Косінський Р.А. Організаційно-економічний механізм управління капіталом підприємства: [автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01] / Р.А. Косінський; Харк. нац. екон. ун-т. - Х., 2005. – 20 с.

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

ЧЕРНОБАЙ Г. М.

(науковий керівник - к.е.н., доц. Алексеєнко І. І.)

Забезпечення сталого економічного розвитку суб'єкта господарювання впродовж довгострокового періоду є однією з ключових цілей діяльності підприємства у сучасних умовах ризику та невизначеності. Відтак проблема забезпечення оптимального управління фінансовими результатами діяльності підприємства набуває принципово важливого та стратегічного значення в контексті успішного існування та розвитку суб'єктів господарювання. Управління фінансовими результатами є важливою складовою загально корпоративної системи менеджменту підприємства, оскільки її реалізація спрямована на забезпечення усіх необхідних базових передумов для сталого зростання прибутковості, ринкової вартості, фінансової стійкості та безпеки, ділової активності, оптимального економічного розвитку господарського суб'єкта впродовж довгострокової перспективи діяльності.

Управління фінансовими результатами – це сукупність дій, пов'язаних з прийняттям рішення щодо планування, розподілу та використання фінансових результатів підприємства [2]. Управління фінансовими результатами базується на загальних принципах управління таких як цілеспрямованість, спланованість, компетентність, дисципліну, стимулювання та ієрархічність. Крім того треба враховувати, що управління відбувається під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів. До основних зовнішніх факторів відноситься: рівень інфляції, державне регулювання цін, соціально-економічні умови, рівень розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, фінансово-кредитна політика держави, податкова політика держави, тощо. Внутрішні фактори розділяють на виробничі та невиробничі, до групи невиробничих включають соціальні умови праці, облікова політика підприємства, стадія життєвого циклу підприємства та продукції.

Забезпечення сталого економічного розвитку підприємства в умовах впливу факторів та ризиків реалізується через запровадження ефективного механізму його функціонування.

Побудова механізму управління фінансовими результатами підприємства вимагає формування систематизованого переліку об'єктів цього управління. За функціональною спрямованістю об'єктів управління фінансовими результатами можна поділити на дві основні групи: об'єкти з формування фінансових результатів підприємства; об'єкти з їх розподілу і використання. В свою чергу, кожен з цих об'єктів управління поділяється на об'єкти вищого та нижчого порядку, утворюючи певну ієрархічну систему.

Суб'єктами управління фінансовими результатами виступають керівники і фахівці підприємства і виробничих підрозділів (виробництв, цехів, відділів, дільниць тощо). Окремі функції управління витратами виконуються службовцями підприємства безпосередньо або за їх активної участі [3].

Метою управління фінансовим результатом підприємства можна вважати забезпечення максимізації абсолютної величини чистого прибутку та стабільності його формування у часі.

Наявність прогресивних методів управління та вміле використання їх є передумовою ефективності управління і реалізації господарських процесів. Управління здійснюється за допомогою використання різних методів, саме через методи управління реалізується основний зміст управлінської діяльності.

Управління фінансовими результатами діяльності підприємства складається з управління доходами, витратами та прибутком підприємства. Концепція управління доходами підприємства має давати змогу формувати програму перспективних заходів та рекомендувати інструменти її реалізації, спираючись на які, власники суб'єкта господарювання мали б можливість реалізовувати стратегію його розвитку та досягати поставлених цілей. До методів управління доходами суб'єктів господарювання відносяться: методи детермінованого та стохастичного факторного аналізу; методи ринкового ціноутворення; методи організації виробництва; методи оцінювання ефективності інвестиційних проектів та методи визначення дохідності фінансових інструментів.

Основним критерієм оцінки виробничо-господарської діяльності кожного підприємства є прибуток. До основних методів управління прибутком відносять: метод екстраполяції; метод прямого розрахунку; нормативний метод; метод «CVP»; метод цільового формування прибутку; метод прогнозування грошового потоку; метод факторного моделювання прибутку та метод бюджетування.

Витрати є основним показником діяльності підприємства, який обмежує обсяг прибутку. Тому ефективне управління фінансовими результатами неможливе без управління витратами підприємства. До методів управління витратами підприємства належать: ABC-аналіз, CVP-аналіз, метод аналізу й оптимізації витрат, система «just-in-time», функціонально-вартісний аналіз, таргет-костінг, стандарт-кост, директ-костінг.

Таким чином, практичне впровадження розробки фінансового механізму управління фінансовими результатами в господарський процес підприємств у сукупності з оптимальним поєднанням його елементів, в повній мірі сприятиме досягненню головної мети та вирішенню ключових завдань управління фінансовими результатами, що є об'єктивною умовою забезпечення сталого зростання прибутковості, оптимальної мобілізації та реалізації потенціалу економічного розвитку підприємств впродовж довгострокового періоду їх господарської діяльності.

Література

1. Говорушко Т. А. Теоретичні аспекти сутності управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємства / Т. А. Говорушко, М. І. Арич // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://dSPACE.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2651/3/Theoretical aspectsofnature.pdf](http://dSPACE.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2651/3/Theoretical%20aspects%20of%20nature.pdf)

2. Гусева Ю. М. Методичний інструментарій оцінки ефективності управління фінансовими результатами підприємств на основі динамічної моделі / Ю. М. Гусева // Вісник Національного університету харчових технологій: Серія «Економіка підприємства и управление производством». – 2011. – 365 с.

3. Скалюк, Р. В. Економічний механізм управління фінансовими результатами промислових підприємств: теоретичні основи забезпечення функціонування [Текст] / Р. В. Скалюк // Економічний вісник Донбасу. – 2011. – № 2 (24). – С. 86 – 93.

ЗМІСТ

Андрейко Я. С.	Методи антикризового управління підприємством	3
Атабаєв Оразгелди	Загальні засади розвитку системи управління кредитним ризиком	5
Барська А. А.	Оптимізація структури капіталу підприємства	7
Білоус П. М.	Управління витратами суб'єкта підприємництва	9
Богданова Т. В.	Метод факторного аналізу в системі антикризового управління підприємством	11
Варавіна Р. О.	Сутність та зміст ліквідності суб'єкта господарювання	13
Відоменко П. М.	Управління інвестиційною привабливістю підприємства в сучасних економічних умовах	15
Власенко А. О.	Управління фінансовою стійкістю підприємства	17
Воронова А. В.	Макроекономічний аналіз машинобудівної галузі	19
Вусик О. В.	Фінансові результати підприємства: сутність та механізм управління	21
Гаркуша Є. В.	Управління фінансовими результатами підприємства в умовах економічної нестабільності	23
Гніцевич О. А.	Методичний підхід до оцінки рівня фінансової стійкості банку на базі моделювання інтегрального таксономічного показника	25
Д'яченко К. О.	Оптимізація управління капіталом підприємств лісового господарства в умовах економічної кризи	27
Дігтярюк А. О.	Стратегії управління ліквідністю банку	29
Добрякова О. О.	Оцінка ефективності управління формуванням доходів з операційної діяльності підприємства	31
Донцова Н. Ю.	Машинобудівна галузь України: сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку	33
Донцова Н. Ю.	Сутність та зміст управління оборотними активами підприємства	35
Дятченко А. В.	Стратегія мінімізації фінансових ризиків підприємства	37
Егієв Р.	Напрямки вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства	39
Єрмашкевич К. В.	Сутність та зміст економічної категорії «грошовий потік підприємства»	41
Єфанов М. С.	Визначення загроз макросередовища фінансовій безпеці підприємства	43
Жарко М. П.	Політика антикризового фінансового управління підприємством	45
Іскров Г. Д.	Формування стратегії фінансової безпеки	46

Колпак А. В.	підприємства Макроекономічний аналіз машинобудівної галузі України	48
Кондренко А. В.	Світовий досвід управління фінансовою стійкістю підприємства	50
Корона А. С.	Стратегічні аспекти управління прибутковістю суб'єктів господарювання	51
Котова О. О.	Методичні аспекти управління фінансовими ресурсами підприємства	52
Листопад А. О.	Аналіз сучасного стану харчової галузі України	54
Лозовий І. Д.	Теоретичні основи антикризового управління підприємством	56
Лоцько О. І.	Оцінка сучасної системи показників фінансового стану банку	58
Лук'янчикова В. Б.	Економічна сутність управління прибутком підприємства	60
Любченко М.	Проблеми управління фінансовою стійкістю підприємства	52
Люта Т. С.	Підхід до оцінки ефективності управління фінансовою безпекою підприємства	64
Малишева Д. С.	Сутнісні характеристики кредитоспроможності суб'єктів господарювання	66
Мезенцева Д. С.	Кредитна політика як основа управління кредитним портфелем банку	68
Моргунов Р.В.	Аналіз фінансової стійкості банку з використанням показників грошових потоків	70
Наумова М. В.	Ефективність впровадження методів оптимізації процесу управління кредитними ресурсами підприємства	72
Недосвітій К. Ю.	Принципи та методи управління оборотними активами підприємства	74
Нетецька К. І.	Оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності	76
Никитчук В. Л.	Сутність ризику як об'єкта управлінського впливу на мікрорівні	78
Ніколаєва К. О.	Підходи до стратегічного управління фінансовою безпекою підприємства	80
Овсяннікова В. С.	Формування механізму управління фінансовою безпекою банківської установи	82
Петрова К. В.	Методичний підхід до застосування факторного аналізу інвестиційної привабливості підприємств лісової галузі	84
Проноза А. П.	Напрямки оптимізації управління структурою капіталу підприємства	86
Прохорова Ю. С.	Теоретичні аспекти станів фінансової безпеки підприємства	88
Ракшеєв С. С.	Сутність та зміст економічної категорії капіталу підприємства	90

Родрігес К.М.	Систематизація чинників, що впливають на фінансову стійкість суб'єктів підприємництва	92
Смородінова В. А.	Управління оборотним капіталом підприємства	94
Страх Н. В.	Особливості депозитної діяльності банку на різних етапах його розвитку	96
Струцька Н. В.	Механізм управління фінансовими ресурсами підприємства	98
Тарасенко В. О.	Зміст антикризового управління підприємством	100
Ткаченко І. С.	Інформаційне забезпечення управління фінансовою стійкістю малого підприємства	101
Ткаченко М. В.	Методи управління фінансовою стійкістю підприємства	102
Федорук М. Е.	Оцінка факторів впливу на фінансовий потенціал підприємства на основі багатомірного статистичного аналізу	104
Федченко Д. Ю.	Особливості системи управління прибутком підприємства	106
Цюрупа Р. Ю.	Особливості управління кредитними ризиками банку	108
Чарієв С. Б.	Організаційно-економічний механізм управління капіталом підприємства	110
Чернобай Г. М.	Механізм управління фінансовими результатами підприємства	112

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ФІНАНСИ ОЧИМА СТУДЕНТІВ»

Матеріали подано в авторській редакції.

Стиль та оформлення збережені.

Відповідальність за достовірність фактів, дат, назв, імен, прізвищ, цифрових даних, посилань на літературу тощо несуть автори.

Відповідальний за випуск – Л. О. Меренкова, С. А. Пустовгар

Комп'ютерна верстка – Л. О. Меренкова, С. А. Пустовгар